

COLOCVII

DESPRE ȘCOALĂ, FAMILIE ȘI SOCIETATE

ANUL IV

3 (33)

martie

1969

lei 3

DIN CUPRINS:

- EDUCAREA INTEGRĂRII SOCIALE
- OMAGIU NOBLEȚEI UMANE
- PATRIOTISMUL, O TRĂSĂTURĂ CARE ÎI DĂ OMULUI STRĂLUCIRE
- EXPERIENȚĂ ȘI EDUCAȚIE
- FIINȚA UNICĂ: MAMA
- CLIMATUL FAMILIAL ÎN PERIOADA PUBERTĂȚII
- ACTIVITATEA DIRIGINTELUI
- AUTORITATEA PĂRINȚILOR
- CONSULTAȚII ● CRONICI ● MERIDIANE
- **PROGRAMELE CONCURSULUI DE ADMITERE ÎN LICEU PENTRU ANUL ȘCOLAR 1969-1970**

EDUCAREA INTEGRĂRII SOCIALE

Pregătirea generațiilor tinere pentru a le face capabile să răspundă cu succes cerințelor de viitor ale societății este, în primul rând, sarcina școlii. Această sarcină nu se limitează doar la pregătirea în vederea îndeplinirii viitoarelor cerințe ale activității profesionale, ci cuprinde, totodată, acțiunea de formare a comportamentelor sociale, a deprinderilor de conviețuire socială, corespunzătoare idealului de relații sociale ale fiecărei societăți.

Într-o societate împărțită în clase antagoniste, acțiunea de formare a deprinderilor de conviețuire socială nu se poate desfășura decât în cadrul antagonismului de clasă; pentru societatea socialistă însă, realizarea acestora, potrivit specificului relațiilor socialiste, constituie o condiție *sine qua non* a atributului de *socialist* a acestei orânduiri.

Aceasta presupune, pe de o parte, dezvoltarea aspectelor apreciate pozitiv de societate ale individualității fiecărui copil, a aptitudinilor, deprinderilor, inițiativei etc., iar pe de altă parte, integrarea copiilor în grup, înlăturarea tendințelor individualiste, dezvoltarea sentimentului de solidaritate de grup, formarea „spiritului de grup”, însușirea deprinderilor colectiviste.

Într-o societate din care a fost înlăturată concurența și consecința acesteia, integrarea în grup, dezvoltarea solidarității de grup nu este în contradicție cu dezvoltarea individualității fiecărui copil. Socialismul nu are nimic comun cu pretinsa tendință de „nivelare” a membrilor societății, ci, dimpotrivă, el asigură dezvoltarea lor multilaterală, prin crearea pentru toți a condițiilor de afirmare a aptitudinilor și talentelor lor. De aceea, în mod firesc, dezvoltarea aptitudinilor fiecărui copil duce la întărirea grupului, iar acesta, la rândul său, favorizează dezvoltarea fiecăruia dintre membrii lui.

Pregătirea copiilor pentru „conversația socială” are loc, în mod precumpănitor, în clasă, care constituie un grup social specific, grupul școlar, și în care, pe lângă relațiile dintre profesor — elev, funcționează și relațiile dintre elevi. Clasa de elevi nu este însă un grup format în mod spontan, ci unul creat, un *grup formal* — în terminologia sociologică — care poate fi mai mult sau mai puțin încheșat, dar în care există întotdeauna, în mod firesc, grupuri formate spontan, de obicei în afara procesului de învățămînt, dar ale căror manifestări se extind și în clasă și, prin aceasta, pot împiedica sau întîrzia transformarea clasei într-un colectiv încheșat.

Lipsa de omogenitate a clasei se poate datora nu numai fărîmării clasei în *grupuri neformale*, care se manifestă în procesul instructiv, ci și

GRUPUL ȘCOLAR FORMAL ȘI GRUPUL SPONTAN

existenței unui număr mai mare de copii care nu se încadrează sau nu se pot încadra în disciplina școlară sau în colectiv, adesea ca urmare a exclusivismului grupurilor spontane, a izolării lor de către ceilalți copii.

Din punctul de vedere al însușirii cunoștințelor, ponderea cea mai mare o are relația profesor-elev, dar în ce privește însușirea deprinderilor de conviețuire socială, la această relație se adaugă, precumpănind adesea, relațiile dintre elevi. De aceea, este necesară cunoașterea de către profesor a relațiilor dintre elevi, nu numai în cadrul grupei formale, ci și în cadrul grupurilor neformale, precum și a relațiilor dintre ele. Prelungirea în clasă a grupurilor neformale, mai ales atunci cînd devin mai constante și mai exclusiviste, frînează procesul de încheșare a colectivului de elevi.

Uneori, fără să-și dea seama, educatorul însuși contribuie la aceasta, acordînd atenție numai elevilor buni, a căror participare la ore îi ușurează buna desfășurare a lecției, și renunțînd de a se mai ocupa de cei considerați „răi”, „obraznici” și „iremediabili pierduți” — aprecieri uneori pripite, care jignesc sentimentul de dreptate al copiilor. De cele mai multe ori, însă, prin activitatea sa, prin încurajarea celor timizi, prin sprijinirea celor rămași în urmă la învățătură, prin sugerarea necesității schimbării atitudinii grupurilor față de unii elevi izolați sau față de alte grupuri spontane, profesorul poate contribui la încheșarea colectivului, deși, adesea, copiii simt caracterul impus sau formal al unor astfel de acțiuni, care pot determina relații contrare în afara clasei.

Deprinderile conviețuirii de grup în cadrul clasei se formează prin antrenarea elevilor la activități comune, dar nu în sensul în care pretindea că o face școala veche, cînd toată clasa recita, ca o poezie, tabla înmulțirii, la aritmetică, regulile gramaticale, la română, adverbele la latină, ș.a.m.d., ci prin munca în comun a tuturor pentru rezolvarea unei probleme, pentru stabilirea unui subiect la compunere, pentru reconstituirea unui eveniment istoric etc. În felul acesta se creează interrelații active între membrii grupului, inclusiv între elevi și profesor. La clasele mai mari, creșterea ponderei interrelațiilor în cursul procesului de învățămînt se poate realiza prin repartizarea unor astfel de probleme a căror rezolvare să

depindă de activitatea fiecărui elev, ceea ce contribuie la creșterea simțului de răspundere a fiecăruia față de grup, la întărirea solidarității între membrii grupului. Firește, astfel de procedee necesită modificarea radicală a unor concepții pedagogice învechite, de la așezarea băncilor în clasă și pînă la sistemul de însușire a cunoștințelor.

Cît privește grupurile spontane, educatorul trebuie să le cunoască și să știe să folosească avantajele prieteniei dintre membrii fiecărui grup de acest fel, pentru îmbunătățirea activității întregii clase și pentru statornicirea unor relații care să le depășească pe cele de grup spontan.

Antrenarea tuturor elevilor clasei în astfel de activități comune, ale căror rezultate să fie considerate de elevi rodul efortului comun, are o valoare educativă deosebită. Ea nu duce nicidecum la aprecieri nivelatoare din partea membrilor grupului, căci copiii remarcă pe cei mai activi, pe cei bine pregătiți, pe cei mai inventivi și soluțiile lor le apreciază mai mult decît răsăpusurile individuale pentru notă.

Prin astfel de metode de lucru cu colectivul de elevi sînt mai multe șanse de a se înlătura aspectele negative ale emulației, care duce, adesea, nu la întărirea colectivului, ci la apariția divergențelor. Aprecierea colectivului față de contribuția unuia sau altuia la rezolvarea problemei comune întregului colectiv poate corecta eventuala apreciere unilaterală a profesorului. În timp ce acesta, de obicei, apreciază munca elevului prin rezultatul obținut în rezolvarea problemei, colegii lui îl vor aprecia și după atitudinea sa față de ceilalți în obținerea rezultatului global.

Folosirea unor astfel de metode are o dublă eficiență: contribuie la întărirea colectivului de elevi și dezvoltă inițiativa colectivă, care este semnul că el a devenit omogen.

Pentru formarea deprinderilor de conviețuire socială potrivit specificului orînduirii noastre, învățătorii și profesorii trebuie să favorizeze interacțiunea maximă a elevilor, care să ducă la colaborarea între ei, sprijin reciproc, atașament față de colectivul școlar, coeziune. Dar pentru a ajunge la astfel de rezultate, profesorul trebuie să înceteze de a mai vedea în grupurile școlare sume de indivizi, de a considera succesul la învățătură, buna purtare, disciplina unor elevi drept caracteristică a întregului grup. Și înainte de toate, el trebuie să aprecieze colectivul cu care lucrează și pe membrii lui nu după indici cantitativi, ci în funcție de posibilitatea și perspectiva lui de a răspunde cerințelor de ansamblu — nu numai profesionale, ci și social-etice — ale societății de miine.

Prof. univ. dr. Tudor BUGNARIU

FLOAREA SOARELUI

VIOREL MĂRGINEANU

Desen de
OLGA CIZEK

PREȚUIRE

Așezată, simbolic, în prologul primăverii, această zi duioasă și suavă de 8 Martie are în sensul ei, totodată, lumina unei lupte și stema unui crez. Ea e dedicată mamelor, soțiilor, surorilor, prietenelor, tovarășelor noastre de aspirații și idealuri. În omagiul nostru, duioșia romantică se împletește cu decizia bărbătească de a apăra ceea ce numim pacea în lume.

Sub poezia Columbilor albe, înveșnicite de un Picasso, consemnul luptei se ramifică și cu largi implicații sociale, ca protest contra mizeriei care mai paște încă viața atîtor și atîtor oameni de pe pămînt și ca manifest pentru virtuțile civice și dreptatea socială.

În înțelegerea fundamentală, ziua de 8 Martie se adresează cu precădere mamei, femeii care dă cu cinste, odrasle omenirii, care reînnoește și perpetuează generații, — celei atît de deseori *mater dolorosa* și atît de rare ori *mater felix*, femeii care și-a sacrificat tinerețea și maturitatea, nașterii unor fii demni de steagul patriei și de stîma omenirii.

Cînd ne amintim de Cornelia, mama Grachilor, imaginea ei desemnează numaidecît noțiunea spiritului civic. Mama lui Ștefan cel Mare va stîrni în cugetele noastre prototipul sentimentului profund patriotic, Roza Luxemburg va întrupa ținuta revoluționară, Marie Curie va simboliza ideea dăruirii pentru triumful științei, Laura, Beatrice, Veronica Micle, intră în pleiada marilor inspiratoare. Elena Văcărescu, româncă celebră pe malurile Senei, simbolizează spiritul universalist de manifestare a participării diplomatice la destinul omenirii, iar Sofia Nădejde, din tradiția mișcării noastre muncitorești e un înalt exemplu de luptă pentru emanciparea femeii.

Istoria oferă din abundență figuri de femei eroice; literatura și artele frumoase la fel. Dar dîncolo de aceste cazuri sublime, stă existența unui exod mult milenar, cel puțin tot atît de sublim, al femeilor anonime, al eroinelor necunoscute, care și-au crescut cu devotament sînt copiii, care au refăcut lucid sau instinctual populații decimate de războaie și secerate de mizerii.

La ce n-a fost, oare, supusă, secole de-a rîndul, femeia? Cine nu înțelege astăzi, în contextul exact social, căruța comercială al lui Mutter Courage, ambiția justițiară a Victoriei Lipan, munca sala-

horic înjositoare, a Fefelegăi lui Agîrbiceanu, degradarea Katiușei Maslova, aderența la puritate și echilibru a Julietei, sau bovarismul, este un ins necunosător al dialecticei vieții sociale.

Pe plan contemporan și deloc fictiv, dacă la această oră condiția umană a femeii s-a revoluționat la noi și în alte țări, sub emblemă socialistă, există încă pe lume milioane de femei supuse degradării fizice și morale prin conjuncturi sociale nefericite.

Avem, știm bine, femei eroine ale muncii socialiste, savante, deputate, dar asta ține tot de partea celebră a manifestării lor.

Avem — și asta e foarte important — o nouă condiție umană a femeii din România socialistă, oriunde ar fi ea, pe orice treaptă, ierarhică a valorilor, cită vreme simțul datoriei i se manifestă. Partidul Comunist Român, în politica sa lucidă și consecventă, a dat tuturor femeilor patriei această posibilitate de manifestare pleneră a tuturor virtuților și a talentelor lor. Dar mai sînt încă pe atîtea meleaguri, războaie care decimează copiii mamelor sau lasă soții văduve, mizerii care determină fără arme, mortalități infantile zguduitoare. Aici este pivotul din care sevele luptei sînt extrase permanent, dînd zilei femeii, pe lingă atmosfera ei sărbătorească, semnificația unei baricade.

Inchin aceste rînduri, cu sufletul iluminat, tuturor femeilor din instrucția publică, femeilor care educă. Să nu uităm că prima educație, cea preșcolară, e făcută de femei, că toate educatoarele de la toate grădinițele și din căminele lumii sînt femei. Că înainte de a deprinde enigmaticele caligrafice ale alfabetului, toate jocurile, toate poeziile și cîntecele vin dintr-o inimă duios feminină, cu investitura clară a unui pionierat. Lor și dascălițelor, celor care nu cred că viața se termină la barierele unui oraș, profesoarelor care dau faimă murei complementară catedrei liceale, savantelor și eruditelor din amfiteatrele universitare, tuturor celor care contribuie la formarea culturilor și a conștiințelor naționale și, odată cu ele, tuturor femeilor angajate în epopeea socialistă, la urez, cumîna pe inimă, fericire, prosperitate, veselie, succes în munca lor nobilă.

AI. ANDRIȚOIU

OMAGIU NOBLEȚEI UMANE

Pentru a omagia noblețea umană, se cuvine mai întâi să omagiem și să scoatem în evidență ceea ce o susține și o nutrește: *gîndirea umană*, să deslușim esența acestei gândiri unice și sublime, fără de care ființa noastră biologică ar fi rămas o încarnare oarbă, executată de natură și aruncată în univers.

Gîndirea umană se deosebește fundamental de activitatea mentală a tuturor speciilor biologice, de la tropisme pînă la reflexele condiționate, printr-o calitate esențială și inalterabilă: posibilitatea de a deveni propriul ei arbitru, propriul ei călăuz și judecător, propriul ei stăpîn și propriul ei satrap.

Această facultate, intruabilă în altă parte pe scara biologică și de o importanță nebănuită, n-a apărut de la bun început în substanța abstractă sau concretă, invizibilă sau materială a gândirii noastre, ci în urma unui îndelung proces de transformare al cărui aspect întrece prin grandoarea lui oricare alt spectacol și care prin vastitatea lui depășește sfera vizibilității noastre comune.

Acest proces fundamental de transformare a gândirii umane a putut fi înțeles și pus în evidență abia atunci cînd legea de bază a mișcării a încetat să fie concepută ca o simplă lege a conservării energiei, ca o simplă expresie a faptului că energia nu poate fi distrușă și creată, adică privită numai sub aspect cantitativ, și a fost înlocuită cu expresia pozitivă a transformării energiei, singura care descoperă și recunoaște conținutul calitativ al procesului, eliminînd cu desăvîrșire amintirea unui creator transcendent.

Antagonismele polare despre care se credea că sînt ireconciliabile și ireductibile, atribuind științelor teoretice moderne ale naturii un caracter metafizic limitat, au încetat să fie considerate niște frontiere rigide și înghețate, deoarece concepția dialectică a putut dovedi și adevărați cu prisosință că aceste antagonisme au o valabilitate relativă și că presupusa lor rigiditate precum și valabilitatea lor absolută au fost introduse în natură prin intermediul reflexiunii noastre. Potrivit metodei dialectice de cercetare, putem deci considera că momentul crucial în procesul de dezvoltare a gândirii umane s-a ivit atunci cînd acumulările cantitative din substanța ei s-au transformat în descoperirea calitativă a datului cosmologic.

Această luare de cunoștință a datului cosmologic pune capăt contradicției spiritului uman în opoziție cu el însuși și numai efectuarea acestei schimbări poate calma opoziția ireductibilă ivită în conștiință aproximativ odată cu fundarea filozofiei heraclitiene, opoziție iscată în creierul nostru între faptul de a gîndi lumea și faptul de a gîndi propria sa gîndire.

La animale, ca și la oamenii preistorici, gîndirea este pur și simplu o funcțiune vitală, al cărei rol se reduce la rezolvarea diverselor probleme impuse de mediul înconjurător.

Dar atunci cînd gîndirea încetează de a mai fi doar un mijloc pentru depistarea soluțiilor capabile să rezolve, în timp, raporturile vitale, cu alte cuvinte: punctul de sprijin al unei acțiuni condiționale și cînd conștiința parvine să intre în scenă, atunci întreaga ființă umană se îmbibă de nobila sevă albastră care conferă unicitatea și splendoarea, pentru că atunci gîndirea începe să se gîndească pe sine, să se întoarcă asupra ei înșiși, să formuleze întrebări în legătură cu existența și destinul ființei umane, substituind deci necesității de satisfacere a raporturilor vitale posibilitatea nonexistenței.

Urmînd mai departe calea dialecticei heraclitiene, sîntem îndreptățiți a constata că gîndirea umană posedă acum ceva în plus și anume calitatea care dă putința de a circula în toate sensurile, implicit în sens giratoriu, și asemenea unui acid virulent, puțința de a-și ataca propria sa gangă generatoare, însușindu-și teribila facultate de a se îndrepta chiar împotriva ei.

Dezbărîndu-se, deci, de funcțiunea exclusiv vitală, gîndirea umană este liberă să contribuie la propria sa nimicire, dar, totodată prin formidabila ei putere de concentrare și pătrundere, proiectată în afară și înăuntru, este liberă să se lanseze în cosmos sau să-și creeze o lume interioară, fabuloasă și mirifică, luminată de soarele nocturn al constelației sale, și totuși extraordinar de reală.

O dată cu apariția refuzului de a folosi gîndirea numai pentru necesitățile stricte ale existenței, așadar o dată cu apariția posibilității de a se gîndi pe sine, procesul de diferențiere care s-a produs în specia umană poate fi asemuit cu un salt de proporții mai mari încă decît saltul care separă omul primitiv de maimuțele antropoide. Apartenența conștiinței de cosmos devine o idee complexă, inseparabilă de ființa omului, în stare să provoace și să creeze o diferență ontologică între ființe și organisme, o serie de categorii spirituale față de care deosebirile științifice sau de alt gen, stabilite anterior între oameni, par de-a dreptul derizorii.

Se poate afirma, deci, că numai apanajul acestei gândiri unice, imense și profunde, care își poate fi arbitru și călăuză, propriul ei stăpîn și propriul ei judecător, apanajul acestei gândiri vizionare și divinatorii conferă ființei omenestii noblețea și splendoarea care merită omagiul nostru, al tuturor.

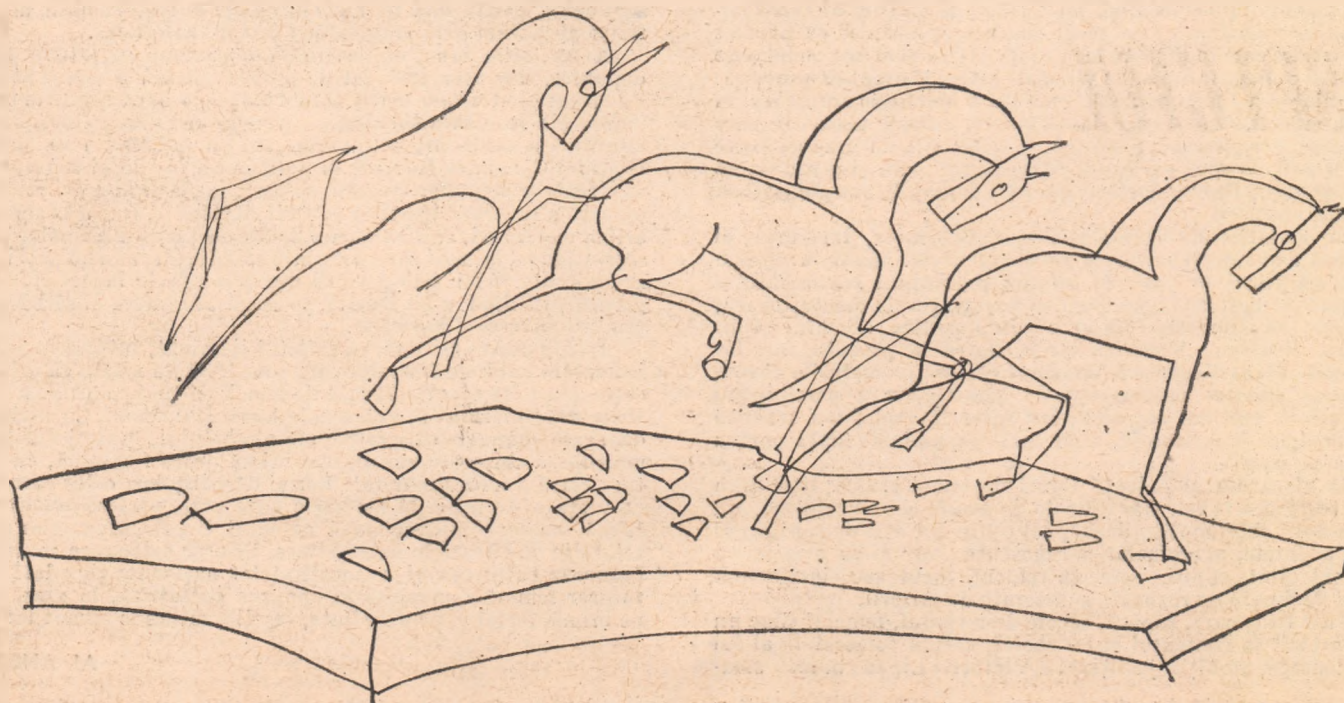
Dar prin calitatea ei de a se dirija singură, această gîndire unică poate fi convertită din motive care țin de interese imediate, de interese de clasă, de clan, înscrise în sfera măruntă a parvenirii sau din dorința acerbă de dominație și profit, spre teluri care înjosesc și degradează omul, devenind o barieră în calea progresului, o frînă în lupta dusă de mințile luminate pentru înnobilitarea ființei umane, urzind planuri care pot duce la nimicirea omenirii. Suprema datorie a tuturor oamenilor demni să poarte numele de OM (scris cu majuscule) este să preîntîmpine aceste monstruoase preocupări și să nu îngăduie cu nici un chip transformarea lor în faptă.

Datoria supremă a tuturor oamenilor e să apere noblețea ființei umane și să impună, prin forța înțelegerii colective, ca sublimele roade ale gîndirii omenestii să fie puse în slujba progresului și a descoperirii de noi și noi valori spirituale.

Datoria supremă a tuturor oamenilor e să lupte împotriva răului care minează planeta noastră, să-l alunge și făcînd-o locuibilă să transforme pămîntul într-o oază a bucuriei frățești. Sau cum zice poetul Paul Eluard:

„A fi uniți
înseamnă a da de-al lumii capăt.
Inima omului crește
capătul lumii se-ntrezărește.
Inima popoarelor bate mai tare,
Inima popoarelor bate pămîntul
Și secerișul fi-va minunat.
În ciuda nopții totuși a noastră fi-va ziua.
Strălucitoare-i biruința noastră.
Noi sîntem cei care străpuns-am focul,
El trebuie puterea să ne fie,
Noi răsărim ca grîul
Și seamănăm iubire...”

Virgil TEODORESCU

Desen de I. DONCA

Curiozitatea (care nu-i altceva decât dorința de a cunoaște și spirit de investigație) este o însușire firească a celor mai mulți copii. Nenumărate fapte de observație curentă ne demonstrează prezența acestei însușiri în tot felul de împrejurări. Iată, câteva exemple!

Intr-un grup de copii de 6—8 ani care făceau baie, unul încearcă să stea sub apă „cît poate“, altul folosește un tub de soc prin care suflă în apă pentru a vedea ce se întâmplă. După cumpărarea unui aparat de radio, un copil pune mina pe antena care intră în aparat să vadă dacă e caldă, dacă tremură, dacă se simte ceva, apoi își apropie urechea de ea. În unele situații zise „dificile“ — se întâmplă ca un copil să vină cu o soluție neașteptată, la care ceilalți nici nu se gândiseră, făcând uz de anumite antecedente cunoscute din experiența lui individuală.

Capacitatea aceasta a copiilor de a-și însuși o experiență individuală variată și deosebit de prețioasă ridică din punct de vedere pedagogic două probleme: a) aceea a cunoașterii gradului și caracterului experienței individuale acumulate de ei pînă la un moment dat și b) aceea a îmbogățirii și folosirii ei raționale în scopul educării lor.

Pedagogia nu ne vorbește despre vreun principiu al folosirii experienței personale a copilului în procesul de educație. În general, atît manualele de pedagogie, cît și cele de psihologie acordă un loc insuficient acestei probleme, cu toate că orice educator îi recunoaște importanța deosebită în procesul educativ. Nici manualele de metodică, nici cele de psihologie pedagogică, sau studiile intitulate „În ajutorul profesorului și părinților“ nu cuprind indicații mai consistente în acest domeniu. Întocmai ca și alte probleme de acest fel, mult timp neglijate — cum a fost aceea a motivației, a particularităților de vîrstă, a micropupelor etc. — problema experienței individuale a copilului se cere supusă unei investigații mai ample, cel puțin din punctul de vedere al pedagogiei.

Este un fapt de observație curentă că în privința experienței individuale copiii se deosebesc foarte mult între ei, încă dinainte de a intra în școală. Acest fapt se datorează mai multor factori dintre care de primă importanță sînt: mediul social, familial, vîrstă, temperamentul, educația primită și este un lucru pozitiv, mai ales în condițiile societății noastre, unde aceste posibilități sporesc de la o zi la alta.

Problema care se pune din punct de vedere educativ, atît pentru familie cît și pentru școală, este cum pot ele ajuta copiilor să-și îmbogățească rapid și sistematic, să-și organizeze experiența personală și, mai ales, cum pot cunoaște *natura, gradul și calitatea* acestei experiențe, un adevărat „fond de aur“, pentru a o putea utiliza în scopuri formative. Este știut că ignorarea ei are consecințe negative atît pentru copil, cît și pentru procesul instructiv-educativ. Și, dimpotrivă: cunoașterea naturii și a volumului acestei experiențe constituie și un indiciu al potențialităților copilului, al capacităților lui de dezvoltare.

Este, de asemenea, un fapt cunoscut că în experiența personală acumulată direct și independent, activitatea (copilului) are o valoare deosebită, mai ales cînd a fost suficient conștientizată (trăinicie, operativitate, profunzime

EXPERIENȚĂ ȘI EDUCAȚIE

etc.). Faptele de experiență de acest gen devin repede achiziții personale, bunuri de valoare, și puncte de reper în orientarea activității ulterioare, parametrii importanți ai oricărei activități educative.

Simple observații făcute în familie, în școală, în grupuri de copii, pe stradă etc. ne arată însă că acestora nu li se spune cum să observe, la ce să fie atenți, ce să încerce și ce nu, cum să rețină sau să folosească ceea ce au înregistrat sau, în alți termeni, cum pot „învăța“ ceva din viața încă de mici etc. Să ne oprim la un exemplu comun: cîți copii știu cum trebuie să vizioneze sau să audieze un spectacol de televiziune sau o emisiune de radio, să-i descrie mesajul, să-i sesizeze conținutul esențial, să-l privească selectiv, să-l poată aprecia critic etc.? Același lucru se întâmplă cu faptele de pe stradă, cu cele ce se petrec în viața unor colective, cu cele citite în presă.

Puțini știu să facă apel în activitatea lor la experiența copiilor, mai ales la acele „experiențe“ care nu aparțin domeniului intelectual, ignorînd aproape total aspectele afective, estetice, morale, practice, etc., ceea ce este și mai dăunător pentru munca educativă.

Pornind de la aceste date obiective, subliniem necesitatea cunoașterii acestei experiențe pentru a o putea transforma într-o puternică pîrgie educativă. Aceasta, deoarece, multă sau puțină, de o natură sau alta, științifică sau empirică etc., ea joacă un rol important în organizarea procesului de instrucție și educație.

Experiența individuală intervine ca un factor modificator și atunci cînd este vorba de psihicul elevului, de organizarea relațiilor lui cu mediul înconjurător etc. Ideea este unanim admisă, dar puțin luată în considerare și greu de aplicat în practică.

În ciuda evidenței acestui adevăr, practic încă nu putem individualiza învățămîntul decât pe plan teoretic. (Elevii intră în anumite grupe, categorii, clase etc., fie că sînt sau nu adecvate cu profilul lor.)

În dezvoltarea lui spontană-dirijată copilul acumulează, după cum se știe, o experiență informațională, afectivă, volițională, tehnică etc. foarte variată. Natura, volumul, calitatea, particularitățile și semnificația acestei experiențe individuale sînt foarte mari. Ea poate juca, în funcție de aceste note, un rol, pozitiv sau negativ, de accelerare sau de frînă, extensiv sau intensiv, în procesul formării și dezvoltării unor însușiri, a unor atitudini și, în general, în dezvoltarea și desăvîrșirea personalității proprii, sub îndrumarea, firește, a școlii.

Este cunoscută, deși încă nestudiată, ponderea pe care o are acest element în constituirea grupelor spontane, în acceptarea liderilor grupului, în afirmarea așa ziselor elevi „populari“, a „specialiștilor“ etc. În concluziile la răspunsurile date de unii elevi la diferite chestionare sociometrice („se pricepe să organizeze“, „știe să conducă“, „are calități de șef“ etc.) apare evidentă și prezența unei anumite experiențe individuale. Dar despre aceste lucruri, adeseori, atît părinții, cît și profesorii știu mai puțin decît unii dintre colegii și prietenii copiilor. Valorificarea acestui prețios capital (experiența individuală) se poate face în două sensuri: prin sporirea pe căi adecvate, prin actualizarea și folosirea lui ca punct de sprijin pentru îmbogățirea experienței existente.

„Experiența este cel mai bun profesor“, zice un proverb. Fiecare experiență este un act de instruire. Îmbunătățind calitatea experienței, ridicăm și nivelul educației. În fond, opera de educație este o autoeducație și o autoinstruire. „Învățarea“, în sens larg, este determinată de experiența trecută. Experiența nouă este asimilată, filtrată și interpretată prin prisma celei vechi. Împrejurări de mediu identice, dacă pot exista asemenea situații, însemnează pentru indivizi diferiți lucruri deosebite și uneori chiar pentru aceeași persoană.

Învățarea bazată pe experiența trecută și strîns legată de modelul

urmat face mai eficientă și mai rapidă înțelegerea și asimilarea cunoștințelor. Uneori rămînem surprinși de rapiditatea cu care prind unii elevi lucruri destul de dificile. (Ne referim aici nu numai la lecții, ci și la fapte de ordin moral.) Explicația rezidă de multe ori și în asociațiile făcute, dar, mai ales, în conținutul experienței anterioare.

Din toate acestea rezultă clar importanța studierii și cunoașterii cît mai exacte a acestei experiențe pentru fiecare copil în parte, pentru a putea interveni și a ajuta la conștientizarea, sistematizarea și îmbogățirea ei. Valorificarea ei este o acțiune pedagogică de o netăgăduită însemnătate, o „mină“ insuficient exploatată și raționalizată. Cunoașterea experienței individuale a copilului ar permite nu numai punerea ei în valoare, ci ar oferi acestuia motive de satisfacție (sentimentul de plăcere și încredere) și ar genera o atitudine pozitivă față de activitate, ar stimula interesul și dinamismul, dorința de învățatură.

Cum poate fi valorificată această experiență, îmbogățită și luminaată? Prin actualizarea ei în diferite împrejurări: la lecții, în situații diferite, prin problematizări etc. Cerînd elevilor să arate ce știu, ce au observat, ce au „experimentat“ singuri în diverse ocazii, laudînd unele „descoperiri“ pe care le fac, popularizînd-le și, mai ales, urmîrind și înregistrînd cu grijă conduita lor, profesorul pune în valoare ceea ce elevul posedă, dar nu știe încă prețui și utiliza la justa valoare. Ajutîndu-i să-și lumineze anumite „fapte“ înregistrate, să le pătrundă semnificația, să facă legătura între unele întâmplări „mărunte“ și „cunoștințele științifice“, elevii sînt ajutați să urce treptele spre maturizarea intelectuală și morală.

Dificultățile sporite în conduita morală ar putea fi ușor prevenite și combătute dacă experiența de viață a copilului ar fi judicios utilizată. La vîrsta școlară mare, de exemplu, această experiență ar putea fi actualizată și sistematizată și numai prin cîteva maxime, principii sau reguli morale, care, explicate, să devină axa de organizare a acestei experiențe.

Prof. univ. D. SALADE

Desen de
FRANCISC ȘIRAC

PERSONALITATEA COPILULUI ȘI ORIENTAREA ȘCOLARĂ- PROFESIONALĂ

Personalitatea ca noțiune psihologică și expresie a celor mai tipice însușiri psihice ale omului are, după cum se știe, trei componente: temperamentul, aptitudinile și caracterul. Toate la un loc se dezvoltă într-o strinsă corelație și interconținere. Temperamentul potentează formarea și dezvoltarea aptitudinilor și caracterului, iar acestea, la rândul lor, ca laturi mai sensibile din punct de vedere formativ, colorează și pun amprenta asupra dezvoltării temperamentului, cerându-i o funcționalitate socială bine orientată.

Instituțiile chemate să-și conjuge eforturile, să conlucreze pe baze științifice, în mod constant, în funcție de fiecare etapă de vîrstă a copilului, în vederea atingerii acestui scop sînt școala și familia. Ce este în esență activitatea de orientare școlară și profesională? În primul rînd, cunoașterea temeinică a copilului, cu întrecerea sa zestre naturală și dobîndită, pentru a-i determina înclinațiile, interesele, nivelul intelectual, deprinderile și trăsăturile de caracter existente și, în al doilea rînd, pornind de la această activitate de cunoaștere, acționarea cu cele mai adecvate metode și procedee instructiv-educative pentru a dezvolta aceste valențe individuale. În procesul de formare a personalității prin activitatea de orientare școlară și profesională distingem două momente: de diagnostic și de prognostic.

Nu putem vorbi de aptitudini, de trăsături de caracter, de perspectiva formării și dezvoltării lor în afara procesului de învățămînt colectiv școlar, a mediului familial propice și a cadrelor didactice temeinic pregătite științific și psihopedagogic, bine marcate cu o metodică adecvată activității de orientare școlară și profesională.

Am efectuat cercetări în acest sens începînd cu anul școlar 1959—1960. Am optat pentru un studiu longitudinal asupra dezvoltării fiecărui elev, de la intrarea în școală pînă la absolvire. Alături de fișa psihopedagogică, am utilizat, cu succes, metoda aprecierii obiective a personalității, elaborată de prof. dr. docent Gh. Zapan, cu ajutorul căreia am deprins profesorii și elevii în aprecieri și cunoașteri obiective. Pentru a facilita cunoașterea elevilor în procesul de învățămînt, dezvoltarea lor firească, conform aspirațiilor și valențelor individuale, și pentru a asigura un proces instructiv-educativ unitar și de calitate, am respectat cu strictețe principiul continuității învățătorilor și profesorilor la clasă.

Școala noastră (Șc. generală nr. 172) fiind o școală experimentală, cu predarea pe obiecte de către învățători și profesori, fiecare cadru didactic, la obiectul său, s-a preocupat, prin lecții, meditații, cercări pe materii și alte activități, să înlăture lacunele din cunoștințele elevilor, rîminerea în urmă la învățătură și să dezvolte înclinațiile și interesele elevilor.

În munca cu părinții am activizat lectoratele și am mărit numărul orelor de consultații pedagogice, realizînd o propagandă pedagogică eficientă, corespunzătoare nivelului și nevoilor părinților.

Am constatat că la elevii care timp de 8 ani au obținut în mod constant rezultate foarte bune la învățătură și au avut o comportare exemplară familia și-a adus un aport prețios, conjugîndu-și eforturile cu cele ale școlii și creînd acel climat pedagogic familial necesar și propice dezvoltării copiilor.

Familiiile dezorganizate, ca și cele care manifestă lipsă de interes și pasiune pentru a forma din odraslele lor oameni utili societății au avut o influență negativă asupra dezvoltării intelectuale și asupra trăsăturilor de caracter ale acestora. Elevii proveniți din aceste familii, cu toate eforturile școlii, chiar de la început s-au înscris pe o curbă a dezvoltării la indicii foarte scăzuți sau într-o continuă scădere pe parcursul celor 8 ani. Avem satisfacția însă că de la an la an numărul acestora a fost în continuă scădere, datorită unei munci tot mai susținute din partea școlii.

Elevii cu înclinații spre muzică, sport, arte plastice etc. au fost îndreptați spre școlile speciale. La recomandările școlii, foarte mulți elevi au început în familie studiul unui instrument muzical, al limbilor străine, cu specialist.

Casele de cultură ale sectorului au cuprins și ele un număr foarte mare de elevi, unii încă de la vîrsta preșcolară, la cercurile respective (balet, gimnastică artistică etc.). În munca de cunoaștere și formare a personalității elevilor, la fiecare clasă, dirigințele a constituit forța motrice care a polarizat în jurul său activitatea celorlalte cadre didactice. Observațiile sale asupra elevilor și rezultatele aplicării metodei aprecierii obiective a personalității au fost periodic completate cu ale celorlalți profesori asupra randamentului la învățătură, comportării, precum și asupra metodelor și procedeelelor utilizate în funcție de particularitățile fiecărui elev. Familia a continuat, cu rezultate satisfăcătoare,

munca școlii, sprijinînd dezvoltarea normală a elevilor.

Pentru a se dezvolta corespunzător, aptitudinile și trăsăturile de caracter trebuie să aibă condiții prielnice în ambele instituții sociale, să fie stimulate constant din ambele sensuri. Trăsăturile morale, sentimentele elevilor și alte însușiri psihice nu se formează numai prin lecții sau prin alte activități instructiv-educative, ci și prin climatul familial, prin exemplul și prestigiul părinților.

Eficiența muncii noastre va fi ilustrată mai bine prin rezultatele celor două serii de elevi pe care le-am orientat școlar și profesional.

Seria 1966—1967, cu un efectiv de 53 absolvenți, se prezintă astfel: 57% au continuat studiile la liceul teoretic, 13% la licee speciale, 19% la școli profesionale și 11% au intrat direct în producție, calificîndu-se la locul de muncă.

Seria 1967—1968, cu un efectiv de 57 absolvenți, a fost orientată astfel: 70% au continuat studiile la liceul teoretic, 10% la licee speciale, 12,5% la școli profesionale și 7% au intrat direct în producție, calificîndu-se la locul de muncă.

Dacă facem media celor două serii de absolvenți remarcăm un procent de 74,6% elevi orientați spre liceu, din care 63,6% la liceu teoretic și 11% la licee speciale. Spre școlile profesionale s-au îndreptat circa 15,4% și au intrat direct în produc-

ție 10%; total 25,4%. Procentul de 75% este semnificativ pentru dorința elevilor de continuare a studiilor, ceea ce concordă cu măsurile luate de partidul și statul nostru de a mări durata școlii generale de la 8 ani la 10 ani. Mai trebuie să remarcăm un fapt deosebit al muncii școlii noastre în activitatea sa de orientare școlară și profesională. La examenele de admitere în clasa a IX-a la liceele teoretice din sector elevii școlii noastre, la ambele serii, au avut cîte un reprezentant cu cea mai mare medie, ceilalți clasificîndu-se printre candidații admiși buni și foarte buni. Acest fapt atestă calitatea muncii cadrelor didactice din școală, exigența sporită față de pregătirea pentru viață a elevilor și confirmă totodată justetea liniei de orientare școlară și profesională pe care merge școala noastră. Nu ne putem opri să nu arătăm, în încheiere, că rezultatele foștilor noștri elevi în noile lor colective de muncă (liceu teoretic, tehnic sau școală profesională) sînt la nivelul celor obținute în cei 8 ani de școală generală. Este pentru noi o satisfacție și o verificare practică a concepțiilor, metodelor și eficienței muncii noastre pedagogice.

Lector univ. Alex. CAZANGIU
Prof. Ovidiu TRESTIANU
Directorul Școlii generale nr. 172
București

CLIMATUL FAMILIAL ÎN PERIOADA PUBERTĂȚII

CUVÎNTUL PSIHOLOGULUI

Prof. univ. dr. **URSULA ȘCHIOPU:**

PUBERTATEA, VÂRSTĂ DE TRANSFORMĂRI ȘI DE EXPANSIVITATE A PERSONALITĂȚII

Între 10 — 13/14 ani are loc în planul dezvoltării umane o intensificare a procesului creșterii, intensificare ce aduce după sine foarte multe și complexe modificări atât pe plan somato-biologic, cât și pe plan psihic. Ansamblul acestor transformări este greu de parcurs. Toate reprezintă însă ca semnificație trecerea de la fazele copilăriei spre fazele adulte.

Debutul are loc printr-o intensificare a creșterii în înălțime (cam 8—10 cm pe an), fapt ce determină o modificare a proporțiilor corporale (picioare și mâini foarte lungi și subțiri, trunchiul scurt etc.), o dezarmonizare a staturii, însoțită de o creștere a stângăciei în mișcări și în comportare. Făptura umană trece printr-o fază de caricaturizare, după care se structurează aspectele armonice ale caracteristicilor distincte feminine și masculine. Fața, profilul, trec prin decantarea maturizării, structurând un obraz nou, cu o expresivitate nouă.

Modificările sînt în fapt mai profunde și mai intime. Dimorfismul sexual este foarte intens. Apar caracteristicile sexuale secundare. O imensă energie se consumă în acest complex proces de dezvoltare, din care motiv adeseori puberii se plîng de dureri de cap (cefalee), trec prin momente de indispoziție, de nervozitate excesivă și de exuberanță, imprevizibile, manifestă neliniști, anorexie (lipsă de poftă și a mâncare etc.). Unele ușoare și trecătoare tulburări endocrine pot duce la gracilitate (stare plăpîndă) la ainee plictisitoare cu atât mai mult, cu cât oglinda începe să atragă atenția din ce în ce mai mult, iar procesul dezvoltării însăși se însoțește de dobîndirea unui plus de grație la fete și a unui plus de forță la băieți, plusuri, care, de altfel, sînt pîndite și scrutate cu multă curiozitate de chiar cei ce le manifestă.

A existat și există încă ipoteza că modificările puberale nu au ecouri prea importante asupra dezvoltării psihice și, mai ales, asupra dezvoltării

Pubertatea sau preadolescența, corespunzătoare perioadei școlare mijlocii, este, după cum bine se știe, o vîrstă de profunde schimbări pe plan fizic, biologic, intelectual, afectiv și moral.

Însemnele ei sînt evidente și prea cunoscute: creșterea în înălțime (mai intensă creșterea membrilor inferioare și superioare), în greutate, maturizarea biologică determinată de biochimismul intern, sporirea plasticității funcționale a activității nervoase superioare etc. Manifestă în primul rînd, prin transformări psiho-organice legate de procesul de maturare sexuală, pubertatea marchează trecerea de la copilărie la adolescență.

Fără să absolutizăm maturizarea biologică care are loc între 10 și 11 — 14 și 15 ani (mai devreme la fete decît la băieți) sau să considerăm inevitabilă așa-zisa „criză” a pubertății, trebuie să admitem că această perioadă contrbuie puternic la cristalizarea comportamentului său general al puberului. Întîrzierile în ritmul evolutiv normal, ca și dereglările care survin din diferite pricini, pot avea consecințe negative asupra dezvoltării lui ulterioare.

Situat pe o poziție incertă, între copilăria pe care o părăsește și adolescența spre care se îndreaptă, puberul nu are un statut limpede. De aici izbucnirile sale de independență, crizele de originalitate, salturile de umor și dispoziție, stîngăciile, o anumită susceptibilitate și manifestări zgomotoase. Climatul familial rămîne și acum factorul hotărîtor în dezvoltarea copilului, ținînd seama mai ales, de marea lui receptivitate la influențele educative ca și de valențele multiple educogene ale familiei.

Pentru a informa exact pe cititorii noștri asupra universului multiform al preadolescentului, încă controversat de specialiști în unele din aspectele lui, și asupra influenței pe care o exercită climatul familiei în cristalizarea personalității copilului, ne-am adresat tov. prof. univ. dr. Ursula Șchiopu (psiholog), prof. univ. dr. Marcela Eugenia Pitiș (endocrinolog), prof. dr. Bianca Bratu (pedagog) dr. Ileana Brumușescu (medic școlar), Ana Andronescu și Marcela Cristache (părinți) deci, unor reprezentanți ai științei și experienței.

personalității. Această ipoteză servește unei optici dualiste care privește procesul dezvoltării personalității umane ca un proces rectiliniu, de cumulație lentă și permanentă, total și continuu transparent față de influențele exterioare. Aceasta este o poziție idealistă, neconcordanță cu natura foarte complexă, contradictorie, încărcată de discontinuități, întreruperi, transformări neașteptate ale dezvoltării psihice. V.I. Lenin în „Caiete filozofice” a atras atenția asupra primejdiei de a privi procesul dezvoltării simplist (ESPLP, 1956, pg. 322).

Pubertatea exprimă un moment al dezvoltării psihice încărcat de potențe și contorsiuni complexe psihologice. Fenomenul acesta este cu atât mai ușor de înțeles, cu cît pubertatea este etapa de modificare a statutului social al copilului, care este mai des solicitat în familie și în școală să dea un ajutor mai consistent, ce nu mai corespunde statutului său. În această perioadă se formează latent și intens diferitele atitudini, funcțiile proiective, aspirațiile, interesele, idealurile mari și mici, expresivitatea personalității. Erotizarea sensibilității, dezvoltarea intensă a vieții interioare, nuanțarea emotivă, reacția crescută de atenționare față de tot ceea ce privește prestigiul și atitudinea celorlalți față de puber, exprimate prin frecvența foarte mare a eritemului de pudoare, a enervării și reacțiilor legate de mici crize de prestigiu constituie expresiile vizibile ale structurării personalității ca un proces intens și cu tente dramatice. Metamorfozele pubertății lasă loc unei ciudate alternanțe între atitudinile copilărești și mature, fapt ce pune în evidență și o oarecare fragilizare a comportării generale. Fluxul vieții interioare este străbătut de sentimentul ruperii de copilărie, de neliniște față de pusele maturizării, de ardente aspirații spre independență ce se exprimă ușor agresiv. Laturile opuse, contradictorii ale personalității impulsionează receptivitatea față de viața extra familială. Puberilor le place să fie mult împreună, să vorbească tare. Băieții și fetele se ignoră reciproc aparent. Grupurile de tineri puberi nu sînt prea mari, dar sînt zgomotoase și străbătute de gustul acțiunii comune. Școlarii puberi prelungesc la exces drumul de la școală acasă, merg în grup la cinema, la plimbare. Se poate spune că pubertatea este o perioadă de creștere a sociabilității. Puberul tinde spre colective formate din parteneri de aceeași vîrstă, colective în care el se simte protejat. Desigur, în aceste mici grupuri se creează gustul aventurii sau al exceselor (de exemplu fumatul). Expansivitatea și sociabilitatea, dorința de integrare și simțu independenței și originalității stimulează constituirea de atitudini receptive față de astfel de manifestări care posedă și atracția de a fi asociate de ideea de maturitate. Din sumarul portret schițat reiese necesitatea revederii stilului și regimului de educație din familie. În afară de necesitatea de a crea condiții de studiu, de alimentație consistentă, odihnă satisfăcătoare trebuie supravegheată discret și continuu igiena corporală și igiena îmbrăcămîntii, temperate eventualele excese de originalitate ale vestimentației. Avînd în vedere că dezvoltarea personalității e secundată de formarea convingerilor și nevoia argumentărilor, e necesară antrenarea puberului în conversații și discuții interesante.

CLIMATUL FAMILIAL ÎN PERIOADA PUBERTĂȚII

Sarcina aceasta este cu atât mai grea, cu cât, în genere, puberul nu posedă logica, nici puterea de judecată a adulților, așa cum posedă adolescentul, și, în fine, nu posedă nici o experiență prea bogată și nuanțată. De altfel, puberul acceptă destul de greu opiniile altora. Opozabilitatea înundă uneori limitele conversațiilor sale, acestea fiind deseori dilatate și impregnate de sensibilități neașteptate și de baraje afective. Totuși cu alte ocazii se poate ca puberul să utilizeze spontan exact argumentele pe care a părut a nu le lua în seamă. Receptivitatea sa este ca atare foarte mare, chiar dacă pentru moment pare mascată de o conduită dominant opozabilă.

O comportare calmă în familie, o atmosferă activă, receptivă la factori culturali, o comportare echilibrată fără tensiune, integrată social limpede pe plan ideologic, o atenție scrutătoare, dar discretă a părinților față de anturajul din jurul puberului, față de tendințele ce se conturează în acel anturaj, pot să creeze un cadru de educație acordat la caracteristicile psihice generale ale puberului. Munca intelectuală ordonată, lecturi interesante, sport, însușirea de limbi străine, contact mărit cu domeniile artei, pot constitui relieful educației multilaterale din perioada pubertății. În acest context se cere o mai mare densitatea educației morale, ideologice, a cunoștințelor economice, a preocupărilor pentru problemele sociale și sensul lor, o permanentă atenție față de nivelul aspirațiilor, intereselor, aptitudinilor ce caracterizează puberul, spre a avea clar bilanțul acestor rezerve importante ale personalității în plină și efervescentă dezvoltare.

CUVÎNTUL MEDICULUI

Prof. univ. dr. MARCELA EUGENIA PITIȘ:

TULBURĂRILE PUBERILOR ÎȘI AU ORIGINEA ÎN CLIMATUL FAMILIAL

Este indiscutabilă în epoca pubertății se produc modificări biologice importante cu răsunet asupra comportamentului. Tinerii doresc să-și afirme personalitatea: doresc mai multă independență ceea ce generează conflictele cu educatorii: părinții sau profesorii. Aspectul negativ al acestei tendințe de evadare de sub controlul educatorilor este acela că tinerii — considerați anterior buni — se lasă antrenanți de elementele rele, inadaptable care — având în vedere caracterul patologic — sînt mai greu educabile.

Tulburările de comportament, manifestate prin acte de indisciplină, aparente în perioada pubertății la copiii considerați buni, au găsit diverse explicații medicale și psihologice, un rol important fiind atribuit mediului familial. S-a vorbit mult de influența negativă a familiilor dezorganizate și într-adevăr aceste familii au un procent mai mare de tineri nedisciplinați. Dar tinerii cu „probleme“ sînt și în familiile organizate, echilibrate, în care atenția părinților este concentrată asupra educației copiilor și, deși procentul de tineri nedisciplinați este aici mai mic, numărul lor poate fi mare, avînd în vedere că marea majoritate a familiilor sînt de acest tip. Din aceste motive este necesar să se discute defectele de educație tocmai în familiile organizate, preocupate de viitorul copiilor lor.

De la început trebuie subliniat că rareori tulburările de comportament ale tinerilor apar brusc ca efect al modificărilor biologice suferite de organism în perioada pubertății. O analiză mai amănunțită arată că de cele mai multe ori existau deficiențe anterioare generate, la rîndul lor, de o educație greșită în copilărie încît nu se poate vorbi de defectele în educația puberilor făcîndu-se abstracție de perioadele de vîrstă anterioare. Accentul educației va trebui deci să fie pus pe perioada anterioară pubertății, pentru că este mai ușor să prevenim decît să tratăm o tulburare.

Pentru a înțelege mai bine importanța educației timpurii sînt necesare câteva exemple care ilustrează unele deficiențe ale educației în familiile echilibrate. Există părinți care au avut o copilărie tristă într-o perioadă în care școala era un lux și care consideră că dacă ei au suferit, copiii lor trebuie scutiți de orice efort, sau părinți care își manifestă greșit dragostea și fac toate sacrificiile pentru a îndeplini dorințele copiilor. Și unii și alții greșesc. De mici acești copii sînt ajutați și o dată cu începerea școlarității toată familia, părinți, bunici, mătuși, devin sclavii lor, le curăță ghelele și uniforma de școală, le pregătesc micul dejun și îi asistă la masă, îi ajută la lecții, le pregătesc și controlează ghiozdanele, le dau bani de buzunar și așa mai departe. Astfel, în mod firesc copiii din această categorie se învață cu lipsa de răspundere, nu mai au inițiativă, devin comози chiar pentru pregătirea lecțiilor și părinții alarmați, îi scutesc și de acest efort, angajîndu-le meditari. Acești copii consideră că familia are datoria să-i servească, și să le satisfacă toate dorințele care cresc o dată cu vîrsta. Viața ușoară, fără răspundere, fără inițiativă, comodă, fără prețuirea muncii are răsunet asupra formării personalității lor și deveniți tineri sînt mai expuși antrenării lor de elementele rele, patologice, amintite.

Actul educațional nu se reduce la teorie și copilul nu trebuie considerat ca un recipient pasiv care absoarbe informații. Educația modernă se orientează tot mai mult spre legarea procesului educativ de realitățile vieții, — esențialul în educație fiind participarea activă a copilului, indiferent

de vîrstă și posibilități, la viața familiei. (În această direcție, tradiția familiei sălești de la noi, ne poate fi utilă). Metodele cele mai bune de educație apar acelea în care copilul, de mic, a fost învățat să-și îngrijească singur de lucruri, să-și pregătească singur gustarea, să-și facă singur lecțiile — el fiind numai controlat — și să participe activ la viața gospodărească a familiei încredințîndu-i-se, după vîrstă, mici răspunderi în gospodărie, muncă pentru care va fi retribuit. În felul acesta el nu va mai primi bani de buzunar gratuit sau pentru o notă „mai bună“ la școală și îi va prețui, pentru că reprezintă retribuirea unei munci. La copilul crescut în aceste condiții se va dezvolta inițiativa, spiritul de răspundere, el va aprecia munca și disciplina ei, își va dezvolta armonios personalitatea și în perioada adolescenței nu va mai fi expus turburărilor de comportament.

Un alt aspect al educației care merită a fi analizat este acela al cantității și calității cunoștințelor pe care un copil trebuie să le acumuleze în perioada de creștere. Școala, prin specificul ei, contribuie la educația generală, nu poate face o educație diferențiată, individualizată, aceasta fiind completată de părinți — după posibilități — prin educația extrașcolară. În această educație extrașcolară datorită părinților este să se orienteze după aptitudinile copiilor. Părinții, însă, dau un caracter formal acestei educații și, independent de aptitudinile odraslelor lor, le încarcă programul cu diverse ore de muzică, 2-3 limbi străine în același timp, luîndu-le astfel copiilor timpul de repaus pentru joacă sau sport. Cunoșc părinți care au sacrificat orele de gimnastică medicală, absolut necesară copiilor, pentru a nu pierde 2 ore pe săptămînă din programul extrașcolar supraîncărcat. Acest mod abuziv de a dispune de timpul de repaus al copiilor n-a dat niciodată rezultatele scontate. Pe de o parte, nu toți copiii au strălucit în aceste activități extrașcolare formale și sterile — sugerate deseori de prieteni sau de modă — în contradicție evidentă cu înclinațiile lor — pentru care copiii n-aveau interes și pentru care li s-a luat timpul de repaus, iar, pe de altă parte, n-au fost susținuți în activități pentru care ei ar fi avut reale aptitudini. Crizele de independență din perioada adolescenței pot reflecta uneori și această tiranie educativă suferită în timpul copilăriei.

Concluzia acestor câteva observații este aceea că educația în familie trebuie de la început să fie bine orientată pentru a preveni tulburările care pot apare în perioada pubertății și adolescenței, procesul educativ să înceapă de timpuriu, să nu fie rupt de realitățile vieții și să fie orientat după aptitudinile copilului. Avem o bogată experiență în acest domeniu; e necesar doar să cunoaștem metodele cele mai eficiente, ținînd seama de condițiile vieții noastre de azi.

Dr. ILEANA BRUMUȘESCU, medic școlar:

CARACTERISTICILE PSIHLOGICE ALE PUBERULUI

Pubertatea reprezintă stadiul final al evoluției organismului spre maturitate ajungîndu-se la o dezvoltare armonioasă a individului, care trece alternativ prin diverse faze de dizarmonie și rearmonizare structurală.

Este o perioadă de mare importanță în viața individului, situată cam între 13-15 ani la fete și 15-16 ani la băieți. Odată cu apariția transformărilor corporale se desăvîrșesc caracterele sexuale, copilul crește mult. Paralel cu fenomenele organice, apar o serie de manifestări psihice, în special în sfera afectivă, care prezintă o importanță deosebită în condiționarea dezvoltării armonioase de mai tîrziu a individului.

În această perioadă are loc o afirmare hotărîtoare a propriei personalități cu tendința vădită spre independență, spre ieșirea din sfera oricăror constrîngerii; procesul afirmării definitive durează mai mulți ani și trece, în general, prin două faze, care se pot îmbina armonios, sau una din ele poate predomina. Noua conștiință a eului îi oferă puberului o senzație de independență, care îi dă, implicit, și sentimentul unei responsabilități curente; indirect, pare și sentimentul de izolare, cînd puberul începe să perceapă mai acut problemele vieții. Acum pot apărea sentimente ca acestea: teamă în fața viitorului, nesiguranță de sine, timiditate, care, toate, pot duce la stări de descurajare. Este prima fază, așa-zisă negativă, în care puberul ce a crescut mult și disproporțional, a slăbit sau s-a îngreșat, este obosit, somnoros, astenic și foarte sensibil la condițiile de mediu înconjurător. Regimurile echilibrate de viață (o alimentație la ore regulate și suficientă, regimul de acasă, de studiu și odihnă, de somn regulat; atmosfera caldă de înțelegere, dar nu de cocoloșire) îl vor face să treacă bine peste această criză negativă și să intre în faza pozitivă, în care apare sentimentul de siguranță, de satisfacție și încredere în propriile forțe.

Altfel vor sta lucrurile cînd condițiile de mediu sînt defavorabile, cînd părinții, desprîși și indiferenți, nu se preocupă de copii, sau nu-i lasă să discute asupra problemelor ce-i preocupă, să schimbe impresii — pentru că sînt mici și trebuie să asculte pe cei mari.

În funcție de aceste condiții, puberul va reacționa diferit, după pre-dispoziții și în ton cu atmosfera existentă în familie.

În familiile dezorganizate, în care părinții se certă mereu încercînd să-i atragă de o parte sau de alta, ori se dezinteresează total de copii, puberul va deveni anxios, trăind într-o continuă izolare, cu sentimentul că e de prisos; el poate ajunge un timid, lipsit de curaj în fața vieții.

(continuare în pag. 10-a)

CLIMATUL FAMILIAL ÎN PERIOADA PUBERTĂȚII

Urmare din pag. 9-a)

În alte familii, în care părinții, prea severi, nu înțeleg criza normală prin care trece puberul, acuzându-l mereu că este distrat și neatenț, îl vor face să caute o evadare într-o lume imaginativă, unde încearcă să dovedească celor din jur forța personalității sale; în aceste cazuri, puberul poate să-și neglijeze ținuta vestimentară, devenind un nemulțumit față de propria-i soartă. Certurile repetate pot duce, totodată, la opoziții. Încăpăținarea, grosolăniile, lipsa de respect în raporturile cu cei mai în vârstă sînt pentru el elemente de apărare și de reacție față de condițiile defavorabile din mediul înconjurător.

CUVÎNTUL PEDAGOGULUI

Prof. dr. BIANCA BRATU:

FAMILIA ȘI MOMENTUL PREADOLESCENȚEI

Poate că nici o vîrstă nu le pune părinților probleme atît de delicate, de cunoaștere și adaptare, ca preadolescența (sau pubertatea, cum se mai spune, reducînd-o la una dintre coordonatele ei, cea biologică).

De fapt, fiecare vîrstă se cere cunoscută și înțeleasă, iar părinții sînt solicitați să treacă, în diferitele momente ale creșterii copiilor lor, prin etape succesive de adaptare. Abia au învățat, uneori cu spaima începutului, să-și îngrijească sugarul, că trebuie să se și deprindă a-și crește ante și preșcolarul, pentru ca apoi, alternînd emoțiile și grijile, să se obișnuiască cu situația de părinți ai unor copii deveniți școlari. Cînd, undeva, la capătul unui drum care, de cele mai multe ori, n-a fost ferit de asperități dar retroactiv le apare surprinzător de scurt, descoperă că tinărul, pe care pînă de curînd îl socoteau un copil ce se cere ocrotit, a devenit un om de sine stătător.

E o școală a adaptărilor, căreia, de-a lungul celor circa 18 ani, părinții trebuie să-i deprindă regulile. Iar o etapă de vîrstă odată străbătută (la un copil), oferă o bază de experiență și cunoaștere aplicabilă altora, similare. Pe acest traseu adesea accidentat, dar și cu oarecare permanențe, preadolescența se înscrie ca vîrstă a surprizelor, a mutațiilor spectaculoase în evoluția ontogenetică și a situațiilor diferențiale de la un individ la altul. De aici și greutățile de adaptare a părinților și tendința de a se înlocui o tratare calmă, „la obiect“, a particularităților fie prin ignorarea lor ușuratecă, fie prin hipertrofierea unor manifestări sau alarma dezoorientată în fața lor.

Cercetările moderne asupra adolescenței, de la Stanley Hall, Marro, Mandoussé și W. Stern pînă la Piaget și școala sa, ne oferă un vast material de informație psihologică și o bază temeinică pentru tratarea adecvată a acestei etape a dezvoltării, din perspectiva legilor care-i călăuzesc mișcarea interioară. În interiorul acestor legi trebuie să se situeze și îndrumarea necesară acestui prag între copilărie și tinerețe, pe care îl înscrie, cu aparențe adesea tulburătoare, adolescența.

Se știe azi că, în ciuda infinitei diferențieri și particularizări individuale, tumultul bio-fizico-psihologic și comportamental al preadolescentului se integrează în cîteva coordonate comune, care-i circumscriu și explică principalele manifestări și-i recomandă condițiile optime pentru o evoluție normală.

În limitele dezvoltării ei firești (oricît de spectaculoasă, prin creșterea intempestivă și prin prematurările organice), pubertatea cere o atenție trează dar calmă, ferită de temeri nejustificate, dar păzită de abuzuri. Există, inerente, tulburările unei creșteri bruște. Alimentația consistentă, odihna rațională, riguros alternată cu munca și exercițiul fizic susținut, în aer liber, ca și cu distracțiile îndreptățite și necesare, le pot compensa, în marea majoritate a cazurilor.

Nu poate fi subapreciat nici pragul unei noi etape biofizice, cu rezonanțele sale multiple, somatice și psihice. A nu-l subaprecia nu înseamnă nicidecum a-i hipertrofia însemnătatea, ci a-i te adapta rațional ca părinte și a-l pregăti pe copil să-l treacă fără traume.

Este vorba, în acest sens, de a-l observa cu atenție, dar fără ostentație, prevenind la vreme oricî accident sau impas în procesul dezvoltării normale.

Este însă deopotrivă necesar a-l pregăti pe copil să înțeleagă, ca pe o evoluție absolut normală, transformările pe care le va indentifica în dezvoltarea sa organică. A nu-l lăsa pe puber neprevenit, dar a nu trezi preimpurii interese și curiozități neintențiate este una dintre cerințele îndrumării părintești, la această vîrstă. La timp, cu delicatețe și tact, dînd explicațiile ce se impun în fiecare etapă a creșterii, fără excese de teoretizare și, bineînțeles, cu toată decența și probitatea necesară unei autentice comunicări între părinți și copiii lor. Aici se înscrie și educarea raporturilor dintre băieți și fete. O îndrumare atentă și pricepută va feri prietenii dintre puberi de climatul promiscuității, ca și de tendința de a confunda vîrstele și raporturile inerent diferite pentru fiecare dintre ele.

Dar dacă a subaprecia rolul momentului biologic, în această etapă a creșterii, ar însemna să denaturăm sensul acesteia, la fel de neîngăduit ar fi a o reduce la acest moment. Căci preadolescentul nu este doar un puber, iar totalitatea reacțiilor sale, vital legate de evenimentele pubertății, nu se reduce și nu se explică numai prin ele. În profilul spiritual al preadolescentului alte particularități se cer deopotrivă considerate și tratate cu toată atenția.

Ceea ce ne surprinde în psihologia preadolescentului este, adesea, o ciudată și tulburătoare îmbinare de copilărie și maturitate. El e succesiv, și uneori aproape concomitent, de un infantilism turbulent și încăpăținat, ca și de o surprinzătoare luciditate matură. Se mai vrea copil, în aspirația persistentă la iresponsabilitate și joc, pe cînd se pretinde un om, în rînd cu cei mari. Explicația acestor reacții contradictorii ne sugerează și calea tratării lor adecvate. Acestui moment de impas temporar într-un proces de continuă adaptare psihică a copilului la cerințele existenței sale și ale mediului asistența matură a părinților îi poate fi de un real ajutor. Părinții îl vor ajuta să-l depășească, în primul rînd, înțelegîndu-l ca pe un moment normal, iar nu exacerbindu-i reacțiile prin negare. Căci preadolescentul este, într-adevăr, deopotrivă încă adînc legat de vîrsta precedentă și structural solicitat de cea nouă. De aceea nu-i vom refuza nevoia de joc, de imaginație și creativitate spontană, pe care i-o vom satisface chiar, tocmai pentru că această nevoie reprezintă, prin deprindere și prin reziduuri, elemente psihice definitorii ale vîrstei de care se desprinde treptat. A le satisface nu înseamnă, însă, a le menține în mod artificial și atunci cînd, prin alte reacții ale sale, preadolescentul se integrează într-o structură psihică nouă.

Nu-l vom împiedica, așadar, sau nu-l vom respinge cînd el își va afirma, cu o impetuozitate uneori supărătoare, observațiile și opiniile proprii, cînd va solicita, cu sau fără dreptate, să se țină seama de punctul său de vedere. Firește, acest punct de vedere este adesea vulnerabil în teneurile sale de argumentare sau de experiență trăită. Afirmările sale sînt, adesea, abuziv apodictice și evident colorate pasional. Dar sînt, și asta obligă, expresia unei individualități în formare și a unei noi etape calitative în dezvoltarea gîndirii. Sînt, în variantele lor optime, pilonii gîndirii conceptual deductive, prin care gîndirea copilului se mîltă și se depășește pe sine, descoperindu-se cu încintare într-o nouă ipostază potențială.

Firește nimic nu ne obligă să admirăm necondiționat un raționament fals, dar nici nu ne permite să ucidem, să inhibăm în germene, prin negare, ignorare sau interdicție, pașii de început ai unei gîndiri de sine stătătoare.

Vom proceda iarăși, cu tact, în așa fel încît, stimulînd inițiativa gîndirii independente, tratînd-o cu seriozitate, să-i indicăm limitele cînd se ivesc și în mod precis circumscris, fără tendința de a le generaliza.

Transformări bio-fiziologice, manifestări pe planul afectelor și al gîndirii în legătură cu aceste transformări, toate urmează să le tratăm, în educarea copiilor noștri, astfel încît să pregătăm cit mai firesc momentul integrării lor sociale, al adaptării la viața adulților, nu ca pe un moment de conformare pasivă, ci ca pe unul de activizare, prin dialogul responsabil al generațiilor.

CUVÎNTUL PĂRINȚILOR

ANA ANDRONESCU, geolog:

ATMOSFERĂ DE MUNCĂ ȘI RESPECT

Din cîte am dedus observînd-o pe fiica mea și pe alții de o vîrstă eu dînsă, pubertatea este o etapă complicată — cu reacții neașteptate și trăiri intense, uneori contradictorii, cu ineputabile posibilități de receptare nu numai a influențelor bune, dar și a celor rele. În aceste condiții rolul părinților este deosebit de anevoios, ei avînd sarcina să deosebească trăsăturile și tendințele pozitive de cele aparent pozitive, să deosebească din multitudinea de note particulare pe cele care, cultivate cu fermitate și îndemnare, ar putea conferi frumusețe personalității tinărului. În această dificilă întreprindere am fost orientați, eu și soțul meu, de către școală și profesori, care spre însteeea lor, au reușit să suplîncască într-o măsură lipsa literaturii psiho-pedagogice pentru părinți, în acest domeniu — de experiența altor familii și uneori chiar de propriile noastre amintiri (deși trecerea anilor le-a sărăcit, iar în unele privințe le-a făcut inoperante, căci copiii de astăzi nu mai sînt cei de odinioară; citeam undeva chiar că pubertatea se instalează cu cîteva ani mai devreme decît acum cîteva decenii sau că în anul 1900 copiii vest-europeni își „terminau creșterea“ cam pe la 23 de ani, pe cînd în prezent la 17!).

M-am convins, privind mult în jurul meu, că este necesară acum la pubertate, o grijă deosebită din partea educatorilor, în special a părinților; altfel, s-ar putea ca vîrstarul plîpînd să se frîngă în adevăratele furtuni interioare prin care trece, să fie copleșit de frămîntările și dificultățile inerente vîrstei lui. Din acest punct de vedere, lucrul care mi se pare cel mai important este întărirea unității de acțiune și de vederi dintre soți în munca educativă și o deplină concordanță în problemele de principiu privind conduita etică și concepția despre valorile nobile ale personalității umane. De aceea, în practica noastră pedagogică, am căutat să formulăm cerințe unice față de fiica noastră (iar noi care ne

CLIMATUL FAMILIAL ÎN PERIOADA PUBERTĂȚII

Știm foarte indeaproape observații de ea la această vîrstă — nu ne permitem lucruri care contravin acestor exigențe), să luăm măsuri stabilite prin bună înțelegere, de la care să nu ne abatem decît în cazuri bine justificate. În felul acesta am obișnuit-o cu o anumită disciplină, i-am cultivat voința și capacitatea de a se supune unor rigori — poate nu întotdeauna plăcute, dar foarte necesare și frecvent întîlnite în viață.

Fără îndoială, nouă părinților nu ne poate fi indiferent profilul moral al copilului nostru, care, acum la pubertate, capătă noi însușiri, noi trăsături și nu a fost nevoie să citim prea multă teorie pedagogică — viața oferă din belșug exemple — pentru ca să ne dăm seama că ambianța în care crește copilul își imprimă dominantele în conformația lui psihică. De aceea, am căutat să creăm în familie o atmosferă de preocupări alese — pentru cunoașterea frumuseților muzicii, a dansului, literaturii, a variațelor domenii ale științelor naturii etc. Nu am neglijat nici problemele de estetică a ambianței familiale — organizarea cu gust a interiorului, îmbrăcămintea etc.

La vîrsta aceasta tinerii manifestă unele tendințe care, lăsate în voia soartei, cum se spune, sau influențate negativ — produc deformări pentru toată viața. Cultivate cu grijă însă, ele se pot transforma în mari calități. Iată, de exemplu, tendința spre originalitate, pe care am observat-o la mulți de această vîrstă, inclusiv la fetița mea. Tinărul vrea să iasă din comun, din anonim, să-și afirme (uneori ostentativ) propriul eu. Originalitatea aceasta capătă accepțiuni foarte variate în rîndul tinerilor. Pentru unii poți fi original (decît te poți distinge din rîndul celorlalți), abătîndu-te tot timpul și în mod strident de la normele conviețuirii sociale — pașnice și decente. Dacă părinții nu sesizează — sau, și mai rău — dau apă la moară unei astfel de concepții, prin propria lor comportare și tinută — evident copilul o va „lua rază” și foarte curînd va fi un ins cîrtaț cu disciplina, cu ordinea și curățenia, lenș și indolent. Ca să evităm astfel de alunecări, noi am avut grijă să dirijăm în sens pozitiv tendința spre originalitate a fiicei noastre. Mai întîi am făcut-o să o înțeleagă just, adică să vadă în originalitate puțința de a te afirma, dacă vrei, de a ieși din comun, nu prin apucăturile rele, ci prin ceea ce dă strălucire chipului uman: hîmnicia, cinstea, dragostea pentru frumos, priceperi și deprinderi utile în variate domenii, distincția în purtare etc. Este lesne de înțeles că toate acestea nu se puteau cultiva numai prin sfaturi ci și (mai ales) prin ceea ce a văzut și a simțit fetița în casa părintească. Fiindcă, atît cît ne-a stat în putință, noi am căutat să o creștem într-o atmosferă de muncă, de respect reciproc și considerație față de oameni, de permanent efort și năzuință spre autoperfecționare.

MARCELA CRISTACHE, dactilografă:

CONTACTUL CU REALITATEA

După cum am observat la copiii mei — un băiat de 13 ani și o fată nu de prea multă vreme trecută de pubertate — la această vîrstă există o tendință spre visare, spre refugiu în lumea gîndurilor și plămîuirilor. „Este distrat” spunem noi adesea despre un asemenea copil, judecîndu-l după întîrzierea cu care ne răspunde cînd îl întrebăm cîte ceva sau după răspunsurile vagi ori ne la obiect pe care ni le dă. S-a întîmplat chiar ca fiul meu nici să nu mă audă cînd m-am adresat lui direct, pe o problemă care îl interesa foarte mult; și nu de puține ori, am văzut că poate sta ceasuri în șir gîndindu-se la cu totul altceva decît la temele pentru care se așezase la masa de lucru. Uneori puberii simt nevoia să fie singuri, se închid în camera lor, iar dacă încerci să-i deranjezi, se enervează ori pur și simplu nici nu te bagă în seamă! Îmi închipui că tot cam același lucru se întîmplă cu ei și la școală; de aceea îi poți auzi pe profesori atît de des plîngîndu-se: L-am scos la lecție, dar el pare că era „căzut din lună”.

Deși această stare — de frecventă „absență” — este oarecum firească la vîrsta pubertății, noi, părinții trebuie să ne îngrijim ca ea să nu devină o constantă, o obișnuiță înrădăcinată. Un individ care stă mereu departe de realitățile din jur, de cerințele și exigențele impuse de societate — se izolează într-un fel de viață, limitîndu-și accesul la bunurile și beneficiile ei. De aceea, de cîte ori am simțit că e cazul, am căutat să-l aduc pe băiat „la realitate” și să-i păstrez cît mai mult contactul cu ea. Aceasta însă nu ironizîndu-l sau bruscîndu-l, cum obișnuiesc unii, ci în primul rînd făcîndu-l conștient că trăiește într-o societate față de care are o seamă de îndatoriri — față de școală și colegi, față de familie etc. Am precizat în concret sarcinile permanente și ocazionale pe care le are el de îndeplinit în cadrul grupului nostru familial și am căutat să observ cum se achită de ele.

La această vîrstă copiii pot să nu prea aibă răbdare în efectuarea sarcinilor primite sau, „imprăștiați” cum sînt, să facă ceva, dar să strice altceva. Nici în astfel de situații noi nu le arătăm iritare și impaciență (de obicei nervii sau lipsa de chef cu care cîteodată ne întorcem acasă, după o zi de muncă, le lăsăm la poartă), astfel încît observațiile și îndrumările noastre să fie comunicate pe un ton calm, mobilizator.

Experiența mea m-a convins că atunci cînd copilul uită sau refuză să-și îndeplinească sarcinile — la pubertate el ne poate trata des cu astfel de refuzuri — nici unul din adulți nu trebuie să le execute în locul lui; dimpotrivă, să-l facă să se simtă rușinat — bineînțeles nu ocărîndu-l și spunîndu-i lucruri dure — de această dezertare față de datorie; și vadă că gestul său i-a mîhnit și dezamăgit pe toți ceilalți și în consecință să-l regrete.

Părinții îi pot ajuta pe fiii lor în aceste perioade dificile și păstrînd acasă o atmosferă de bună dispoziție și prietenie, de respect reciproc (respect pentru odihna celorlalți, față de munca și personalitatea lor). Am reușit să mă apropiu foarte mult de copiii mei, bunăoară, făcîndu-mă părtaşă sau făcîndu-mi-i părtași la îndeplinirea celor mai variate activități. De exemplu, o dată i-am propus fetei să alcătuiam împreună lista alimentelor ce ne sînt necesare în gospodărie, iar la sfîrșit am rugat-o să verifice singură dacă nu am omis ceva. Acest lucru i-a produs plăcere, i-a dat mai multă încredere în capacitățile sale, a făcut-o să mă stimeze mai mult, poate pentru că avusesem curajul să-i încredințez ei o asemenea sarcină. Altădată, băiatul mi-a povestit că un coleg și-a construit o rachetă și că i-ar plăcea și lui să-și construiască una. M-am arătat foarte interesată și, „ca să-l ajut”, i-am împărtășit din experiența mea din urmă cu mulți ani cînd, copil fiind, mi-am făcut singură, cu mîna mea, o asemenea jucărie.

Și atunci cînd sînt mai mari — la pubertate sau chiar la adolescență — copiii noștri înregistrează (de multe ori înconștient) modul de comportare al celor mari, își însușesc stilul lor de viață (fiul meu, de pildă, și-a însușit pînă și felul în care sună la ușa tatăl său!). De aceea, atenție la exemplul pe care îl dăm copiilor și la vîrstele mai mari. Este drept că unele persoane se liniștesc: „Lasă, băiatul este acum mare și are deslulă minte ca să vadă că tatăl său nu procedează bine bruscîndu-și soția”. Chiar dacă așa stau lucrurile, sînt convinsă totuși că tinărul crescut într-o atmosferă veșnic înnegurată și plină de asperități, va împrumuta ceva din asprimea și rigiditatea ei și poate chiar o anumită înclinare pentru nerespectarea personalității altora.

„Cultură generală”

— Să nu-i fie de deochi, că multe mai știe!

— La trei ani, cunoaștea aproape toată „Scrisoarea a III-a” de Eminescu!

— Mai țineți minte cînd m-a „încuiat” cu o întrebare despre Alexandru Macedon?!

— Sănătos să fii, puiul mătușii, și o să ajungi fala familiei!

Traian primește cu un aer blazat osanalele ce i se aduc de către cei adunați în jurul mesei duminical — familiale. E obișnuit — prea obișnuit — cu laudele unchilor și ale mătușelor extaziate de „vasta” sa „cultură generală”. Cu cîteva minute înainte își uimise familia vorbind despre „Atlantida”. Acum, cînd socotea că-și făcuse datoria față de rude, ar fi zbughit-o pe stradă, să joace fotbal. Vrea să-l întrebe pe taică-său dacă poate să plece, dar își dă seama că tatăl e puțin nervos, sau emoționat și că atenția îi e concentrată asupra musafirului mai deosebit al acelei zile, un văr venit din București.

Intr-adevăr, tatăl lui Traian abia așteaptă să audă aprecierea vărului său în legătură cu „dizertația” ținută de „copilul minune” al familiei, de Niculescu G. Traian, elev în clasa a II-a B.

Musafirul pare că nu pricepe ce așteaptă ceilalți de la el și lasă să se consume aproape cu totul exclamațiile admirative ale familiei.

Tatăl se fioște pe scaun. Simte instinctiv că tăcerea prelungită a vărului trebuie să aibă un tîlc oarecare, că, în orice caz, nu poate fi o laudă pentru fiul său. Aruncă lui Traian o privire nu prea binevoitoare. Dar băiatul tocmai execută în gînd „11 metri” cu virtuozitatea lui Dumitrache, așa că... O întrebare a unchiului din București, pusă cu voce puternică de bas, îl readuce pe Traian la realitate:

— Dar cu școala cum merge, nepoate?

Cu sinceritatea care îl caracterizează, băiatul răspunde:

— La aritmetică... cam scîrțîie... Dar dacă mai iau un șase... Și la citire, dacă...

Întîlnind privirea lui taică-său, mărturisirea i se împotmolește în gîtlej. Socotește că e mai înțelept să întrebe:

— Tată, dacă spun ceva și despre Tutancamon, pe urmă pot să mă duc să joc puțin fotbal?

— Du-te... Du-te chiar acum! vine, tăioasă, aprobarea. Două mătuși și un unchi au și început să explice rudei din București cît îl persecută învățătoarea pe „bietul Traienel”, învățătoarea aceea „limitată”, căreia îi e pur și simplu teamă că băiatul, cu multiplele sale cunoștințe, o poate pune oricînd într-o „situație de inferioritate” față de elevi.

Tatăl se simte și el dator să dea vărului unele explicații, străduindu-se însă să ridice „nivelul intelectual” al discuției pe treptele „principiilor pedagogice”.

— Spre deosebire de alți părinți, care sînt aproape obsedați de ambiția ca fiul sau fiica lor să ia note mari, să ia premiu, eu socotesc că notele au o importanță secundară.

— Totuși, ele oglindesc strădania copilului, rostește vărul, stîrnind astfel o adevărată avalanșă de „principii pedagogice” din partea tatălui.

— Viața, dragă vere, supremul profesor, viața a demonstrat, nu o dată, că foarte mulți premianți în școli clachează în mod tragic. Notele, examenul sînt, de cele mai multe ori, o loterie. Eu mă conduc după principiul că școala are, de fapt, un singur scop: să te învețe cum să înveți! Adevărata, profunda instruire nu în școală se formează! Generațiile tinere nu mai înveleg asta și iată cauza pentru care cultura lor generală este deficitară și...

... Cînd se întorc de la meciul de fotbal, Traian îl găsește pe taică-său în camera sa. Tatăl răsucește cu nervozitate în mîini un caiet pe coperța căruia scrie: „Caiet de citire. Elev Niculescu G. Traian...”

E un caiet pe care creionul învățătoarei a tras nenumărate linii roșii... Nenumărate...

Mihnea MOISESCU

A sunat de intrare și, cu catalogul sub braț, mă îndrept spre clasă, ordonându-mi în minte concluzii asupra poezilor simbolisti și un magic vers rimbaldian îmi cîntă-n ureche, mă urmărește: „Mes étoiles au ciel avaient un doux frou-frou“. Profesorul din mine își promite satisfacții alese pentru șocul emoțional pe care-l va produce asupra elevilor, deja copleșiți de dulcea monotonie a toamnei verlainiene din lecția precedentă...

— De ce nu ai bentița pe păr?... Și dumneata, unde ți-e emblema de pe braț? Ce înseamnă pantalonul așa necălcăt de anul trecut?

— Vă rog să mă ierțați, tovarășe profesor, dar...

Dirigintele din minte, educatorul pitit în fiecare din cei chemați să lucreze în mijlocul tinerilor, a sărit pe neașteptate, intrerupînd versuri și melodii legănătoare, pentru a țîșni în plină realitate, prozaică — vor zice unii —, dar atît de vie, de apropiată.

Și-mi spun atunci că niciodată nu voi putea să trag o linie netă de demarcație între calitatea mea de profesor și cea de educator, că, adică, atîtea ore pe zi voi fi numai cel care instruieste, ocupîndu-mă cu precădere de didactică, de transmiterea unor cunoștințe de limbă, frumoase, interesante, atrăgătoare, iar o oră pe săptămînă să fac și educație, fiindcă sint diriginte și fiindcă e trecut în programul de învățămînt.

Sintem în permanență educatori ai întregului colectiv al școlii și ai fiecărui elev în parte; iar munca noastră de educație în fiecare unitate școlară înseamnă — sau ar trebui să însemne — un front comun de exigențe și cerințe, la ora de curs ca și pe coridoarele școlii, în curte ca și pe stradă, în tramvai ca și la un spectacol unde însoțim elevii, pe un șantier de muncă patriotică tot atît de bine ca la o cabană din munți, ca și în febrilele preparative pentru olimpiadele și îndeletnicirile ce angajează onoarea întregului colectiv de elevi și profesori.

Răspunderea pentru creșterea unui tineret sănătos este atît de mare și ea are atîtea implicații, încît n-am putea abdica niciodată de la frumoasa îndatorire de a îndruma pe cei tineri, de a-i sfătui, de a-i ajuta să-și găsească drumul în viață, să se găsească pe ei, cei adevărați, pe oamenii de mîine. Așadar, sintem educatori la ora de curs pe care o facem în specialitatea noastră, sintem educatori la ora de dirigenție și facem educație prin întreaga noastră atitudine și comportare în clasă, în școală și în afara ei. Acțiunile noastre se întrepătrund atît de intim, ele se determină reciproc atît de mult, încît nimeni n-ar mai afirma azi că munca de educare este un atribut exclusiv al dirigintelui sau al conducerii școlii. Iar sarcinile acestei delicate, subtile și complexe activități nu se realizează prin discursuri, prin fraze sonore, dar goale de conținut și nici prin căcăleala ucigătoare de inițiative, ci prin puterea convingătoare a exemplului personal de muncă devotată și conștientă, determinînd sentimente morale și convingeri la elevi, deprinderi și obișnuințe de muncă în conformitate cu cerințele tot mai mari ale societății noastre dinamice de azi, care cere oameni cu o pregătire excepțională.

ACTIVITATEA DIRIGINTELUI

Locul dirigintelui în ansamblul muncii instructiv-educative

(I)

Organizator și coordonator al influențelor educative

Dar, dacă toți profesorii unui colectiv sint solidar angajați în realizarea cu succes a sarcinilor generale educative, dirigintele are față de ei un plus serios de răspundere: ca principal organizator și coordonator al influențelor educative ce se exercită pe toate căile asupra elevilor săi, el trebuie să cunoască climatul în care se desfășoară procesul de învățămînt la clasa lui, felul în care elevii aderă la cele expuse de profesor și reacționează la noile cunoștințe, ca și pasiunea cu care profesorii respectivi se străduiesc să trezească interesul activ al elevilor, să le determine emoții puternice, pentru ca, pe baza lor, noile cunoștințe să se ancoreze mai puternic, orînduindu-se într-un sistem încheșat. Dirigintele trebuie să le facă mai sensibile multiplele legături cu viața ale cunoștințelor dobîndite la clasă și să-i facă pe copii să trăiască intens în contemporaneitate, la un loc cu toți oamenii care clădesc la noi lumea nouă de azi.

Stilul de muncă e totul

Tocmai această trăire ne impune și stilul nostru de muncă în activitatea de dirigenție: îi creștem pe elevii noștri pentru viața vie de astăzi, vrem să facem din ei niște oameni adevărați, vrem să le modelăm sufletul și sensibilitatea, să-i facem să participe afectiv și efectiv la tot ceea ce vîd în jurul lor, cu ochii plini de încîntare ai tinereții, să muncească cu conștiința, cu devotamentul și abnegația celor mai vîrstnici decît dinșii, să se bucare de toate bucuriile vîrstei de aur, să guste frumosul pe care-l descoperă cu uimire în jurul lor, în viața simplă de fiecare zi, în muncă, în artă, în odihnă, în lectura unei cărți frumoase, într-un spectacol sportiv: să simtă frumusețea tumultuoasă a vremii de azi, care îți dă satisfacții înalte, te face să simți fericirea de a trăi într-o epocă eroică în care nu e loc pentru superficialitate, pentru lucrul făcut în pripă, de minuțială, și că o parte din munca ta înseamnă o integrare în ritmul acestei trăiri intense.

Nu e oare firesc, avînd asemenea scopuri și perspective în munca noastră educativă, ca orice activitate să pornească de la realitățile vie ale clasei, de la nevoile ei imediate, de la necesitatea evidentă de a crește oameni întregi pentru viața adevărată? Iată de ce pare cel puțin ciudat să se mai vorbească

că astăzi de o penurie a subiectelor de discutat cu elevii, cîtă vreme viața din jur ne oferă din belșug prilejuri de discuții și reflecții sub toate formele: un fapt mărunț în aparență, un articol din ziare, o realizare dintr-un domeniu oarecare, o comportare nepotrivită sau o atitudine deosebit de frumoasă a unui elev ori a unui colectiv, succese individuale sau colective din munca școlii și a clasei, activitățile elevilor în afara clasei și școlii; nu avem decît greutatea alegerii subiectelor.

În ceea ce mă privește, am considerat activitatea de diriginte drept o muncă deosebit de delicată, care cerea o atență reflectare la scopuri și obiective de atins, la mijloace și măsuri de realizare, la perspective mai apropiate sau mai îndepărtate, la planurile multiple prin care aveam să urmăresc sarcinile educative, la ceilalți factori chemați să exercite influențe educative pozitive asupra elevilor mei, în scopul unei împliniri armonioase a personalității copiilor.

Am pornit în munca mea de diriginte de la cunoașterea multiplă a copilului, pe care m-am strădui să-l respect, înconjurîndu-l cu toată grija și sollicitudinea de părinte înțelegător, dar sever, atent la nevoile lui spirituale și la elanurile lui tinerești, dar limitîndu-i libertățile absolute la care aspiră uneori. M-am silit din toate puterile mele să fiu apropiat de el, dar drept și egal în atitudine ca și în măsurile pe care le luam, evitînd vorbele mari ori frazele solenne.

În funcție de această cunoaștere atentă a elevilor, a nevoilor lor, a lipsurilor pe care le constatam în munca unei clase și în manifestările lor mi-am întocmit planificarea muncii de dirigenție, fără însă a face din ea un felis: căci n-am ezitat nici o clipă să o modific atunci cînd un eveniment neprevăzut, o întimplare deosebită în viața clasei, un fapt aparte petrecut la noi sau în lume o cereau, convins fiind că planificarea nu e altceva decît oglinda adevărată a unei munci de fiecare zi.

De aceea, dat fiind faptul că în munca educativă nu se pot inventa formule magice sau reguli precise, infailibile, nici nu mai amintesc afirmația binecunoscută că aici nu există rețete pedagogice fixe, ci numai inițiative creatoare. Aici, mai mult decît în orice activitate școlară, succesul se poate obține numai printr-o luptă fermă și consecventă împotriva rutinei și formalismului, ca și împotriva improvizăției de moment,

Și, o mărturisesc deschis, cu toată grija pe care o puneam în planificarea atentă a întregii mele activități de dirigenție, am avut de înregistrat uneori și eșecuri care mă mîneau pentru multă vreme. Dar, la o mai atentă reflectare, îmi dădeam seama că tot eu greșisem undeva, că metoda folosită nu era cea mai indicată și că totul trebuia luat de la început. Și o luam în adevăr de la început, pe alte căi, fiindcă în munca aceasta de durată și complexă, munca de convingere și de revînire, ceea ce n-ai obținut azi vei obține mîine, cu tact, cu răbdare, cu tenacitate, cu dorința de a învinge cu orice preț greutățile ce se ivesc la tot pasul.

A muncii într-un climat de bună dispoziție

Este firesc ca societatea să ceară foarte multe de la un diriginte în care toată lumea vede un prieten de încredere al copilului, un sfătuitor devotat, un îndrumător priceput, un educator al celor tineri și, de multe ori, și al celor vîrstnici.

Dar cum și-ar putea el oare îndeplini aceste funcții multiple și dificile, dacă n-ar fi un om cu o cultură aleasă, cu o informare mereu proaspătă din domeniul cît mai variate, cu o înțelegere în adîncime a politicii partidului și a problemelor mari care frămîntă astăzi lumea? Cum ar putea să exercite o influență pozitivă asupra copiilor, fără o atență informare în problemele psihopedagogiei, fără acel „prestigiu“, esențial în munca de educație? Dar la acest prestigiu contribuie, în largă măsură, pe lângă pregătirea deosebită în specialitatea respectivă, și atitudinea lui în toate împrejurările, întregul său stil de muncă. Iată de ce nu-mi pot imagina un diriginte care să fie distant, rigid, solemn, care să nu țină seama de nevoia de înțelegere și de confesiune a elevilor săi. Tot așa, nu pot admite ca un educator să uite că are în fața lui un tînar care simte în chip firesc nevoia să rîdă, să glumească, să se distreze, chiar dacă urmează să facă față unor solicitări deosebite în munca lui de elev. Personal, am crezut totdeauna că se poate cere elevilor să efectueze o treabă foarte serioasă, fără ca aceasta să fie făcută într-o atmosferă apăsătoare. La egală distanță de bufonia care bagatelizează lucruri serioase, ca și de atmosfera monotonă care ucide bucuria de a munci și de a crea, eu cred că putem realiza înfinît mai mult într-un climat de desfîndere, de încredere și de stimă reciprocă, în așa fel încît contactul permanent între diriginte și clasă să devină un permanent izvor de elan și de dorință spre o muncă mai rodnică din partea elevilor.

A munci în bucurie, a crea cu sentimentul durabilității, cu încredere și optimism, în această constă frumusețea muncii noastre de educatori. Și o spunem deschis, fără cea mai mică umbră de infatuare, munca noastră de educatori este o muncă delicată de creație, de modelare a unor valori virtuale, care, dacă nu au încă o pondere în momentul de față, își vor spune cu greutate cuvîntul mîine.

Așadar, echilibrul sufletesc și încredere plină de optimism de durată pe care o facem, dragostea caldă și înțelegerea nevoilor sufletesti ale copiilor, pasiunea și dăruirea totală misiunii frumoase de educator, iată atribute permanente ale unui diriginte nou într-o școală nouă.

Prof. emerit Ion VICOL
Liceul „Mihai Viteazul“ — București

Cuvîntul *autoritate* provine din latinescul *auctoritas* și înseamnă putere, drept de a da dispoziții, de a impune cuiva ascultare în virtutea unei calități sau a unei înputerniciri. Cuvîntul *autoritate* înseamnă însă și ascendent, influență care rezultă din simț și admirație. În acest sens, auzim adesea: cutare are autoritate asupra elevilor, copiilor etc. Cuvîntul are desigur și alte sensuri. Ne-am oprit la acestea, deoarece sînt strîns legate de munca educativă pe care părinții o desfășoară cu copiii lor, autoritatea fiindu-le foarte necesară pentru reușita strădaniilor lor.

Auzim cîte o dată spunîndu-se: „Si-a pierdut autoritatea în fața copiilor săi“. Înseamnă aceasta, oare, în toate cazurile, că tatăl sau mama și-a pierdut, în sensul primului din înțelesurile de mai sus, *dreptul* de a impune copilului său ascultare în virtutea calității sale de părinte? Nicidecum. Mai degrabă înțelegem că el nu mai dispune în fața copiilor săi de acel ascendent, de acea admirație de care ar trebui să se bucure și care i-ar asigura autoritatea. Cu alte cuvinte, autoritatea față de copilul tău este în general o calitate care se cîștigă și care poate fi menținută, slăbită, întărită sau chiar pierdută; și chiar dacă ea decurge din calitatea de părinte, nu se presupune și automat realizată.

Educarea înseamnă influențarea continuă a copilului într-o anumită direcție, acțiune care se desfășoară mai mult sau mai puțin organizat, mai mult sau mai puțin conștient ori voit (să nu ne închipuim că-l influențăm pe fiul nostru numai atunci cînd dorim noi). În acțiunea educativă, în viața de toate zilele, de multe ori copilul e pus în situația să facă lucruri care nu-i plac, dar cu care trebuie să se obișnuiască de mic. Cîteodată el vrea să facă lucruri pentru care nu este încă pregătit, sau care nu se potrivesc vîrstei lui. Știm cu toții că există astfel de cazuri. Este deci nevoie de autoritatea educatorilor pentru a-l determina pe copil să facă ceea ce trebuie, chiar dacă nu-i convine, și a-l opri să facă lucruri neindicte pentru el.

La prima vedere s-ar părea că autoritatea se manifestă ori pentru a pune opreliști, ori în vederea unor acțiuni la care-i obligăm pe copii; adică s-ar manifesta ori prin interzicerea unor acțiuni, ori prin impunerea altora. Totuși ea nu se oprește aici și acționează (sau ar trebui să acționeze) asupra puterii de discernămint a copiilor,

AUTORITATEA PĂRINȚILOR

(I) Premisele autorității părintești

cultivîndu-le voința, capacitatea de a respecta anumite principii și norme de viață. Altfel, noi nu putem avea siguranța că interzicînd copiilor un lucru ei nu-l vor face, sau impunîndu-le ceva, ei vor executa ceea ce le-am cerut. Sau, mergînd mai departe și presupunînd că se întimplă așa, n-am avea totuși garanția că atunci cînd nu mai sînt eu noi, și ar trebui să acționeze singuri în situații similare, ar proceda cum erodem noi că e bine.

Au fost epoci istorice întregi în care autoritatea, în general, și cea a părinților în special se asigura prin impunerea oarbă, despotică a unor reguli. Neîndeplinirea lor atrăgea direct pedepse, de cele mai multe ori cea corporală, cu toată gama ei. Într-un manuscris egiptean antic se menționa: „urechea băiatului se află în spatele lui“, care nu e greu de tradus prin „numai ce se însușește pe bază de bătaie intră în cap“ sau prin dictonul popular care se folosește adesea la noi: „bătaia e ruptă din rai“. (Oare toți cei care aplică rețeta dictonului ar fi bucuroși să primească și ei bătaie cînd ar merita?). De asemenea, tot o anumită autoritate părintească acționa (și în unele societăți mai acționează) și la încheierea căsătoriilor, în alegerea meseriei. Evident nu era un lucru bun cînd părinții impuneau copiilor să îmbrățișeze meserii pentru care nu aveau nici posibilități, nici atracție și deci nici perspectivă. Din păcate, asemenea cazuri nu-s rare nici în vremea noastră.

Ce calități ar trebui să aibă un părinte și cum să se manifeste pentru a avea o reală autoritate în

fața copiilor? Cum se poate obține și păstra autoritatea necesară?

O pregătire de cultură generală, un așa-zis „minim pedagogic“ și o pregătire excepțională în meseria pe care o exercită sînt atribute care contribuie mult la creșterea autorității părintelui în fața copilului și-l pun în situația să ia măsuri pedagogice mai bune.

Se știe că este în avantajul părinților — pentru sporirea încrederii și a respectului copiilor lor față de ei — o bună pregătire de cultură generală. Firește, nu oricine poate să dispună de o cultură generală vastă. Dar a fi la curent cu noutățile generale ale zilei, a ști ce se întimplă în țara ta și în restul lumii, a avea un punct de vedere în aceste probleme — pentru a putea să răspunzi la cît mai multe din întrebările fiului tău — sînt lucruri pe care orice om care știe să citească le are la dispoziție prin mijlocirea presei, sau din emisiunile radioteleviziunii, prin participarea la conferințe, spectacole etc.

Cînd e vorba de pregătirea profesională, ce știe copilul despre părinte are o mare influență asupra lui. Nu are de fapt importanță ce ocupație anume are părintele, ci pe ce loc se găsește el în meseria lui. Copilul își dă seama foarte repede ce loc ocupă tăticii la serviciu din discuțiile de fiecare zi din familie, și pe care nu le putem ascunde, din modul cum vorbesc alții despre părinții lui, din stima și considerația pe care le-o arată colegii lor de muncă, și care îi fac să crească și în ochii propriilor copii.

De cele mai multe ori măsurile pe care le iau părinții în legătură cu faptele copiilor lor sînt dictate mai ales de buna cuviință, de bunul simț sau de un simț pedagogic înăscut; ele nu sînt luate pe baza unor cunoștințe pedagogice. Dar acțiunile cu totul anapoda, contraindicate, care duc în unele cazuri la catastrofe familiale, se realizează tot fără cunoștințe de pedagogie. Firește că avînd unele cunoștințe pedagogice, chiar elementare, n-am lua întotdeauna măsurile pe care le luăm și n-am fi puși în situația, în unele cazuri, de a reveni în legătură cu ele. Or, greșelile în acțiunea educativă care cer revenirea sau revocarea unei dispoziții sau măsuri scad autoritatea educatorului care trebuie să apară în fața copilului fără lipsuri.

Dar cum să ajungi la asemenea cunoștințe? Există lectoratele pentru părinți organizate de școli, consultațiile date de dirigenți, spectacolele și emisiunile de radio și televiziune, adevrate, revistele de genul aceluia pe care o citim acum. Acestea nu înseamnă totul dar înseamnă mult.

Ce altceva poate ajuta pe un părinte să aibă autoritatea necesară în fața copiilor? Fără îndoială, atitudinea lui în familie și în relațiile cu vecinii, cu rudele sau cu alți cetățeni; vocabularul pe care-l folosește, atenția față de problemele altora, bunele maniere, toate — atrăgînd respectul altora și implicit al copilului.

Gînstea, spiritul de dreptate, concordanța între vorbe și fapte sînt atribute naturale ale copiilor pe care îi deranjează atunci cînd își dau seama de anumite abateri de la ele. Chiar dacă nu fac întotdeauna caz cînd observă asemenea abateri, ele îi impresionează neplăcut și le cultivă o părere defavorabilă despre cel care le comite. Educatorul poate comite nedreptăți — atunci cînd apreciază faptele copiilor în comparație cu ale celorlalți, cînd îi recompensează sau pedepsește. De aceea, trebuie să aibă multă grijă ca atitudinea lui din acest punct de vedere să fie de o înaltă imparțialitate. Sînt și cazuri cînd într-o familie un copil trebuie să se bucure de un regim special. Poate e mai debil, poate suferind, poate are de pregătit examene în anume perioade etc. Evident că aceste lucruri trebuie avute în vedere, dar totul va fi făcut în așa fel, încît ceilalți frați să nu se simtă neglijați și nedreptățiți, și în același timp ei înșiși să menajeze, să sprijine, să ajute pe cel pe care părinții socotesc că trebuie ajutat.

Răbdarea, stăpînirea de sine sînt calități indispensabile pentru un educator dornic să-și păstreze prestigiul, iar în cazul nostru, autoritatea în fața copiilor. Dictonul popular „numără în gînd pînă la zece, înainte de a răspunde“ sau zicala „noaptea este un bun sfătuitor“ ne îndeamnă, pe bună dreptate, să fim calmi și, în relațiile cu copiii, să nu ne pripim în aprecierea situațiilor și să nu luăm măsuri înainte de a gîndi bine. Copiii și tinerii care judecă adesea (dacă nu întotdeauna) măsurile noastre trebuie să găsească în noi exemple demne de stimă pentru stăpînirea de sine de care am dat dovadă, răbdarea în aprecierea situațiilor și în luarea măsurilor.

Vom reveni în numerele care urmează cu amănunte și exemplificări cu privire la conținutul noțiunii de autoritate părintească în educație, la greșelile care o slăbesc sau o anihilează

Prof. I. Gh. CĂRMU

DIN DESENELE
COPIILOR

ÎN GARĂ

DAN ALEXANDRESCU
11 ani

PĂRINTELE IDEAL VĂZUT DE ELEVI

Anchetă în rândul adolescenților

Ancheta de față e un pandant la o altă anchetă, apărută anul trecut în revista „Colocvii”: „Profesorul ideal văzut de elevi”. Ca și atunci, unghiul de observație e mutat de pe poziția educatorilor, care sînt depozitarii unor cunoștințe teoretice și ai unei experiențe proprii în materie, pe poziția celor ce sînt suptși procesului educativ.

De astă dată însă în obiectiv se găsește părintele adolescentului — raportat printr-o judecată de valoare, exprimată deschis, la tipul ideal al categoriei umane respective.

Cititorul ar putea fi surprins de această răsturnare a rolurilor: copiii transformați în judecători ai propriilor lor părinți! Reflectînd însă la această situație trebuie să spunem că întotdeauna în relațiile umane actul aprecierii e firesc, chiar dacă e vorba de relația părinte-copil — și aprecierea filială e o realitate. Felul cum se oglîndesc părinții în ochii copiilor este poate lucrul cel mai important pentru educație. De caracterul pozitiv sau negativ al aprecierii depinde creditul moral deschis de cel educat educatorului său, în ultimă instanță, succesul sau insuccesul acțiunii educative. A nesocoti această apreciere este o eroare cu repercusiuni dureroase, pe de o parte, în însăși structura familiei, pe de altă parte, în dezvoltarea psihică a copiilor.

Ancheta de față capătă astfel o îndoită justificare.

Am propus unui grup mare de elevi de liceu, între 14—17 ani, să răspundă, păstrînd anonimatul (dînd totuși un singur indiciu despre subiect: băiat sau fată) la următorul chestionar:

1. De care din părinți te simți mai apropiat: de mamă sau de tată?
2. Ce însușiri trebuie să aibă mama sau tatăl ideal?
3. Dintre acestea, care e însușirea fundamentală?
4. Credeți că există părinți ideali?
5. Părinții trebuie să aibă o cultură superioară copiilor lor?
6. Ce vîrstă trebuie să aibă părinții?
7. La ce vîrstă au nevoie copiii mai mult de părinți?
8. Există momente cînd prezența părinților vă incomodează?
9. În familiile pe care le cunoașteți, ce tipuri de mame ați întîlnit mai des: mame-prietene cu copiii lor, mame care se sacrifică pentru copii și așa, autoritar-despotice, naive, discrete... etc.?

Datorită anonimatului, răspunsurile au fost sincere și neformale, accentele de sinceritate avînd uneori caracterul unor mici confesiuni dramatice — după cum se va vedea.

La prima întrebare, chiar și băieții au răspuns că se simt mai apropiați de mamă; au fost însă destul de multe răspunsuri îndecise, iar altele motivează afecțiunea pentru unul dintre părinți prin prezența îndelungată a acestora în mijlocul copiilor (ceea ce ar trebui să dea de gîndit aceluia dintre noi care nu găsim timp să stăm de vorbă mai pe îndelete și cu copiii noștri).

O fată, în sufletul căreia are loc, probabil, o dramă, răspunde că nu se simte apropiată de nici unul din părinți, „pentru că — declară ea — nu mă apreciază deloc și nici nu mă înțeleg”.

Alta, în aceeași situație, spune: „De mică am fost dată la niște rude, deoarece, după moartea tatălui meu, mama s-a recăsătorit și a avut alți copii. Poate pentru aceasta sau pentru faptul că am fost veșnic un reproș pentru viața ei, mama nu mă iubește. Am descoperit asta destul de repede, dar am încercat totuși să mi-o apropiu. Toate încercările mi-au fost sortite eșecului; ne desparte o răceală groznică, cu toate că atît fizic, cît și moral semănăm foarte mult. Sînt lucruri pe care nu le poți spune decît unei mame, am încercat să i le spun, dar mi-au fost răstălmăcite cu brutalitate și atunci am renunțat. Pentru amîndoi părinții am fost copilul rău, urît și obraznic. De tatăl meu am încercat să mă apropiu ca de un intelectual. M-am izbit de rigiditatea unor concepții vechi... Toată viața a trebuit să mă conduc după propriile mele principii, sfaturile îmi erau date cu răutate și ironie...”

Un băiat nutrește „o admirație deosebită” pentru tată, căci „este prieten cu copiii lui”. Altul mărturisește că amîndoi îi sînt la fel de dragi, „dar mamei îi pot spune lucruri pe care dacă le-aș spune, tatei cred că nu aș avea un răspuns care să mă mulțumească”. În sfîrșit, o fată afirmă că se simte apropiată „de fiecare (dintre părinți), dar într-un fel deosebit”.

La a doua și a treia întrebare, răspunsurile converg spre aceeași cerință: înțelegerea pe care tinerii o solicită de la părinții lor. Ce conținut are această înțelegere pentru ei?

Băieții ar dori ca mama „să nu facă exces de dragoste maternă”, „să și iubească copilul, dar să nu o arate prea des”, „să nu-l răsfete”, „să fie severă la nevoie, dar în anumite situații să fie veselă și să participe la bucuria familiei”. Și tot un băiat cere mamei să nu se îngrijoreze de orice, să-l lase pe copil să se frămînte și singur”.

Cînd tatăl „ia o hotărîre în legătură cu copilul său, să caute să-și aducă aminte că și el a fost odată copil”. „Nu spun că părinții trebuie să ne dea toată libertatea, dar nici să ne țină sechestrați în casă”.

Părinții ideali „să nu se certe în fața copiilor”, se destăinuie cu amărăciune un băiat, și adaugă: „Iar cearta să nu influențeze cu nimic fericirea copiilor” — sătul probabil de asemenea scene în familie.

Ținînd seama că numeroase mame sînt în cîmpul muncii, unul dintre subiecți scrie, cu multă maturitate: „copilul trebuie să fie conștient de acest lucru și să o ajute (pe mamă) în acest scop”.

Din evantaiul mare al calităților pe care adolescenții noștri le-ar dori întruchipate în părinții lor nu lipsește, bineînțeles, consecvența, acordul principiilor cu faptele. Ei nu apreciază nici moralitatea transformată în cicăleală și nici lipsa de rezistență în fața dorințelor legitime sau prea adesea nelegitime ale copiilor.

„Părintele ideal”, mărturisește un elev, „nu trebuie să fie un pisălog și cînd spune ceva să se țină de cuvînt, ca să nu ajungă copilul să zică: lasă, că așa zice dînsul acum, dar peste cîteva minute, după ce-i trece, uită”. În același sens, se exprimă și alt anchetat, ironizînd pe părinții care cedează într-atît încît propriii lor copii mărturisesc că în privința asta „n-am treabă cu babacii, îmi dau tot ce vreau”.

Eficiența acțiunii educative a familiei presupune atît unitatea de vederi a părinților, cît și acordul acestora cu modelul uman spre care aspiră adolescenții. De aceea, în mod firesc, majoritatea celor care au participat la anchetă au arătat că pentru mamă nu există o scară de valori morale diferită de aceea a tatălui, că, deci, nu se pot opera astfel de disocieri în planul vieții de familie. „Nu ajunge să ai numai o mamă ideală, e necesar ca și tata să constituie un ideal”, proclamă unul dintre cei anchetați, pretenție care, dacă la prima vedere pare exagerată, după oarecare reflecție ne dăm seama că nu e de loc lipsită de temei.

O definiție sugestivă și plină de emotivitate a mamei ideale ne-o dă un adolescent. El susține că o mamă este ideală atunci „cînd îi simțim din plin lipsa”.

„Pe un tată ideal îl văd ca un om deosebit de calm — încearcă altul să-l portretizeze — care judecă cu sînge rece, care nu se pierde în nici o situație. Trebuie să fie un om care să-și iubească copiii, dar nu în așa măsură încît copiii să-i speculeze bunătatea și să profite. Condițiile esențiale ale unui tată și ale unei mame ideale trebuie să fie prietenia față de copiii lor și autoritatea asupra copiilor”.

Cam aceleași calități le enumeră și alt participant la anchetă, adăugînd însă despre tată că „este nevoie să ajute pe mama la diferite treburi pe care nu le poate face singură. Să creeze o atmosferă prietenească și caldă în casă și să intervină atunci cînd este cazul, cînd se produc unele neînțelegeri între membrii familiei”.

Ancheta noastră a urmărit să conducă pas cu pas spre miezul relației părinte-copil. Am socotit că nu putem avea o imagine reală asupra mecanismului acestei relații și, în ultimă instanță, asupra climatului familial fără a solicita pe cei anchetați să ne răspundă cu aceeași sinceritate la întrebarea: „Vă incomodează uneori prezența părinților?” Mărturisim, a fost momentul cel mai delicat al anchetei. Întrebarea este, în fond, cheia așa-zisului conflict dintre generații, mult exagerat de unii și supralicitat de o anumită literatură. Răspunsul la întrebarea aceasta ne înlesnește înțelegerea acțiunii educative a familiei.

În general, elevii anchetați își dau seama că sfaturile, îndemnul, suportul moral și material al părinților, dragostea, căldura lor nu pot fi cu nimic înlocuite. „Se întîmplă să trăiești uneori cu iluzia că te poți conduce singur”. „Cînd eram mai mic, poate am dorit acest lucru, dar acum nu mă mai gîndesc”.

„În dragostea lor pentru copii, părinții devin adesea insuportabili. A nu te gîndi la posibilitatea copilului tău, a spune că trebuie să se facă inginer, deși această profesiune nu corespunde posibilităților lui, a crede că copilul tău poate orice, fiindcă este al tău, se împacă greu cu a fi părintele ideal și aduce implicit suferință în viața copilului”, — observație de altfel justă, dacă ținem seama de unele ambiții paterne, de unele tradiții de familie care impun copilului o orientare spre profesiuni pentru care acesta n-are aptitudini.

O înțelegere greșită a rostului lor de părinți și a unei tutelări și supra-vegheri excesive se reflectă în următorul răspuns: „La o onomastică, la un film ei (părinții n.n.) sînt după copii, care nu pot face un pas fără tutela lor. Și am observat că tocmai acești copii, în absența lor (a părinților n.n.), făceau lucruri care nu erau demne de ei”.

Un răspuns concis, care întrunește aproape consensul general al anchetaților în privința utilității părinților, sună astfel: „Da: (există momente cînd părinții sînt de prisos n.n.). Dar ele sînt de domeniul fracțiunilor de secundă”.

Este cît se poate de firesc ca subiecții care au răspuns la chestionarul nostru, să dorească, o dată cu propria lor ridicare intelectuală, ca și părinții lor să atingă un înalt grad de cultură. Am reținut multe răspunsuri în care subiecții își doresc părinți cultivați. În special, i se cere tatălui acest lucru, dar părerea care întrunește cele mai multe sufragii e că „nu toți părinții au urmat o facultate. Sînt unii care, pur și simplu, nu au decît 5—6 clase elementare. Totuși se întîmplă ca tocmai acești părinți să fie părinți ideali”.

Nici vîrsta părinților nu contează, dacă ei dovedesc că „au înțelegere pentru idealul copiilor lor”.

La ultima întrebare a chestionarului nostru, privitoare la tipurile de mame cunoscute, majoritatea răspunsurilor au consemnat două categorii: mama — care se sacrifică pentru copiii ei, și mama autoritară.

Din noianul de răspunsuri, am mai ales unul care ne dispensează de a face un final conclusiv, căci cuprinde admirabil-concretizat și expus cu sponi taneitatea, căldura și buna credință caracteristice vîrstei un portret sugestiv al părinților ideali:

„Părinții ideali trebuie să trăiască încă o dată cu noi, să se bucure cînd noi ne bucurăm, să plîngă cînd noi plîngem, să iubească atunci cînd iubim, să fie odată cu noi copiii și adolescenții, să simtă ca noi... Ei trebuie să le facă pe toate acestea fără a uita însă că sînt adulți... Mama ideală sau tatăl ideal nu au vîrstă, pentru că atunci această vîrstă ar pune un zid de netrecut între părinți și copii... Mama nu poate fi niciodată de prisos.

...Bineînțeles, nu iau în considerație momentele cînd eram supărată, pentru că atunci toată lumea îmi părea potrivnică, sau inutilă (chiar și eu)”.

Dinu MOROIANU

Lunile care au rămas pînă la închiderea anului școlar vor fi deosebit de efervescente pentru viața științifică și artistică a elevilor.

Activitățile cercurilor cu caracter științific, tehnic și artistic, a societăților științifice și literare ale elevilor, a formațiilor artistice etc. vor fi încununate în această etapă de o serie de concursuri, care vor scoate la iveală realizările cele mai deosebite, strădaniile pasionate ale unor copii admirabili și talentați. Aș aminti, mai ales pentru informarea părinților, în primul rînd, concursurile de literatură română, matematică, fizică și chimie organizate de Ministerul Învățămîntului cu sprijinul societăților științifice și al filialelor acestora, al Comitetului Central al U.T.G. — a căror fază pe localitate s-a desfășurat la 16 februarie a.c. și la care au participat toți elevii din liceele de toate felurile, din școli profesionale și tehnice. Faza pe județ (pe municipiul București) a acestor concursuri se desfășoară în primele zile ale vacanței de primăvară și intrunește elevii care au cîștigat la faza pe localitate. Premianții fazei județene vor participa (în luna mai) la faza republicană care se va organiza la București. Menționăm că elevii care s-au distins la faza republicană a concursului de matematică din acest an vor avea posibilitatea să participe la cea de-a XI-a ediție a Olimpiadei internaționale de matematică — ce se desfășoară în cursul lunii iulie a.c. în țara noastră.

Și elevii din școlile generale (clasele a VI-a, a VII-a și a VIII-a) au prilejul să-și măsoare puterile în domeniul matematicii, în cadrul concursului de matematică special organizat pentru ei. Faza pe localitate (comună — iar, în București în cadrul sectoarelor, pe grupe de școli) a acestui concurs are loc în prima zi a vacanței de primăvară, cu toți copiii care doresc să participe. Elevii claselor a VIII-a, cîștigători la faza pe localitate (cei care au obținut minimum 18 puncte), pot participa la faza județeană, ce are loc în cursul lunii aprilie.

Confruntările la care pot participa în acest an pionierii și elevii din școlile generale se completează cu o serie de festivaluri. Astfel este Festivalul cultural artistic al pionierilor și elevilor, organizat de către Consiliul Național al Organizației Pionierilor, Ministerul Învățămîntului și Comitetul de Stat pentru Cultură și Artă, pentru clasele I-VIII-a. Devenind o manifestare cultural-artistică permanentă și de masă, acest festival contribuie la educarea patriotică a pionierilor și elevilor, la promova-

ÎN ȘCOLI

O ETAPĂ DE VIE MANIFESTARE A TALENTELOR

rea tinerelor talente, la dezvoltarea aptitudinilor lor artistice. Faza lui județeană s-a încheiat în trimestrul I cu care ocazie au fost selecționate pentru faza republicană formațiile cele mai bune. Faza republicană din acest an școlar se organizează în cinci centre zonale — București, Iași, Craiova, Cluj și Timișoara, după încheierea trimestrului II, pe baza unui anumit plan. Foarte mobilizatoare vor fi, credem pentru cîștigătorii fazei republicane titlul ce li se va decerna — „Laureat al festivalului artistic al pionierilor și elevilor” — și participarea la spectacolele de gală cu prilejul festivităților închinete Zilei Pionierilor.

La „Concursul tradițional de compuneri literare”, organizat de Consiliul Național al Organizației Pionierilor împreună cu Ministerul Învățămîntului participă pionierii și școlarii din clasele II-VIII-a. La faza pe școală (ce s-a desfășurat în cea de-a doua duminică din luna martie a.c.) participanții au putut trata teme de felul: „O întâmplare din vacanță”, „Ce-aș dori să știe toată lumea despre mine” (cl.III-IV-a), sau: „Țara mea, mîndria mea”, „Eroul pe care îl visez” (cl.IV-VIII-a); ei au putut prezenta creații în versuri sau în proză scrise în cursul anului școlar. Lucrările apreciate

cu calificativul „excepțional” de către comisiile județene de concurs vor fi înaintate comisiei republicane (pînă la 30 aprilie), care va selecționa pe cele mai valoroase. Deosebit de stimulative vor fi premiile: diplome și cărți, obiecte, trimiterea în tabere și excursii; lucrările excepționale vor fi propuse spre publicare.

Merită semnalat și faptul că vor fi premiate, în cadrul unui concurs special, cele mai bune reviste din școlile generale (Consiliului Național al Organizației Pionierilor acordă în acest scop anual trei premii). Școlile care doresc să participe la concurs vor trimite consilierilor județene (pînă la 5 mai a.c.) ultimele trei numere ale revistei lor. Revistele vor fi selecționate, iar cele mai bune trimise Consiliului Național (pînă la 20 mai). Un juriu republican va stabili cele trei premii, constînd dintr-o excursie colectivă, locuri gratuite în tabere, cărți.

În acest an, pionierii și școlarii din clasele I-VIII — pot participa la Concursul de artă plastică, cu lucrări în creion, acuarelă, tempera, grafit, ulei, respectiv piatră, lemn etc. După trierile ce au loc pe plan local în luna aprilie, urmează selecția finală făcută la București de un juriu alcătuit din personalități ale vieții artistice, reprezentanți ai Consiliului Național al Organizației Pionierilor, ai Ministerului Învățămîntului și ai uniunilor de creație. Cu lucrările selecționate pe plan județean și central se vor organiza expoziții în cinstea Zilei Pionierilor, vor fi alcătuite albume, pliante, etc. Autorii lor, bineînțeles, vor fi recompensați.

O altă manifestare devenită tradițională în viața noastră școlară este concursul de fotografie artistică, la care pot participa pionierii și elevii din clasele I-VIII, cu fotografii din viața pionierească, din activitatea școlară și de vacanță, din natură, din viața de familie. Cele mai reușite lucrări, ce vor fi expediate comisiei centrale pînă la 25 aprilie a.c., vor fi folosite pentru organizarea unor expoziții în cinstea Zilei Pionierilor și, desigur, vor fi premiate.

1969, an jubiliar — 25 de ani de la eliberarea patriei de sub jugul fascist și 20 de ani de la înființarea Organizației Pionierilor — va fi, așadar, și un an al stimulării energiei creatoare a copiilor, dornici să-și concretizeze în artă dragostea și devotamentul față de cel care le asigură o viață fericită — Partidul.

Ion BĂRNA

Inspector general în Ministerul Învățămîntului

PRICEPEREA DE A FOLOSI TIMPUL

Priceperea folosirii timpului presupune mai întîi aprecierea lui corectă, puțina de a-i percepe trecerea, întinderea, valorile.

Datele cercetărilor psihologice arată că printre primele reflexe condiționate din viața copilului se află și cele formate la stimulentele timp, ceea ce denotă reactivitatea crescută a psihicului la acest factor. Perceperea timpului poate fi educată și perfecționată în procesul unor activități educative. În manualele și tratatele de specialitate, educatorii pot găsi mijloace și procedee anume pentru cultivarea acestei calități la copiii mici. Cu puțină pricepere, exercițiile respective pot fi adaptate și pentru vârste mai mari.

Important ni se pare ca timpul să constituie o constantă permanentă pe planul conștiinței. Copilul, pe măsură ce evoluează, trebuie să aibă trează conștiința că trăiește într-un anumit secol, într-un anumit an, că se află într-o anumită zi a săptămîinii, la o anumită oră; că atunci cînd are ceva de întreprins, acest ceva nu poate fi amînat, pentru că, segmentul următor de timp e ocupat deja cu altceva iar amînările pot să ducă la aglomerări, la perturbații în activitate, deci la insuccese. Intră în joc aici capacitatea de planificare, un fel de distribuire pe puncte, pe fragmente de timp a activităților, în ordinea importanței și urgenței lor.

Segmentarea scrupuloasă a timpului poate părea, la prima vedere, un semn de formalism și de neglijanță a problemelor de conținut. Dar nu e așa! Cînd omul e în formare, important este să-l înveți să nu piardă timpul, deprinzîndu-l, să selecteze acțiunile cu care să-l consume.

Există destul de mulți oameni care nu prețuiesc timpul — nici pe al lor nici pe al altora. Sînt irdivizii puși în orice împrejurare pe conversație, indiferent dacă persoana abordată este sau nu dispusă să-i asculte. Sînt de obicei indivizi cu un grad de cultură nu prea ridicat. Fenomenul acesta se va remedia și va dispărea cu timpul, probabil odată cu progresul întregii societăți umane. Dar pînă la dispariția lui prin acțiunea unor factori obiectivi,

obiectivi acesta poate să fie stăvilat și de factori subiectivi: intervenția mai energică a fiecărui om conștient de valoarea timpului. În general însă, buna cuviință ne oprește să tăiem vorba limbuzilor. Totuși buna-cuviință nu ar trebui să-l oblige pe un om să se plece în fața necuviinței altuia; căci a fura timpul cuiva e o supremă necuviință!

Climatul familial are un rol precumpănitor în educarea simțului prețuirii timpului și a folosirii lui juste. O mamă care discută ore întregi cu vecinele, un tată grăbit și întîrziat, după ce își pierduse timpul în oraș cu prietenii, nu pot constitui pentru copiii lor un model din acest punct de vedere.

Există aici și un pericol care trebuie evitat: acela de a forma copiii într-un climat de exigențe strict utilitare și a-i face nedisponibil pentru preocupările așa-zis „dezinteresate”. Dar niimeni nu va pretinde, de pildă, omului ce s-a dăruit total unei activități de creație (invenție tehnică, literatură etc.) să-și drămuiască cu zgîrcenie timpul dedicat acesteia.

Așadar, priceperea folosirii timpului presupune pe de o parte perceperea lui, iar pe de alta conștiința lui — capacitatea de a selecta ocupațiile cu care să fie utilizat (ce trebuie să fac în timpul meu „liber”, care din multiplele variante îmi este mai folositoare, cum să-mi ordonez sarcinile — după gradul de dificultate și urgență — cît timp acord fiecăruia?). Intervine apoi voința, care ordonează, în perspectivă, acțiunile noastre (de la ora X la Y fac cutare lucru, de la Y la Z întreprind cutare acțiune. Cu perseverență, vom reuși să ne îndeplinim programul propus).

O serie de calități intelectuale și voliționale ale individului, dublate de o adevărată de natură afectivă, contribuie la formarea priceperii de a folosi just timpul. Inițial componentele volițive vor predomina, ulterior ele vor avea un rol aproximativ egal cu cele intelectuale, ca apoi cele intelectuale și afective să dirijeze folosirea timpului (la omul cultivat) fără vreun efort special de voință.

Asist. univ. Corina HRIȘCĂ
Institutul pedagogic din Baia-Mare

CONSULTAȚII

DESPRE

„CEAIURILE“

ÎN FAMILIE

L.N. (mamă) — Bucureși. Ne scrieți neliniștită și oarecum nedumerită că fiica dumneavoastră, care împlinește în curând 18 ani, este deseori invitată la ceaiuri și jour-uri. Sinteți neliniștită, fiindcă nu cunoașteți casele oamenilor în care își petrece serile de simăbătă sau de duminică, nici cerul de prietene și prieteni pe care îi frecventează. Sinteți nedumerită, deoarece nu știți cum să procedați. Ca mamă, vă e teamă pentru fiecare pas pe care îl face în afara căminului părintesc. — Ați auzit altele lucruri rele!... Ați reține-o acasă, dar vă spuneți că fata a crescut și nu poate fi izolată la infinit de viață, n-ați vrea să păreți „învechită“ și neînțelegătoare cu tinerețea ei. Ați încercat s-o însoțiți la unele ceaiuri. Ați renunțat repede, când ați constatat că o stingheriți, că fetei îi e rușine de „garda“ dumneavoastră. De altfel, nici n-ați avea timp.

Cu oarecare amărăciune, ne vorbiți de firea prea independentă, de voluntarismul și de capriciile ei.

Ne întrebați cum să procedați, cum e mai bine

* * *

E greu să vă răspundem, neavând toate datele referitoare la comportamentul fetei dumneavoastră. S-ar putea să nu fie nimic îngrijorător pentru moment, cunoscută fiind criza de personalitate a adolescenților. Dacă totuși voluntarismul, capriciile și tendința spre independență depășesc limitele normale, deficiențele și răspunerile trebuie căutate în educația pe care a primit-o până la această vîrstă. (Ne gândim la viziunea dumneavoastră educativă, la metodele și procedeele folosite, la climatul familial, la sistemul de supraveghere și control etc.) Dacă aceste deficiențe există — și dumneavoastră sinteți, în primul rînd, în măsură să le cunoașteți — atunci apare cam tardivă o intervenție fermă și bruscă a familiei.

Dar mai bine mai tîrziu decît niciodată! Încercați să v-o apropiați, pentru a pătrunde în inti-

mitatea gîndurilor și năzuințelor ei, pentru a-i afla cerul de prieteni și natura relațiilor care o apropie de el. Discret și cu mult tact, exercitați supravegherea și controlul vizitelor ei, imbinîndu-le cu sfaturile dumneavoastră de mamă a cărei experiență de viață poate fi o bună călăuză. Adoptați mai des în dialogul cu ea tonul unei convorbiri între o prietenă mai mare și una mai mică.

Nu e de prisos să vă amintim că o reglementare a prea frecvențelor vizite și ceaiuri se impune. Căutați să-i înlesniți formarea și a altor interese, superioare, care să-i compenseze pe un plan mai înalt petrecerea fără folos a timpului liber. Nu uitați să vă informați asupra prietenilor ei, asupra oamenilor în casa cărora are loc petrecerea. Informați-vă de la familia care organizează ceaiul asupra duratei petrecerii, despre cerul de invitați, modul însuși de supraveghere și ora de plecare. În funcție de informațiile pe care le primiți despre casa gazdă și despre invitați, veți hotărî participarea copilului dumneavoastră. (E de la sine înțeles că atunci cînd nu sinteți de acord cu supravegherea exercitată de familia gazdă, cu stilul petrecerii și cu invitații respectivi îi veți refuza învoirea.) Nu vă sfiți, de asemenea, să-i interziceți fetei dumneavoastră o viitoare petrecere în casa gazdă și despre invitații, în toarcere acasă. E foarte important să vă interesați cum este folosit intervalul de timp consumat între cele două momente: sfîrșitul petrecerii și ora de sosire acasă.

E de dorit ca atunci cînd constatați că fiica dumneavoastră manifestă o preferință pentru o anumită familie și pentru anumiți prieteni, să căutați să-i cunoașteți în-deaproape. Cunoșcînd cerul de prieteni și prietene, reușiți să vă cunoașteți mai bine propriul dumneavoastră copil.

Supravegheați-i și ținuta vestimentară. Adeseori ea ne spune multe despre mentalitatea grupului pe care-l frecventează.

În orice caz, învățați-o că libertatea trebuie cîștigată pas cu pas, că ea nu există în afara responsabilității și a demnității personale.

Prof. Mihail RAȚIU

MINCIUNA LA COPIL

Cîtă vreme copilul nu diferențiază încă diversele aspecte subiective și obiective ale realului și nu posedă elementele de cultură care dau consistență noțiunilor uzuale sau relațiilor cu obiectele și persoanele, e dificil de acceptat că minte în sensul ascunderii adevărului. De altfel, în prima copilărie și o bună parte din perioada preșcolară, minciuna apare mai curînd ca un fenomen de imitare a părinților care mint în fața copilului. Acesta vede, spre exemplu, atitudinea și comportarea lor în timp ce musafirul se află în casă și apoi, după plecarea lui, îi aude vorbindu-l în alți termeni. Astfel, în asemenea cazuri, *duplicitatea este cultivată de la cea mai fragedă vîrstă, fiind întărită de fiecare dată cînd, în prezența copilului, mama îl minte pe tată și invers.* Nu mai vorbim de împrejurarea cînd copilul este ținut cu strictețe sau chiar amenințat de către unul din părinți să nu dezvăluie adevărul, deci obligat să mintă, adică să se exerseze în „arta de a nu spune totul“, în „menținerea fațadei“, în „cunoașterea diplomației curente“ sau în „salvarea situației“, (Milton E.J. Senn).

Desigur, minciuna cotidiană, mărunță, constituie linia minime rezistențe care convine cel mai bine virstei încă neformate pentru efortul de diferențiere cerebrală implicat de actul relațiilor corecte a lucrurilor, iar condiționarea se face de la prima încercare ce s-a dovedit utilă pentru copil. Însă, dacă la vîrsta antepreșcolară minciuna copilului se poate confunda cu spiritul său specific de fabulație, de aici înainte *minciuna — tendință se conturează la mulți dintre copii în plan paralel cu fabulația și adesea în progresie inversă cu aceasta trăsătură; este vorba de minciuna de apărare contra diverselor „agresioni“ venite din partea mediului ambiant, în primul rînd din partea adulților. Minciuna se dezvoltă acum ca o reacție la teama de pedepsă, modalitatea de apărare a unei ființe slabe supuse unei proceduri educative neconvenabile. Fiecare reușită contribuie la fixarea gestului respectiv într-o trăsătură constantă de conduită care se poate exprima în forma pasivă („nu știu cine a făcut“), negativă („nu eu am făcut“) sau activă („un băiat a făcut“). Firește, concepută ca act psihosocial și în funcție de normele morale, minciuna apare foarte puțin patologică la vîrsta cînd copilul nu deosebește visul de realitate sau nu deține încă subtextul formulărilor verbale, cedînd lesne oricărui imbold intern sau sugestii externe.*

În activitatea noastră de consultații psihice, am întîlnit, între altele tipuri de minciună, pe aceea izvorîră din lăudăroșenie practică față de colegi sau față de copiii mai

mici, prin aducerea în discuție a unor atribute sau lucruri nemăintîlnite pe care le-ar poseda părinții lor; bunuri inexistente în realitate. Este greu de diferențiat aici cite din asemenea minciuni aparțin unei reacții de *compensare* și cite uncia de *afirmare*. În primul caz este vorba de o ajustare a unei situații socio-familiale lipsită de satisfacție în raport cu situația mai bună a celorlalți și, prin urmare, de o simplă tendință de depășire a unei realități neplăcute; în al doilea caz, este vorba de *orgoliul propriu* unor copii care caută să se impună, să domine, să epateze. Trebuie remarcat însă că multe dintre aceste minciuni nu posedă obligatoriu componenta „răutății“. Ele țin mai mult de o anumită stare de subexcitație a copilului, însă au o semnificație social-morală importantă, deoarece privesc deformarea raporturilor sale cu anturajul, mai ales că de cele mai multe ori minciunile sînt motivate perfect conștient: evitarea unei neplăceri sau obținerea unui avantaj, diminuarea sentimentului de culpabilitate sau cîștigarea atenției și a aprecierii personale. De exemplu, dacă pentru fiecare notă proastă copilul va fi admonestat de părinți el va recurge la minciună, dar trebuie recunoscut că, în acest caz, nu lui îi aparține inițiativa. De aceea acest gen de minciună apare mai întii ca o consecință a deficitului de educație și în primul rînd, așa cum am amintit, a relativismului conduitei morale a celor din jur. În această privință chiar și copiii mari, preadolescenții sau adolescenții, recurg la minciună de cite ori sînt izbiți de lipsa de receptivitate a părinților față de aspirațiile lor, față de tendința lor de a se emancipa, de a ieși din starea de minorat. Uneori această tendință este exprimată în gesturi pe care părinții le taxează cu termeni mult mai gravi decît e cazul, îi admonestează pe tineri și astfel îi îndepărtează afectiv și mai mult, pierzînd iremediabil posibilitatea de a le cunoaște frămîntările sufletești și de a-i ajuta.

În general, dacă la copiii mici minciuna apare mai mult ca o consecință a sugestibilității crescute sau a dependenței de părinți, ca o eroare izvorîră dintr-o insuficiență percepere și apreciere a realității, sau ca o reacție de apărare și deci ca o pseudominciună, totuși la vîrsta școlară, în-deosebi după 7—8 ani, se poate manifesta pregnant minciuna cu caracter patologic, minciuna din instinct (Allendy) avînd la bază *vanitatea* și uneori *perversiia*. Practic, gravitatea minciunii trebuie apreciată în funcție de *intenția de a înșela*. Între formele acesteia amintim *simularea*, ca modalitate a nesincerității, și *fabulația pusă în serviciul unui interes personal* mai ales cînd

OBOSEALA ELEVULUI

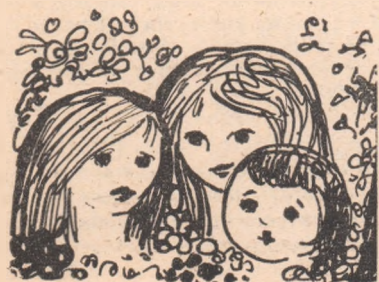
aceste fenomene sînt întîlnite nu la firi imaginative. *Minciuna* patologică este încărcată de răutate diabolică și se prezintă ca un simptom prevalent al unei *tulburări profunde a personalității*, avînd un substrat constituțional și deci fiind mai puțin determinată de mediu. În acest caz, minciuna se prezintă ca un produs al insuficienței autocontrolului, ca o expresie a sărăciei afective, a nedezvoltării personalității sau a unui deficit mintal și are de regulă un caracter *distructiv*. În forma ei primitivă minciuna distructivă se întîlnește rar, dar minciuna ca rezultat al dezechilibrului personalității morale se întîlnește mai frecvent, așa cum se întîmplă în stările psihopatologice cu conduite dizarmonice. În rîndul acestora se înscriu minciunile antisociale, acuzațiile calomnioase cu consecințe medico-judiciare grave, așa cum e cazul cu minciuna perversilor. Evident în cazul perversilor tratamentul nu vizează atît minciuna, cît personalitatea lor și el ține de domeniul psihiatriei infantile și al pedagogiei speciale. În ultima analiză, aceste manifestări — așa cum observă L. Michaux — iau forma *mitomaniei* care în multe privințe constituie un fenomen morbid relevant de un anumit substrat mintal, care, inițial nu apare ca o reacție deplin conștientă și nici utilă; de altfel, utilitarismul se manifestă ulterior și numai ca element prevalent, iar cele mai multe din aceste cazuri necesită o terapie clinică.

În schimb *minciuna psihogenă*, mult mai susceptibilă de reeducare, însă nu rare ori mai puțin patologică, are la bază situații conflictuale și perturbări afective care împiedică dezvoltarea normală sau echilibrată a personalității. Ea se caracterizează printr-o mare instabilitate comportamentală și ideativă a subiecților la care se întîlnesc frecvent și alte manifestări caracteriale: tendința la hoinărie, lenea, îndărătnicia, unele stări regresive, reacții de compensare sau de culpabilitate etc, precum și unele trăsături ale temperamentului istericoid cum sînt ipohondria, fatigabilitatea, hiperexcitabilitatea etc. Structurarea și configurarea acestui tip de minciună la subiecții examinați de noi în cadrul serviciului de neuropsihiatrie infantilă din policlinică, o perioadă de aproape două decenii, au putut fi elucidate, în genere, prin dezvăluirea unor greșeli de educație în școală și a unor realități traumatice sau disolutive în mediul familial: rivalități neprincipiale, separări ale părinților, conflicte violente, absența de la îndatoririle casnice a unuia sau altuia dintre părinți. Oricum, de data aceasta falsificarea notelor școlare nu mai consti-

tuie rezultatul fricii. Gestul reprezintă o manifestare patologică legată de starea de aviditate negativă a copilului și se explică prin acțiunea etiologică a factorilor personali imbiinați cu cei conjunc-turali. În asemenea situații este indicată, — odată cu îmbunătățirea climatului educativ din școală — organizarea unor ședințe de psihoterapie individuală și psihoterapie de grup aplicate paralel cu activitatea de reeducare a părinților și de pozitive a influențelor din mediul extrafamilial. Este necesară orientarea copilului atît în cadrul familiei cît și al școlii către o înaltă concepție despre adevăr, dublată de repudierea constantă a minciunii care trebuie privită ca un microb moral ce macină relațiile sociale normale, coborînd nivelulul demnității umane (St. Birsănescu). De asemenea, trebuie să se dezvolte la copil un înalt cult al adevărului și o sinceră prețuire pentru cei ce mărturisesc faptele lor. Însă preocupările de ordin educativ reclamă cunoașterea mecanismelor psihologice ale minciunii în mod analitic, spre a se putea adopta — pentru fiecare caz în parte — procedee psihopedagogice corespunzătoare. Dacă minciuna obișnuită nu poate fi prevenită prin eliminarea exemplului oferit de adulți sau prin îndepărtarea atmosferei de severitate excesivă din familie și școală și prin respectarea necesităților copilului, ea se structurează într-o trăsătură de caracter stabilă pe calea repetiției în cadrul procesului răspuns-întîrire.

În consecință, atmosfera morală în care se desfășoară viața copilului trebuie să poată fi întotdeauna acceptată, respectată și preferată de el spre a o putea relata în mod corespunzător, nedehformat. Familia și școala trebuie să dea copilului suficiente satisfacții în activitatea sa intelectuală, artistică sau sportivă, pentru a diminua sau pentru a preveni ivirea complexelor de inferioritate, luncarea spre deformarea realității, — confabulația. Educația se cere concepută în cadrul unei încrederi reciproce, iar cazurile de minciună trebuie discutate numai pe baza unor probe sigure avînd în vedere caracterul cu totul neceducativ al năpăstuirii și al suspiciunii permanente. Dacă se poate spune că la mulți dintre copii minciuna apare ca o consecință a greșelilor de educație, trebuie stabilit foarte bine motivul pentru care copilul minte, căci, așa cum afirmă Allendy, el o face fie pentru că este nesatisfăcut de realitatea înconjurătoare, fie pentru că este nemulțumit de sine însuși, fie că, adăugăm noi, așa l-a format mediul de viață și modul de educație.

Dr Ion STRĂCHINARU

Ritmul acumulării cunoștințelor umane crește neîncetat. S-a calculat de pildă că astăzi, în decurs de zece ani, cantitatea totală a cunoștințelor acumulate de omenire de-a lungul secolelor se dublează. Într-un viitor apropiat cunoștințele se vor dubla în numai cinci ani. Funcțiile creierului omenesc (memoria, atenția, voința, rațiunea etc.) au rămas însă aceleași.

Prin educație și exerciții, fiecare individ poate să-și aducă aceste funcții la o valoare optimă care-i este proprie, dincolo de care însă urmează oboseala, surmenajul, nevroza, randalmentul scăzut.

La copii pericolul este și mai mare. Dacă adultul simte semnalele de alarmă ale oboselii nervoase și poate să-și ia (sau nu) măsurile necesare după voința sa, copilul se află în multe privințe la discreția voinței adulților (părinți, profesori etc.), care ignorează uneori apariția primelor simptome, punînd-l pe copil în continuare la solicitări.

Cauzele apariției surmenajului nervos la elevi sînt multiple și variate. De la început trebuie să pornim cu ideea că școlarii sînt foarte diferiți din punct de vedere al aptitudinilor, preferințelor și capacităților fizice și intelectuale. În consecință, pretențiile și programele educatorilor — părinți și profesori — trebuie să pornească de la această realitate, pentru găsirea căilor optime de însușire a cunoștințelor de către elev.

Una din greșelile frecvente ale multor cadre didactice este încărcarea școlarilor cu prea multe teme și exerciții; nu mi se pare util, de exemplu, ca un elev să fie obligat să memoreze un număr excesiv de date și nume istorice și în același timp să-și scape sensul profund uman și educativ al desfășurării evenimentelor.

Chimia, fizica, științele biologice pot fi predate după metode diferite. Unii profesori cer elevilor să reproducă un număr cit mai mare de formule și clasificări, alții se mulțumesc doar cu câteva lucruri esențiale, dar pretind în schimb înțelegerea logicii fenomenului și însușirea unor deprinderi practice de lucru. Trebuie să spunem că așa cum profesorii sînt deosebiți în preferințele lor, și elevii aparțin diferitelor categorii: „memorizatori”, „logicieni”, „practicieni”. În general, elevii din prima categorie sînt mai bine cotați la note, deși ulterior, în viață, elevii din ultimele două categorii sînt cei care dau rezultatele cele mai valoroase.

Impunerea unor memorizări nefondate logic, ci prin constrîngere, poate duce cu timpul la apariția surmenajului nervos la copii. Evitarea surmenajului se poate face ținînd cont de următoarea constatare științifică: memoria copilului recepționează mult mai ușor datele atunci cînd acestea sînt întovărășite de factori emotivi pozitivi. Mulți dintre noi, bunăoară, ne amintim cu cită pasiune am învățat la istorie epocile lui Mihai Viteazul și Ștefan cel Mare care ne emoționau prin patriotismul și

curajul acestor mari personalități. Datele lor istorice le ținem minte pînă la adînci bătrînețe, în timp ce alte date, ne semnificative, le-am uitat de mult, pentru că le-am memorizat cu indiferență.

Aici intervine și arta profesorului — aceea de a preda lecția cu pasiune și dragoste și, totodată, într-un mod atractiv. Chiar unele materii ca: fizica, chimia, biologia, matematica pot deveni mai puțin aride dacă sînt colorate, să zicem, cu date biografice despre mari descoperitori și savanți, cu discuții contradictorii asupra unor ipoteze și teorii, cu păreri proprii și referate, cu experiențe și concursuri. Munca făcută cu plăcere, cu interes, nu produce surmenaj, dimpotrivă.

Un alt aspect este acela al programului extrașcolar pe care unii părinți îl impun elevilor: lecții de limbi străine, de pian, desen, balet etc. Evident, aceste lecții își au rostul lor, dar numai atunci cînd sînt în concordanță cu înclinațiile copilului, cînd ele nu împieteză asupra cerințelor școlare și a aceluși minim necesar de odihnă și distracție. În caz contrar, surmenajul nu va întîrzia să apară.

O altă sursă generatoare de oboseală nervoasă la copii sînt distracțiile. Să luăm, de pildă, vizionarea filmelor și a programelor de televiziune. În multe familii, televizorul stă deschis ore întregi — de la știrile economice la teleanualul de noapte — după preferințele variate ale membrilor familiei. Adeseori copiii urmăresc programul în întregime. Dacă adăugăm la emisiunile tele și 1—2 filme săptămînal vizuate la cinema — acestea toate vor duce la o supraîncărcare emoțională și psihică a elevului, la somn agitat și slăbirea vederii. Iată de ce, se impune o limitare și discernere a acestor vizionări.

Distracțiile copiilor trebuie să se desfășoare, pe cit posibil, în aer liber, să aibă un caracter de joc, de sport. Vechile distracții ale copiilor mîngă, sania, patinajul etc. rămîn și azi valabile.

În această privință trebuie să facem toate eforturile pentru a le crea locuri de joc, terenuri de sport etc. în apropierea blocurilor.

Desigur, apariția surmenajului copiilor mai poate fi cauzată și de situațiile speciale din unele familii: viața desorganizată, petrecerile tîrzii, jocurile de cărți etc. care tulbură viața școlarului.

Simptomele oboselii nervoase sînt foarte variate. Școlarul devine irascibil, palid, încercănat, se agită în somn, e neatent, randalmentul lui la învățătură scade (citește mult, dar nu reține nimic) etc.

În asemenea situații este necesar să luăm măsuri din timp! Să ne apropiem cu căldură de elev, să-l studiem programul de școală și de acasă și, profesor, părinte, medic să tragem împreună concluziile care se impun, respectîndu-le totodată.

Dr. Constantin PORTELLI

(manual pentru liceele pedagogice
și institutele pedagogice de 2 ani)

Editura didactică și pedagogică, 1968

Reconstituirea într-un tablou unitar și încheiat a evoluției gândirii pedagogice, prin punctarea etapelor mai importante, de pe poziția materialismului dialectic și istoric răspunde unei necesități simțită de mult în cultura românească. De aceea salutăm cu bucurie apariția „Istoriei pedagogiei”, redactată de un colectiv de specialiști, sub conducerea prof. dr. docent Ștefan Birsănescu (conf. I. Gh. Stanciu, lector S. Cernichevici, cercetătorii O. Ionescu și M. Cimpoies).

Valoros mijloc de informare și instruire prin bogatul material documentar, sistematizat și organizat după cele mai riguroase criterii științifice, manualul constituie, în același timp, și un puternic instrument de formare și educare a tinerei noastre generații în spiritul abordării critice și anticipative a fenomenelor de educație.

Prezentarea diferitelor sisteme pedagogice, din cele mai vechi timpuri și până astăzi, e precedată de analiza științifică a obiectului și metodologiei pedagogiei care permite autorilor să-și definească propria lor poziție și ușurează cititorilor înțelegerea caracterului istoric-social al diferitelor concepții, școli, curente în educație. Apare limpede pentru oricine parcurge paginile, adeseori captivante, ale cărții că fenomenul educativ nu a apărut spontan, instinctual, ci ca un proces determinat social și elaborat conștient. Difuză și neorganizată în orînduirea comunei primitive, manifestă ocazional în cadrul muncii, riturilor și jocurilor, educația se diferențiază înăuntrul primei formațiuni bazată pe exploatare: societatea sclavagistă. Reprezentată strălucit de marii gânditori ai antichității grecești, ea își găsește expresia pregnantă în realizarea „Kalokagathiei”. Idealul omului frumos la trup și la suflet rămîne pentru democrația sclavagistă greacă finalitatea oricărui om liber al cetății.

Disocierile și analogiile operate înăuntrul educației greco-romane ne ajută să înțelegem, pe de o parte, elementul liant al concepțiilor, determinat de caracterul de clasă, iar, pe de altă parte, notele personale, distinctive ale fiecărui gânditor.

Sînt subliniate, cu mult simț de perspectivă istorică, acele idei pe care gîndirea pedagogică de azi și le-a încorporat în sistemul ei de educație, potențîndu-le sau adaptîndu-le la condițiile noi și care au avut un ecou mai mare în epocă.

Reținem teoria educației progresive și a învățămîntului intuitiv la Aristotel, a educației morale timpurii a copiilor la Quintilian, concepția antifeudală și antiscolastică în Renaștere la V. de Feltré (Italia), F. Rabelais și M. Montaigne (Franța) sau Erasmus de Rotterdam. Ideile pedagogice ale socialiștilor utopici (Morus, Campanella), influența lor în epocă și după prefigurează cîteva din coordonatele gîndirii pedagogice ale secolului al XVIII-lea, așa cum se vor

desprinde din primul sistem încheiat de pedagogie al lui Komenski (Comenius) sau din operele luminiștilor.

Un loc aparte i se rezervă lui Jean Jacques Rousseau pentru cele două idei fundamentale care-i caracterizează opera: principiul educației în mijlocul naturii și a periodicizării ei, corespunzător treptelor de dezvoltare ale copilului.

Ideile pedagogice ale perioadei de dezvoltare a capitalismului sînt prezentate de-a lungul analizei sistemului de educație al lui Pestalozzi, considerat pe bună dreptate, „pionierul școlii moderne”. Este foarte viu reliefată influența lui precum și, ceva mai tîrziu, a lui I. Fr. Herbart asupra gîndirii pedagogice universale și românești. În sinteza pe care o realizează asupra pedagogiei din societatea capitalistă, autorii analizează cu discernămint trăsăturile de bază ale pedagogiei utilitariste (H. Spencer), acelei experimentale (Binet, Meuman, Ley), a celei pragmatiste (Dewey), a școlii active (A. Ferrière), ale curentului cunoscut sub numele de „educația nouă” (Ed. Demoulin, Montessori, Decroly) etc., subliniind contribuția pozitivă a unora din ele dar, mai ales, condițiile care le-au generat și scopurile cărora le servesc.

Tabloul sinoptic al pedagogiei și învățămîntului din țările capitaliste de azi cuprinde principalele curente pedagogice: neotomismul (concepție dominantă în școlile catolice), personalismul (Stern, Schleienmacher), existențialismul (Heidegger, Jaspers, Sartre etc.), într-o viziune largă filozofică și socială.

Remarcăm ca un merit al lucrării integrarea, printr-o valorificare riguroasă, a gîndirii pedagogice românești în contextul celei universale. De la „Învățăturile lui Neagoe către fiul său Teodosie” la oamenii de școală și de cultură ai secolului al XIX-lea și pînă la analiza făcută școlii și pedagogiei românești dintre cele 2 războaie, în cadrul căreia a apărut gîndirea pedagogică marxistă, dezvoltată de pedagogia sovietică, cititorul urmărește cu interes, cu surprindere chiar, și cu legitimă mîndrie, aportul oamenilor de școală și de cultură români la tezaurul gîndirii pedagogice universale.

Cum era și firesc, atenția autorilor s-a îndreptat spre secolul al XIX-lea care este punctat de luminoasele figuri ale școlii românești: Gh. Asachi, Gh. Lazăr, I. Eliade Rădulescu, P. Poenaru, N. Bălcescu, Ion Maiorescu, Simion Bărnuțiu, M. Kogălniceanu, Ion Ghica, Gh. Barițiu, St. L. Roth, Vasile Conta etc. Ni se pare totuși acest capitol mai puțin realizat: lipsesc apropierea și filiațiile de idei între unii pedagogi, sau nu sînt subliniate îndeajuns unele influențe din afară, cum ar fi aceea a lui Rousseau asupra lui P. Poenaru. Ni se pare, de asemenea, mai puțin reliefat caracterul unic și original al gîndirii pedagogice a lui Vasile Conta și insuficient subliniată nota sa personală în sistemele de educație ale celorlalte țări.

Sinteza operată asupra pedagogiei românești se încheie cu reliefașul rolului P.C.R. în educația tinerei generații, a realizărilor învățămîntului din țara noastră și din celelalte țări socialiste, pentru a puncta cîteva din sarcinile care-i revin pedagogiei, ca știință prospectivă.

Utilă, în primul rînd, elevilor, studenților, cadrelor didactice, „Istoria pedagogiei” se citește cu interes și folos de către toți aceia pentru care cunoașterea istoriei ideilor și eforturilor spre desăvîrșirea omului nu constituie un act gratuit, ci o angajare în uriașa operă de educație a tineretului nostru.

Prof. Dan NECULA

COMENTARII

P. dr. STANCIU STOIAN ȘI VASILE ILIESCU

CONTRIBUȚII LA ISTORICUL CERCETĂRII PEDAGOGICE ȘI AL ȘCOLILOR EXPERIMENTALE DIN ROMÂNIA

Ocupîndu-se, așa cum însuși titlul o indică, de istoria cercetării pedagogice din țara noastră și de problemele esențiale legate de cercetarea școlilor experimentale, lucrarea: *Contribuții la istoricul cercetării pedagogice și al școlilor experimentale din România* constituie o contribuție remarcabilă la cunoașterea gîndirii pedagogice românești.

În prima parte, autorii analizează stările de lucruri existente în pedagogia și învățămîntului românesc în timpul și după reforma lui Cuza. În acest sens, este relevantă activitatea unor personalități ca V. A. Urechia, care a sprijinit predarea pe obiecte la clasele mici, B. P. Hașdeu, care a cerut ca reformei învățămîntului în discuție să-i precedă o cercetare experimentală. Perioada haretiană este considerată, pe drept cuvînt, „ca o epocă de importante strădanii de a da școlii noastre metode de învățămînt mai moderne, de a organiza... de a întreprinde reforme școlare pe baze experimentale” (pag. 288). Este subliniat aportul unor personalități marcante ale învățămîntului ca N. Vaschide, Petre Pîpos, Grigore Tabăcaru, Isabela Sadoveanu etc. la introducerea unor metode experimentale, rigurose științifice.

Partea a doua a lucrării ne dă o imagine de ansamblu a preocupărilor, cercetărilor și tendințelor din pedagogia și învățămîntul imediat după unirea din 1918.

Sînt comentate pe planul organizării și scopurilor urmărite diferitele legislații școlare: legea învățămîntului primar din 1924, a învățămîntului secundar și superior din 1928, cu modificările aduse în 1934, precum și cea din 1939 cu privire la învățămîntul secundar.

O atenție deosebită se dă analizei curentului experimentalist în gîndirea pedagogică de la noi, modulul în care el s-a dezvoltat în cadrul realității noastre specifice. Influența școlii sociologice de la București — cu metoda sa proprie de investigație: monografia sociologică — este urmărită în implicațiile ei pedagogice. Optica sociologică de cercetare și rezolvare a problemelor de educație a determinat experimente complexe, în spirit socio-pedagogic, și a permis o teoretizare a lor.

Notele bibliografice, indicii de autori constituie bogate surse de informare pentru toți cei ce se ocupă cu experimentul pedagogic.

Lucrarea se adresează deopotrivă cadrelor didactice, cercetătorilor științifici sau celor care sînt legați într-un fel sau altul de școală. Este, în același timp, și un îndemn de aducere la zi a acestei utile lucrări privind cercetările pedagogice și școala din societatea noastră socialistă. Un asemenea studiu care să marcheze drumul parcurs de cercetarea pedagogică este necesar și așteptat de cititori.

Dumitru LAZĂR

I. BRAUNER ȘI ALECU COSTEA:

„ÎNDRIPTAR DE COMPORTARE PENTRU ELEVI”

Broșură cu o audiență mult mai largă de cit, probabil, a stat în intenția autorilor: de la copiii care abia învață să mănînce „singuri” și să se servească la masă de cuțit, pînă la adolescenții (sau chiar tinerii) stăruitor preocupați de impresia pe care o fac și cărora nu le este indiferent dacă sînt sau nu stimați de cei din jur. Sfaturile (cum să saluți, cum să mănînci și să folosești tacîmul, cum să te îmbraci, cum să te porți în variate împrejurări) cînd vorbești cu cei mai mari, cînd ești invitat în biroul sau la locuința unui tovarăș profesor, cînd mergi aiături de un adult, cînd participi la o petrecere, cînd ești în excursie — și încă multe altele) sînt oferite cu delicatețe; obiceiurile și deprinderile rele, greșelile tipice — chiar foarte urîte nu sînt sfichiuite, ci discutate cu calm și înțelegere, ca de niște persoane discrete, care nu vor altceva decît să ajute.

Valoarea educativă propriu-zisă a lucrării vine de la filonul etic care o străbate. Datorită acestei infuzii constante, sfaturile — dacă am putea spune așa, se umanizează, și elevii, în special cei mai mari, trebuie să le „sorb” cu nesaț. Căci în subtext, autorii pledează intens pentru înțelegerea justă a raportului (dialectic) dintre conduită și convingerile morale, pentru respect și considerație față de oameni și față de noi înșine, reflectate, între altele, printr-o ținută demnă, printr-o purtare cuviincioasă și plină de bun simț.

S.B.

EDUCAȚIA ÎN FAMILIE

În numeroase familii, mai ales tinere, ambii soți fiind ocupați cu serviciul, copiii acasă sînt lăsați în grija bunicii. La nașterea primului lor copil, se întîmplă nu o dată de tinerii părinți, datorită lipsei de experiență și de timp, să cheme din provincie, telegrafic, pe noua bunică. Aceasta vine într-un suflet, rămînînd adeseori pentru tot restul vieții în casa fiicei sau a fiului ei, cu unica menire: să le crească primul, al doilea și toți copiii care vor urma — să-i spele, să le dea de mîncare, să-i ducă la grădiniță, să le spună povești etc., în timp ce părinții își văd de servicii liniștiți.

Dar oare au toate bunicile pregătirea necesară creșterii și educării unui copil? Oare nu se va ivi o prăpastie între vederile nu întotdeauna destul de înaintate ale bunicii și cele ale părinților? Și, mai cu seamă, cum se va simți bunica dezrădăcinată din mediul ei, din viața ei de la țară, să zicem, nevoită să se „aclimatizeze“ noilor condiții de viață urbană, cu care ea nu e obișnuită? Sînt întrebări la care, într-un articol publicat în Revista „Semia i škola“ nr. 1/1969, sub titlul „E atît de greu să fii bunică!“, autoarea I. Ovcinikova caută să dea un răspuns cît mai competent.

Articolul, inserat la rubrica „Reflecții asupra unei scrisori“, pornește de la serisoarea cititoarei A. Bajova din orașul Kursk, adresată redacției. Cititoarea, în vîrstă de 65 de ani, pensionară, bunică a mai multor nepoți, locuiește la fiica ei. Aici au de toate: televizor, frigider, mașină de spălat, gaze, picup. „Eu aș vrea să le dau o bună educație (nepoților, n.n.), dar este greu să-mi realizez intențiile — spune A. Bajova. Nu pot să-i deprind pe copii cu ordinea, nu vor să doarmă ziua, mi-e foarte greu să-i hrănesc“. Și mai departe adaugă, cerînd sfatul redacției: „Ce să fac? Cum să-mi aranjez mai departe viața?“

Autoarea articolului, folosind un ton cald, dezbate amănunțit această problemă de mare importanță pentru educația copiilor — mai ales a celor mici. Așa, bunăoară, ea spune că în unele familii bunica este folosită numai în „funcția“ de didacă: să spele și să hrănească pe cei mici — altceva nu i se permite să facă. Această atitudine trebuie combătută: este umilitoare și nu poate influența decît în rău asupra educației copiilor. Dimpotrivă, în alte case bunica ia conducerea și domină, silindu-i pe ceilalți membri ai familiei să-și aranjeze căminul, să se îmbrace, să se distreze după gusturile ei, care nu întotdeauna sînt în pasul cu vremea. Conflictul aici este iminent, dacă nu se acceptă situația ca atare. Există apoi familii în care bunica e religioasă și caută să-i crească pe copii într-o atmosferă de misticism. În asemenea situații — spune I. Ovcinikova — tinerii părinți trebuie să acționeze hotărît, prin discuții serioase.

Pentru o bună educație, se știe, este nevoie de o atmosferă de calm, de relații de înțelegere și bună conviețuire între membrii familiei. Oamenii de nădejde, bine educați, cresc numai acolo unde de timpuriu li se inoculează calitățile mo-

rale de care vor avea nevoie toată viața. Iată de ce, în familie, bunica, dacă i s-a încredințat educația copiilor, trebuie să se bucore de respect, mai ales cînd aceștia sînt de față. Sau, cum spune în încheierea articolului I. Ovcinikova: „E ridicol și naiv să pretindem copiilor noștri să ne respecte, dacă ei nu văd același respect în relațiile noastre cu proprii părinți“. Așa că nu e ușor să fii bunică fiindcă această „meserie“ implică mari sacrificii și totodată mari răspunderi.

R. DIMITRIE

FRANȚA

PROFILA-XIAMI- nălații mintale“ (PATALĂ A ris, ian. 1968) specialiștii în pedo-psihologia au ajuns la concluzia că tulburările psihice pe care le înfîlmă la copii și adolescenți își au adeseori originea în perioada miciei copilăriei (0-3 ani): dificultăți sau traume în relațiile sugarului și, în genere, ale copilului mic cu părinții și, în deosebi, cu mama, care au dezlănțuit reacții în lanț. După Myriam David, de la Centrul Binet, dezvoltarea senzorio-motorie a copilului nu se face lent și progresiv, ci în salturi, la momente determinate. Ori de cîte ori interacțiunea diferitelor fenomene de creștere dereglează echilibrul vechi apar crizele sub diferite forme. Se disting cinci asemenea momente — cheie în viața copilului mic: în primele 15 zile de la naștere, între 4-8 săptămîni, la 8 luni, la 18 luni și 2 1/2 ani.

În primele 15 zile, copilul are nevoie de sinul mamei, precum și de căldura omenească. Mama sensibilă la acest apel, răspunde instinctiv nevoii copilului. Dar, observă medicul menționat mai sus, ea încearcă în același timp, un sentiment de alienare, descoperînd o ființă străină pentru ea și poate diferită de ceea ce se aștepta. Acest sentiment prelungit și nedepășit poate provoca teama de a nu fi la înălțimea misiunii ei de mamă. E ceea ce se numește în limbajul medical „coșmarul tinerelor mame“. De aici starea de neliniște tensionată, de alertă continuă în raport cu orice element nou intervenit în comportamentul copilului. Intuitiv, părinții îl ajută pe copil să treacă ușor peste criză.

Dar să nu uităm că fiecare părinte își are reacțiile sale proprii determinate de relațiile sale în contextul familial trecut sau prezent. Cînd criza se rezolvă greu, copilul fiind prea slab pentru a o depăși, apar simptomele psihosomatice manifeste în pofa de mîncare, somn, activitatea și în dezvoltarea senzorio-motorie, care îi fac pe părinți să intre în panică, le dă o stare de neliniște, care se repercutează negativ asupra dezvoltării generale a copilului mic.

Toate acestea converg spre necesitatea organizării științifice a profilaxiei mintale în primii trei ani ai copilăriei, perioadă hotărîtoare în construcția personalității omului. Este necesară o orientare mai adecvată a corpului medical care lucrează cu tinerii părinți, dar și a părinților înșiși. În deosebi, a mamei. O informare în perioada prenatală, cînd sînt mai receptive pentru asemenea cunoștințe psiho-medicale, și o educație sanitară în acest sens, le-ar ajuta să contribuie pozitiv la depășirea momentelor de criză ale co-

piilor. Considerarea momentelor — cheie din perioada primei copilărie ar folosi și părinților care își duc copiii la creșe sau și-i plesează pe timpul concediului la rude, evitînd perioadele de criză

M.R.

„PLEDO-ARIE — Într-un articol cu acest titlu, apărut în revista Education et INGENI- développement (37, 1968,) OZITA- Roger Cousinet relevă

TE, o contradicție importantă între una din însușirile moral-intelectuale cerute de viață și atitudinea școlii. E vorba de ingeniozitate. „Noi avem atîta nevoie de ingeniozitate, într-o lume din ce în ce mai complicată științific, social, politic și moral“, spune Roger Cousinet. Eminențatul pedagog deosebite, definind în același timp noțiunea, două tipuri de ingeniozitate: ingeniozitatea celui ce descoperă rapid ce este de făcut și o face, și ingeniozitatea celui ce descoperă rapid ceea ce nu merge și face să meargă. A construi și a repara — iată două funcții deosebit de importante cerute de viață. Ele sînt îndeplinite de multe ori de una și aceeași persoană, dar nu întotdeauna.

Ingeniozitatea duce la reușită, acolo unde alții, chiar din rîndurile celor conștiințioși, care precedau melodie, au eșuat. Ea este fără îndoială prețioasă și chiar necesară în viața contemporană.

Dar — și aici se află contradicția — școala nu pare să țină cont de acest fapt. Ingeniozitatea apare la copil destul de timpuriu și îmbracă multe aspecte. Ea este însă reprimată în școală cu motivarea principală că îl face pe copil leneș, îl scutește de efort etc.

Un elev ingenios, numai uneori acceptat ca atare (și anume de regulă în lucruri concrete, mărunte), învață curînd să-și ascundă acest dar — uneori iarăși cu ingeniozitate — ceea ce dăunează dezvoltării personalității sale.

Roger Cousinet e de părere că această însușire psihică ar trebui supusă unei analize științifice minuțioasă, care să dea răspuns unor probleme importante, cum ar fi aceea dacă ingeniozitatea se opune într-adevăr unei munci melodice și împiedică elevul în acest sens etc.

Dar independent de aceasta, în-suși faptul că este vorba de o calitate apreciată și chiar necesară în viață, îl face pe autor să pună întrebarea dacă școala, în loc să combată ingeniozitatea elevilor, nu ar putea și n-ar trebui să o dezvolte, prin exerciții și aprecieri stimulatoare.

Sîntem de părere că și în afara școlii, în familie, în societate, care îi oferă ingeniozității neînumerate prilejuri de a se manifesta, e bine să se aibă în vedere necesitatea dezvoltării ei la copil, neadmițîndu-se, bine înțeles, fuga de efort.

R. F. a GERMANIEI

VÎRSTĂ ȘCOLARĂ- Revista „Bildung und Erziehung“ (3, 1968) publică o dare de seamă asupra unei cercetări efectuate în R.F. a Germaniei care a avut drept scop să stabilească dacă, și în ce proporție pot fi considerați apți pentru școală copiii la vîrsta de cinci ani. Testele de maturitate școlară (Schulreifete) aplicate la cîteva sute de copii din instituții preșcolare s-au soldat cu unele rezultate interesante.

Astfel, peste 20% din copii au fost găsiți în mod necondiționat apți pentru a începe școala, 20% sub semnul probabilității, iar 60% încă insuficient de dezvoltați pentru școală. Procentul celor inapți scade treptat, invers proporțional cu înaintarea în vîrstă, fapt care infirmă părerea că maturitatea școlară apare abia la șase ani, în forma unui salt. Între grupele de vîrstă a copiilor apți (în mod cert apți și probabil apți) se constată variații care indică mari diferențe individuale în dezvoltare. Variațiile între valorile obținute la fete și băieți nu duc la rezultate concludente; în schimb, există o corelație evidentă între situația socială a familiilor și procentul copiilor apți pentru școală — procentul acesta crește la copiii din familiile cu nivel de trai ridicat și scade la cei din familiile neastîrîte.

Rezultatele obținute au dus la o serie de concluzii și interpretări, dintre care se relevă următoarele:

1. Există o strînsă interdependență cauzală între problemele educației preșcolare, maturitatea pentru școală și didactica școlii elementare, care trebuie cercetată îndeaproape (termenul de școlarizare trebuînd să nu fie privit ca o problemă preponderent administrativă).

2. O limită de vîrstă rigidă cu privire la școlarizare s-a dovedit necorespunzătoare; de aceea, se impun reglementări flexibile, adaptabile, care să țină seama de diferențele individuale în dezvoltarea copiilor. Copiii de cinci ani, apți pentru școală, nu sînt excepții, ci reprezintă un număr destul de mare.

3. Diferențele individuale sînt determinate în mare măsură și de factorii sociali. Se impun, în consecință, măsuri pedagogice și social-politice, care să contrabalanseze efectele nefavorabile ale inegalității produse de condițiile sociale, materiale și culturale.

E. DIȚOIU

R. S. F. IUGOSLAVIA

OCROTI- Un articol publicat de revista „Porodica i djetek“ (nr. 12, 1968) sub semnătura lui Mirko PONJEVICI, oferă cititorului cîteva date interesante despre o societate „pentru educarea și ocrotirea copiilor din Sarajevo“.

Inițiată cu aproape 20 de ani în urmă, societatea (care numără azi circa 2000 de membri și este condusă de un consiliu compus din 25 de persoane) a avut an de an inițiative meritorii pentru sprijinirea familiei în asigurarea sănătății fizice și morale a copiilor. Așa, de exemplu, în vacanța din vară trecută, societatea s-a ocupat intens de odihna școlarilor, trimițînd în tabere la munte sau la mare circa 700 de copii și tineri, în scurte de cîte 20 de zile (pentru o sumă minimă: numai 220 de dinari noi). Totodată pentru elevii — provenind din familii cu mijloace materiale mai modeste — care aveau de dat examene de corectură, consiliul de conducere, prin secția pedagogică, a organizat, între 1-20 august, cursuri speciale de pregătire.

Strădaniile fructuoase ale societății și ale consiliului ei de conducere sînt cunoscute nu numai la Sarajevo, dar și în alte orașe ale țării.

Ivan ANTIM

R. S. CEHOSLOVACĂ

EDUCAȚIA PENTRU VIAȚA DE FAMILIE - Revista „Rodina a skola“ publică în nr. 1/1969 o interesantă discuție despre educația copiilor în vederea viitoarei lor vieți de familie. Cu această discuție, la care au participat specialiști în probleme psihopedagogice, publicația dorește să deschidă o dezbateră mai amplă în care persoane competente și cititorii de toate felurile să-și spună părerea și să împărtășească experiența lor în domeniul respectiv, analizând cu deosebire cauzele fenomenelor negative ce apar și căile de înlăturare a lor.

La o vîrstă potrivită — arată revista — copiii trebuie să primească unele sfaturi din partea educatorilor, să citească broșuri care să-i familiarizeze cu anumite noțiuni și să-i ajute să înțeleagă just fericirea vieții de familie. Cum aceste prime informații au o mare importanță pentru comportarea lor viitoare — în societate și în familie — se cere o mare atenție din partea educatorului, dator să creze elevilor o psihologie sănătoasă, să-i ferească de influențele și concepțiile dăunătoare. Revista se oprește în continuare la serviciile pe care le poate aduce din acest punct de vedere, predarea anatomiei

și fiziologiei omului în clasa a VIII-a, cu condiția demixtării colectivelor de elevi la aceste lecții.

Exemplul pe care copilul îl găsește în familie, afecțiunea și respectul reciproc dintre părinții săi joacă un rol deosebit în influențarea lui pozitivă. Fiecare părinte trebuie să fie conștient că neînțelegerile dintre soți și, în ultimă instanță, separarea, pot avea grave repercusiuni asupra fiilor lor. De altfel, cele mai dificile probleme educative le pun elevii ai căror părinți sînt despărțiți.

Pentru a se dezvolta normal și pentru a duce cu el în viață, am zice, aptitudinea pentru relații pașnice și respectuoase cu cei din jur, copilul are nevoie acasă de o atmosferă caldă, care să respire deplina armonie dintre părinți. Liniștea interioară și siguranța i le dau numai o asemenea ambianță familială. De altfel, la întrebarea „Ce vă procură cea mai mare fericire?“ 90% din copii — relatează revista — au răspuns: „Iubirea și buna înțelegere dintre mama și tata“; „Bucuria de a ne întâlni seara, cu toții, acasă“.

Relațiile: mamă-copil, tată-copil sînt hotărîtoare pentru viitoarea atitudine în viață. Dar mai importantă — subliniază revista cehoslovacă — este influența nemijlocită a mamei asupra propriului copil din acest punct de vedere, ea trebuind să-l crească într-un climat de afecțiune și considerație.

Ileana ȘTEFAN

CALEIDOSCOP

PRIMA HARTĂ A LUNII

Cea dintîi hartă a Lunii a fost alcătuită în 1610 de Galileo Galilei. Deși executată cu mijloace tehnice rudimentare, conform datelor furnizate de stațiile cosmice automate care au fotografiat satelitul natural al Pămîntului, s-a putut constata precizia ireproșabilă a acestei hărți.

ȘOSELE COLORATE DIN MATERIAL SINTETIC

Inginerul minier Karl Heinz Engel din Camberg (Taunus) a brevetat invenția unui mineral artificial, sinteritul, „care va revoluționa construcția rutieră“. Produsul, obținut sintetic,

are și oferă — datorită culorii sale albe — posibilitatea de a fi amestecat cu materiale de construcție de culoare închisă, obținîndu-se diferite nuanțe. Această ultimă însușire a sinteritului este prețioasă, deoarece noaptea și, mai ales, cînd plouă, culorile deschise ale asfaltului reflectă mai puțin lumina, decît culoarea închisă a materialelor obișnuite pînă acum în construcția rutieră. În acest fel se va micșora numărul accidentelor provocate de neajunsurile actuale ale șoselelor.

VIORILE LUI STRADIVARIUS

Celebru constructor de instrumente muzicale, Stradivarius (1644-1737), a creat între anii 1665-1735 aproximativ 1100 vioi, violon-

cele și viole. Pînă la începutul secolului nostru au fost depistate și înregistrate 542 de vioi, 50 de violoncele și 12 viole, despre care specialiștii afirmă cu certitudine că au ieșit din mîinile marelui constructor. În timpul războiului unele s-au pierdut ori au fost distruse, în schimb, s-au descoperit altele, astfel că în prezent numărul total al acestor instrumente, de o valoare exorbitantă, se cifrează la circa 600.

SOARELE ȘI FRAȚII LUI

Cu ajutorul unei mașini electronice, colaboratorii unui observator astronomic din America au înregistrat un imens catalog de 2700 pagini, în care figurează cu locul și orbitele precise nu mai puțin de ...250.000 soari.

COPERTA I

CAP DE FATĂ — Sculptură în lemn de CONSTANTIN FOAMETE

COLOCVII

DESPRE ȘCOALĂ, FAMILIE ȘI SOCIETATE

Revistă lunară editată de Ministerul Învățămîntului

COLEGIUL DE REDACȚIE: CONST. ARSENE, inv. emerit, Pitești; ION ASZODY, publicist; Dr. OCT. BERLOGEA; BIANCA BRATU, lector univ.; prof. univ. dr. TATIANA SLAMA-CAZACU; SABINA CONSTANTIN, prof., Cluj; GH. DIACONU, dir. Șc. prof. „Grivița Roșie“, București; AL. GEORGESCU, dir. Editurii tineretului; EMIL GIURGIUCA, prof. emerit (redactor șef); CRISTINA GOGA, dir. Casel de copii nr. 2, București; MARIA IACOBESCU, dir. Șc. ped., Bacău; I. MATEI, sociolog; prof. univ. dr. IOAN MORARU; LIDIA NICULESCU-MIZIL; LUCIA OLTEANU, red. șef al publicațiilor pentru copii; VERONICA PORUMBACU; STELA PREDESCU, prof.; M. RAȚIU, prof.; prof. univ. dr. URSULA ȘCHIOPU; ECATERINA ȚIRCA, educatoare; RADU TUDORAN; ERWIN WILK, profesor, București.

Prezentarea grafică și artistică: C. BIVOLARU

Redacția și Administrația, București,
Str. Arcului Nr. 8, Sect. 2
Telefon: 11.01.12

CUPRINSUL

TUDOR BUGNARIU: Educarea integrării sociale — Grupul școlar formal și grupul spontan.

AL. ANDRIȚOIU: Prețuire

VIRGIL TEODORESCU: Omagiu nobleței umane

LUCIA DEMETRIUS: Din ce se nasc datoritiile

NINA CASSIAN: Respectul

D. SALADE: Experiență și educație

VASILE BĂRAN: Patriotismul, o trăsătură care îi dă omului srălucire

EMILIA CĂLDĂRARU: Ființa unică: mama

ȘTEFAN COSTEA: Din istoria educației părinților în România.

NICOLAE ȚIC: Cursa cu obstacole

CLIMATUL FAMILIAL ÎN PERIOADA PUBERTĂȚII (anchetă):

URSULA ȘCHIOPU: Pubertatea, vîrsta de transformări și de expansivitate a personalității

MARCELA EUGENIA PÎTIȘ: Tulburările puberilor își au originea în climatul familial

ILEANA BRUMUȘESCU: Caracteristicile fiziologice ale puberului

BIANCA BRATU: Familia și momentul preadolescenței

ANA ANDRONESCU: Atmosferă de muncă și respect

MARCELA CRISTACHE: Contactul cu realitatea

MIHNEA MOISESCU: „Cultură generală“

ALEX CAZANGIU

OVIDIU TRESTIANU: Personalitatea copilului și orientarea școlară-profesională

ACTIVITATEA DIRIGINTELUI

ION VICOL: Locul dirigintelui în ansamblul muncii instructiv-educative

AUTORITATEA PĂRINȚILOR

I. GH. CÎRMU: Premisele autorității părintești

DINU MOROIANU: Părintele ideal văzut de elevi

ION BĂRNA: În școli, o etapă de vie manifestare a talentelor.

CORINA HRIȘCĂ: Priciperea de a folosi timpul

CONSULTAȚII

MIHAIL RAȚIU: Despre „ceaiurile“ în familie

ION STRĂCHINARU: Minciuna la copil

CONSTANTIN PORTELLI: Oboseala școlărului

CRONICI-COMENTARII

Istoria pedagogiei (DAN NECULA) Contribuții la istoricul cercetării pedagogice și a școlilor experimentale din România (DUMITRU LAZĂR) Îndreptar de comportare pentru elevi (S.B.)

MERIDIANE — CALEIDOSCOP

ȘTIRI din U.R.S.S., Franța, R.F. a GERMANIEI, R.S.F. IUGOSLAVIA, R.S. CEHOSLOVACA

PROGAMELE CONCURSULUI DE ADMITERE ÎN LICEU PENTRU ANUL ȘCOLAR 1969—1970

PROGRAMELE CONCURSULUI DE ADMITERE ÎN LICEU PENTRU ANUL ȘCOLAR 1969—1970

Concursul de admitere în liceele de cultură generală și de specialitate se susține la următoarele obiecte de învățămînt:

- limba română — scris și oral;
- matematică — scris și oral;
- istoria României — oral (numai pentru liceele de cultură generală și liceele pedagogice).

La concursul de admitere în liceele și secțiile cu limbile de predare ale naționalităților conlocuitoare se susține și examen la limba maternă (scris și oral).

LIMBA ROMÂNĂ Lectura literară

Din materia clasei a V-a:

Partidului, de George Lesnea
Mama, de George Coșbuc
Cîntecul răzeșului
Prislea cel voinic și merele de aur
Sergentul, de V. Alecsandri
Puiul, de I. Al. Brătescu-Voinești
Domnu' Trandafir, de M. Sadoveanu

Din materia clasei a VI-a:

Iubește țara ta, de Mihai Beniuc
Ardealul, de N. Bălcescu
Scrisoarea III (fragment), de M. Eminescu

Sobiețki și românii, de G. Negruzzi
Iarna, de Vasile Alecsandri

Din materia clasei a VII-a:

Lupta de la Vaslui, de M. Sadoveanu
Toma Alimoș
Mihai și călăul, de N. Bălcescu
Lupul moralist, de Gr. Alexandrescu
Călin (File din poveste) — fragment — de
M. Eminescu
Arendașul român, de I.L. Caragiale
Un om năcăjit, de M. Sadoveanu
Fefelega, de I. Agirbiceanu
Moartea căprioarei, de N. Labiș
Fabrică și munte, de Geo Bogza

Din materia clasei a VIII-a:

Miorița
Dan, căpitan de plai (fragment), de V. Alecsandri
Împărat și proletar (fragment), de M. Eminescu
Amintiri din copilărie (fragmentele studiate în clasele V—VIII), de I. Creangă
O scrisoare pierdută (fragment), de I.L. Caragiale
Budulea Taichii, de I. Slavici
În miezul verii, de G. Coșbuc
Pădurea spînzuraților (fragment), de L. Rebreanu
Baltagul, de M. Sadoveanu
Flămînzării, de T. Arghezi
Născocitorul, de T. Arghezi
Pe Bistrița și pe Trotuș, de Geo Bogza

Liceele cu limbile de predare ale naționalităților conlocuitoare (cu excepția liceelor și secțiilor cu limba de predare maghiară)

Lectura literară

Din materia clasei a V-a:

Domnu' Trandafir, de M. Sadoveanu
Bunica, de B. St. Delavrancea
Cîntec pentru patrie (fragment), de Otilia Cazimir
Mama, de G. Coșbuc

Din materia clasei a VI-a:

Novac și Corbul
Dimineața, de V. Alecsandri
Iarna, de B. St. Delavrancea
Vestitorii primăverii, de G. Coșbuc
Iubește țara ta, de Mihai Beniuc

Din materia clasei a VII-a:

Lupta de la Vaslui, de M. Sadoveanu
Toma Alimoș
Mihai și călăul, de N. Bălcescu
Lupul moralist, de Gr. Alexandrescu
Călin (File din poveste) — fragment — de
M. Eminescu
Arendașul român, de I.L. Caragiale
Un om necăjit, de M. Sadoveanu
Fefelega, de I. Agirbiceanu
Moartea căprioarei, de N. Labiș
Fabrică și munte, de Geo Bogza

Din materia clasei a VIII-a:

Miorița

Dan, căpitan de plai (fragment), de V. Alecsandri
Împărat și proletar (fragment), de M. Eminescu
Amintiri din copilărie (fragmentele studiate în clasele V—VIII-a) de I. Creangă
O scrisoare pierdută (fragment), de I.L. Caragiale
Budulea Taichii, de I. Slavici
În miezul verii, de G. Coșbuc
Pădurea spînzuraților (fragment), de L. Rebreanu
Baltagul, de M. Sadoveanu
Flămînzării, de T. Arghezi
Născocitorul, de T. Arghezi
Pe Bistrița și pe Trotuș, de Geo Bogza

Liceele și secțiile cu limba de predare maghiară

Lectura literară

Din materia clasei a V-a:

Țara mea, de Mihai Beniuc
Domnu' Trandafir, după M. Sadoveanu
Bunica, după B. St. Delavrancea
Iarna pe uliță, de G. Coșbuc

Din materia clasei a VI-a:

Doina
Peneș Curcanul (fragment), de V. Alecsandri
Bunicul, după B. St. Delavrancea
Puiul de I. Al. Brătescu-Voinești
Vestitorii primăverii, de G. Coșbuc

Din materia clasei a VII-a:

Lupta de la Vaslui, de M. Sadoveanu
Toma Alimoș

Mihai și călăul, de N. Bălcescu
Lupul moralist, de G. Alexandrescu
Călin (File din poveste) — fragment — de
M. Eminescu
Arendașul român, de I.L. Caragiale
Un om necăjit, de M. Sadoveanu
Fefelega, de I. Agirbiceanu
Moartea căprioarei, de N. Labiș
Fabrică și munte, de Geo Bogza

Din materia clasei a VIII-a:

Miorița
Dan, căpitan de plai (fragment), de V. Alecsandri
Împărat și proletar (fragment), de M. Eminescu
Amintiri din copilărie (fragmentele studiate în clasele V—VIII), de I. Creangă.

O scrisoare pierdută (fragment), de I. L. Caragiale
Budulea Taichii, de I. Slavici
În miezul verii, de G. Coșbuc
Pădurea spînzuraților (fragment) de L. Rebreanu
Baltagul, de M. Sadoveanu
Flămînzării, de T. Arghezi
Născocitorul, de T. Arghezi
Pe Bistrița și pe Trotuș, de Geo Bogza

NOTĂ: Elevii vor fi examinați și din noțiunile de teorie literară predate în clasele V—VIII, la lecturile cuprinse în programa concursului de admitere.

Continuare în pag. 22

Gramatica

Morfologia

Substantivul. Substantivele comune și proprii. Numărul substantivelor. Substantive colective. Substantive cu forme multiple de plural. Genul substantivelor. Cazurile. Declinarea substantivelor.

Articolul. Articolul hotărît, nehotărît, posesiv (genitival) și demonstrativ (adjectival). Declinarea articolului.

Adjectivul. Felurile adjectivului. Acordul adjectivului cu substantivul. De clinarea adjectivului. Gradele de comparație ale adjectivului. Rolul adjectivelor în propoziție.

Pronumele. Pronumele personal. Declinarea pronumelui personal. Pronumele reflexiv. Pronumele și adjectivul posesiv. Pronumele și adjectivul demonstrativ. Pronumele și adjectivul interogativ. Pronumele relativ. Pronumele și adjectivul nehotărît. Pronumele de întărire. Pronumele de politețe. Declinarea pronumelor. Acordul pronumelor și adjectivelor pronominale.

Numeralul. Numeralul cardinal, multiplicativ, distributiv, adverbial. Numeralul ordinal. Declinarea și rolul lor în propoziție.

Verbul. (număr, persoană, timp, mod). Modurile personale și nepersonale. Cele patru conjugări. Locuțiuni verbale. Verbe auxiliare. Verbe tranzitive și intransitive. Conjugarea verbelor la diateza activă, pasivă, reflexivă. Conjugarea verbelor neregulate și impersonale. Formele inverse.

Adverbul. Felurile adverbilor. Locuțiuni adverbiale. Gradele de comparație ale adverbului.

Propoziția. Propoziții simple și comune. Locuțiuni prepoziționale.

Conjuncția. Conjuncții coordonatoare și subordonatoare. Locuțiuni conjuncționale.

Interjecția. Felurile interjecției.

Sintaxa

Sintaxa propoziției. Felurile propoziției după scopul comunicării, după formă, după alcătuire.

Părțile principale ale propoziției: subiectul și predicatul. Acordul predicatului cu subiectul. **Părțile secundare ale propoziției:** atributul și complementul. Atributul adjectival, substantival (genitival, propozițional, apozitiv). Atributul pronominal. Atributul verbal și adverbial. Complementul direct și indirect. Complementul circumstanțial de loc, de timp, de cauză, de scop, de mod.

Sintaxa frazei. Propoziția principală și propoziția secundară. Raportul de coordonare și subordonare. Coordonarea prin juxtapunere și cu ajutorul conjuncțiilor. Propozițiile coordonate copulative, adversative, disjunctive și conclusive. Propoziția subordonată subiectivă, predicativă, atributivă, completivă directă, indirectă. Propoziția circumstanțială de loc, de timp, de cauză, de scop, de mod, consecutivă, condițională, concesivă.

NOTA:

Programa de gramatică are la bază cunoștințele predate în clasele a VII-a și a VIII-a.

MATEMATICĂ

Aritmetica

(Clasa a V-a)

Sistemul metric.

Unitățile de măsură pentru lungimi, arii, volume, capacitate, masă, timp. Multiplii și submultiplii lor.

Operațiuni cu numere naturale și zecimale.

Puterea unui număr. Înmulțirea și împărțirea puterilor cu aceeași bază. Ordinea efectuării operațiilor. Paranteze. Medie aritmetică.

Divizibilitatea numerelor.

Divizor. Multiplu. Divizibilitatea cu 2 și 5, 3 și 9 (fără demonstrație). Numere prime și prime între ele. Descompunerea unui număr în factori primi. C.m.m.d.c. și C.m.m.m.c. al mai multor numere date.

Fracții ordinare.

Amplificarea și simplificarea fracțiilor. Aducerea fracțiilor la același numitor. Adunarea și

scăderea fracțiilor. Înmulțirea. Aflarea unei fracții dintr-un număr. Împărțirea fracțiilor. Aflarea unui număr cind se cunoaște o fracție din el.

Fracții zecimale.

Operații cu fracții zecimale. Transformarea unei fracții ordinare în fracție zecimală (finită și periodică). Transformarea fracțiilor zecimale (finite și periodice) în fracții ordinare (fără demonstrație).

Aritmetica

(clasa VI-a)

Extragerea rădăcinii pătrate

Rădăcina pătrată. Definiție. Extragerea rădăcinii pătrate dintr-un număr natural, dintr-un număr zecimal (se va da numai regula). Rădăcina pătrată cu o aproximație dată. Rădăcina pătrată dintr-un produs, dintr-o fracție ordinară.

Rapoarte și proporții

Definiția raportului; proprietăți. Aflarea unui termen cind se cunoaște valoarea raportului și celălalt termen. Definiția propoziției. Proprie-

tatea fundamentală. Calcularea unui termen necunoscut al unei proporții. Media proporțională, calcularea ei. Șir de rapoarte egale, proprietăți.

Mărimi direct și invers proporționale

Probleme în care intră două mărimi direct sau invers proporționale (regula de trei simplă). Probleme cu mai multe mărimi (regula de trei compusă). Metoda reducerii la unitate și a pro-

porției. Împărțirea unui număr dat în părți direct și invers proporționale cu mai multe numere date.

Procente

Definiția procentului. Problema de a afla $p\%$ dintr-o cantitate dată și problema inversă de a afla o cantitate cind știm $p\%$ din ea. Aflarea raportului procentual.

Geometria

(clasa a VI-a)

Introducere

Corp geometric, suprafață, linie, punct, figuri geometrice, figuri egale. Planul. Linia dreaptă

Segmentul de dreaptă. Egalitatea, adunarea, scăderea și măsurarea segmentelor. Înmulțirea unui segment de dreaptă cu un număr natural. Linia frântă și linia curbă.

Cercul. Raza. Coarda. Diametrul. Arcul de cerc. Compararea arcelor ale aceluiași cerc sau a două cercuri egale. Construcția unui arc egal

Continuare în pag. 23

cu un arc dat. Suma și diferența arcelor. Înmulțirea unui arc cu un număr natural.

Unghiuri.

Definiția. Compararea unghiurilor. Unghiuri adiacente. Construcția cu rigla și compasul a unui unghi egal cu un unghi dat. Adunarea și scăderea unghiurilor. Înmulțirea unui unghi cu un număr natural. Împărțirea unui unghi în două părți egale. Biseptoarea. Măsurarea unghiurilor. Unghiul la centru. În același cerc sau în cercuri egale, la arce egale corespund unghiuri la centru egale. Măsura unui unghi. Operații cu unghiuri și arce exprimate în grade, minute și secunde. Perpendiculare. Unghi drept, ascuțit, obtuz. Construcția perpendicularei. Unghiuri suplimentare. Unghiuri complementare. Unghiuri opuse la vîrf; egalitatea lor (fără de-

monstrație). Unghiuri cu același vîrf, așezate de aceeași parte a unei drepte. Unghiuri formate în jurul unui punct.

Triunghiuri

Poligon. Definiție. Clasificarea poligoanelor după numărul laturilor. **Triunghiul.** Definiție. Elementele triunghiului. Clasificarea triunghiurilor după laturi și după unghiuri. Linii importante în triunghi: înălțimea, mediana, biseptoarea și mediatoarea. Egalitatea figurilor. Simetria față de axă: a unui punct, a unei drepte, a unei figuri. Două figuri plane simetrice față de o axă sînt egale. Triunghiul echilateral. Construcții grafice: mediatoarea unui segment; biseptoarea unui unghi. Cazurile de egalitate a triunghiurilor oarecare (prin construcție). Într-un triunghi la latura cea mai mare se opune unghiul cel mai mare. Într-un triunghi o latură este mai mică decît suma celorlalte două și mai mare decît diferența lor (intuitiv). Perpen-

diculare și oblice. Orice punct al mediatoarei este egal depărtat de extremitățile segmentului.

Cazurile de egalitate a triunghiurilor dreptunghice (prin construcție).

Drepte paralele

Construcția unei drepte paralele cu o dreaptă dată printr-un punct. Postulatul lui Euclid. Unghiuri formate de două drepte tăiate de o secantă. Cazul cînd dreptele sînt paralele (fără demonstrație). Mișcarea de translație. Unghiuri cu laturile paralele.

Unghiul exterior unui triunghi. Consecințe. Suma unghiurilor interioare ale unui triunghi și ale unui poligon convex.

Patrulater

Patrulaterul. Trapez, definiție și clasificare. Paralelogramul, definiție și construcție. Proprietăți: Dreptunghiul, romb, patratul; construcții; proprietăți axiale de simetrie.

Geometria

(clasa a VII-a)

Cercul

Definiție. Determinarea cercului. Construcția cercului care trece prin trei puncte neliniare. Cerc circumscris unui triunghi.

Poziția unei drepte față de un cerc. Tangenta la cerc. Construcția tangentei într-un punct al cercului. Orice diametru este o axă de simetrie a cercului. Teoreme: Diametrul perpendicular pe o coardă împarte coarda și arcul corespunzător în părți egale. Teoreme: În același cerc sau în cercuri egale coardele egale depărtate de centru sînt egale. Teorema reciprocă. Pozițiile relative a două cercuri. Relații între raze și distanța centrelor. Coardă comună. Tangentă comună.

Unghiul înscris în cerc și măsura lui. Consecințe: unghiurile înscrise în același cerc și care cuprind între laturi același arc sînt egale; unghiul înscris într-un semicerc este unghi drept; construcția triunghiului dreptunghic înscris în cerc: mediana corespunzătoare ipotenuzei este egală cu jumătatea ipotenuzei. Patrulater înscris în cerc.

Construcția tangentelor la cerc duse dintr-un punct exterior. Teoreme: Tangentele duse din același punct la un cerc sînt egale și formează unghiuri egale cu dreapta care unește punctul cu centrul cercului. Cerc înscris într-un triunghi.

Figuri asemenea

Raportul a două segmente. Împărțirea unui segment de dreaptă într-un raport dat. Segmentele proporționale.

Teoreme: Un fascicul de drepte paralele echidistante determină pe o dreaptă secantă segmente egale. Teorema reciprocă. Aplicație: împărțirea unui segment de dreaptă într-un număr dat de segmente egale.)

Teorema (Thales): O paralelă la una din laturile unui triunghi împarte celelalte două laturi ale triunghiului în segmente proporționale. Teorema reciprocă (fără demonstrație).

Probleme de construcție: a) să se împartă un segment de dreaptă într-un raport dat; b) să se construiască un segment care să formeze cu trei segmente date o proporție.

Teorema: Un fascicul de drepte paralele determină pe două secante oarecare segmente proporționale.

Problemă de construcție: să se împartă un segment dat în părți proporționale cu mai multe segmente date.

Triunghiuri asemenea. Definiție. Teorema fundamentală a asemănării. Cazul I de asemănare a triunghiurilor (două triunghiuri care au cîte două unghiuri respectiv egale sînt asemenea).

Aplicații ale asemănării triunghiurilor.

Poligoane asemenea. Raportul perimetrelor a două poligoane asemenea. Aplicații ale asemănării poligoanelor.

Relații metrice în triunghiul dreptunghic.

Proiecția ortogonală a unui punct pe o dreaptă și a unui segment pe o dreaptă. Media proporțională a două segmente.

Geometria în spațiu

(clasa a VIII-a)

Dacă o dreaptă este paralelă cu un plan, orice plan care conține această dreaptă intersecționează planul dat după o dreaptă paralelă cu cea dreaptă.

c. Dreapta perpendiculară pe plan.

Dacă o dreaptă este perpendiculară pe două drepte neperalele conținute într-un plan ea este perpendiculară pe orice altă dreaptă din plan (fără demonstrație). Definiția dreptei perpendiculare pe plan.

d. Drepte oblice față de plan.

Teorema relativă la perpendiculara și oblicele coborîte din același punct pe un plan. Distanța de la un punct la un plan.

e. Teorema celor trei perpendiculare.

Pozițiile relative a două plane:

a. Plane paralele

Intersecțiile a două plane paralele printr-un al treilea plan sînt drepte paralele.

Definiție. Construirea poligoanelor regulate înscrise și circumscrise unui cerc.

Construcția pătratului înscris în cerc; latura și apotema sa în funcție de raza cercului.

Construcția hexagonului regulat înscris în cerc; latura și apotema sa în funcție de raza cercului.

Construcția triunghiului echilateral înscris în cerc; latura și apotema sa în funcție de raza cercului. Aplicație: cateta opusă unghiului de 30° este egală cu jumătate de ipotenuză.

Lungimea cercului (intuitiv) și a arcului de cerc.

Arii

Noțiunea de arie. Aria dreptunghiului, patratului, paralelogramului, triunghiului, rombului, trapezului, poligoanelor regulate și neregulate, cercului și a sectorului circular.

Segmentele de drepte paralele cuprinse între plane paralele sînt egale.

b. Unghiuri diedre.

Semiplan. Unghi diedru. Unghi plan corespunzător unui diedru.

c. Plane perpendiculare.

Definiție

Un plan care conține o dreaptă perpendiculară pe un plan este perpendicular pe acest plan.

Proiecții

Proiecția ortogonală a unui punct și a unui segment de dreaptă pe un plan.

Unghiul unei drepte cu un plan (numai definiția).

(Continuare în pag. a 24)

Poliedre

Prisma dreaptă: definiție, clasificare. Construcția prismei și desfășurarea ei. Calculul ariei și al volumului.

Piramida: definiție, clasificare. Construcția piramidei și desfășurarea ei. Calculul ariei și volumului.

Trunchiul de piramidă: definiție, clasificare. Construcția și desfășurarea. Calculul ariei și volumului.

Aplicații: probleme cu secțiuni diagonale și secțiuni paralele cu baza.

Corpuri rotunde

Cilindrul circular drept. Definiție. Construcția și desfășurarea. Calculul ariei și al volumului.

Conul circular drept. Definiție. Construcția și desfășurarea.

Calculul ariei și al volumului.

Trunchiul de con circular drept. Definiție. Construcția și desfășurarea. Calculul ariei și al volumului. Aplicații: probleme cu secțiuni axiale și paralele cu baze.

Sfera. Definiție. Intersecția unei sfere cu un plan. Zona și calota sferică. Aria zonei, calotei și sferei. Volumul sferei.

A l g e b r a

(clasele a VII-a și a VIII-a)

Numere pozitive și negative.

Noțiuni sumare despre mulțimi. Apartenența. Incluziunea.

Reuniunea și intersecția. Mulțimea numerelor întregi

Numere întregi (pozitive și negative). Zero. Valoarea absolută.

Axa numerelor. Reprezentarea numerelor întregi pe axă. Corespondența între mulțimea numerelor întregi și mulțimea punctelor axei.

Abscisă. Operații cu numere întregi.

Mulțimea numerelor raționale.

Fracții cu numărătorul și numitorul numere întregi. Reprezentarea lor pe axa numerelor.

Operații cu numere raționale. Produs de mai mulți factori de numere pozitive și negative. Puterea unui număr pozitiv sau negativ cu exponent număr natural. Înmulțirea și împărțirea puterilor aceleiași baze. Exerciții pentru aflarea valorii numerice a unei expresii algebrice.

Calculul algebric.

Monom. Operații cu monoame (adunarea, scăderea, înmulțirea, împărțirea). Puterea unui monom cu exponent număr natural. Polinom. Termeni asemenea, reducerea termenilor asemenea. Polinom ordonat. Gradul unui polinom. Adunarea și scăderea polinoamelor. Înmulțirea

unui polinom cu un monom. Produsul a două polinoame.

Identitățile:

$(a \pm b)^2 = a^2 \pm 2ab + b^2$

$a^2 - b^2 = (a+b)(a-b)$

$(a \pm b)^3 = a^3 \pm 3a^2b + 3ab^2 \pm b^3$

$a^3 - b^3 = (a-b)(a^2 + ab + b^2)$

$a^3 + b^3 = (a+b)(a^2 - ab + b^2)$

Pătratul polinomului. Împărțirea unui polinom cu un monom. Scoaterea unui monom în factor comun. Împărțirea unui polinom cu alt polinom. Împărțirea cu $x-a$. Diferite metode de descompunere a polinoamelor în factori ireductibili.

Fracții algebrice

Fracții algebrice ai căror numitori sînt monoame sau polinoame. Amplificare. Simplificare. Cele patru operații cu fracții algebrice. Puterea unei fracții algebrice cu exponent număr natural.

Ecuatii de gradul I

Ecuatii echivalente. Teoremele de echivalență a ecuațiilor. Rezolvarea ecuațiilor de gradul I cu o necunoscută cu coeficienți numerici și literali.

Sisteme de două (trei) ecuații de gradul I cu două (trei) necunoscute cu coeficienți numerici. Rezolvarea problemelor cu ajutorul sistemelor de ecuații.

Inecuații de gradul I cu o necunoscută

Noțiunea de număr irațional (prin exemple) Mulțimea numerelor reale. Corespondența biunivocă între mulțimea numerelor reale și mulțimea punctelor unei axe. Mulțimi de puncte pe o dreaptă. Intervale. Reuniunea și intersecția a două intervale. (Se vor folosi simbolurile teoriei mulțimilor.)

Rezolvarea inecuației de gradul I cu o necunoscută și a inecuațiilor simultane de gradul I cu o necunoscută (numitori numerici).

Definiția funcției liniare. Variația și graficul funcțiilor de forma $f(x) = ax$ și $f(x) = ax + b$

Aplicații la rezolvarea grafică a unui sistem de gradul I de două ecuații cu două necunoscute.

Funcția de gradul doi de forme: $f(x) = x^2$, $f(x) = ax^2$

Variația și graficul lor.

Ecuatii de gradul II cu o necunoscută.

Rezolvarea ecuațiilor de gradul II necomplete și complete cu rădăcini reale (cu coeficienți numerici și literali). Probleme care se rezolvă cu ajutorul ecuației de gradul II cu o necunoscută.

I S T O R I A R O M Â N I E I

Orînduirea comunei primitive: Epoca pietrei și epoca metalelor. Geto-dacii.

Orînduirea selavagistă. Statul dac în timpul lui Burebista și Decebal. Cucerirea Daciei de către Imperiul roman. Dacia Romană.

Epoca de trecere la feudalism. Continuitatea daco-romană. Formarea poporului român și a limbii române.

Orînduirea feudală. Formarea relațiilor feudale și a stăruțelor feudale românești. Cucerirea Transilvaniei de către statul feudal maghiar. Voievodatul Transilvaniei. Formarea statelor feudale independente: Țara Românească și Moldova (Basarab I și Bogdan I). Apărarea independenței țării sub conducerea lui Mircea cel Bătrîn și Alexandru cel Bun. Răscoala de la Bobilna. Lupta pentru independență condusă de Iancu de Hunedoara și Vlad Tepeș. Dezvoltarea Moldovei în timpul lui Ștefan cel Mare; războaiele de apărare. Războiul țărănesc din Transilvania condus de Gheorghe Doja. Moldova în timpul lui Petru Rareș și Ion Vodă; dominația otomană și lupta de eliberare. Țările Române

în timpul domniei lui Mihai Viteazul; războiul antiotoman; unirea politică a țărilor române sub Mihai Viteazul. Domniile lui Matei Basarab, Vasile Lupu, Constantin Brîncoveanu și Dimitrie Cantemir. Instaurarea dominației habsburgice în Transilvania și a regimului turcofanariot în Moldova și Țara Românească. Răscoala țărănilor din 1784 condusă de Horia, Cloșca și Crișan. Răscoala populară condusă de Tudor Vladimirescu (1821).

Orînduirea capitalistă. Revoluția din anul 1848 în Țările Române. Unirea Moldovei cu Țara Românească — începutul procesului de formare a statului național român. Reformele înlăptuite în timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza. Războiul pentru independența națională a României (1877). Dezvoltarea României între anii 1878—1916; începuturile și dezvoltarea mișcării muncitorești și socialiste. Răscoala țărănilor din 1907. Transilvania în perioada 1848—1914; lupta de eliberare națională. România în timpul primului război mondial. Unirea Transilvaniei cu România, încheierea procesului de formare a statului național unitar român. România în primii ani după războiul

mondial. Crearea Partidului Comunist Român. România în anii 1922—1933. Luptele eroice muncitorești din ianuarie-februarie 1933. România în perioada creșterii pericolului fascist (1934—1940) și în timpul dictaturii militarofasciste (1940—1944). Insurecția națională antifascistă din August 1944. Participarea României la războiul antihitlerist.

Revoluția populară în țara noastră. Lupta pentru democratizarea țării și pentru înlăptuirea reformei agrare. Guvernul democrat instaurat la 6 martie 1945. Efortul maselor populare pentru reconstrucția țării. Înlăturarea monarhiei și proclamarea României ca republică la 30 decembrie 1947.

Orînduirea socialistă. Făurirea partidului unic al clasei muncitoare (februarie 1948). Naționalizarea principalelor mijloace de producție (11 iunie 1948). Industrializarea socialistă. Transformarea socialistă a agriculturii. Revoluția culturală. Victoria socialismului în Republica Socialistă România. Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român și perspectivele dezvoltării României socialiste.

ILARION CIOBANU
MARGARETA POGONAT
GEORGE CALBOREANU
DAN NUȚU
MIHAI MEREUȚĂ
ȘTEFAN CIOBOTĂRAȘU
VIRGIL OGĂȘANU
SIDONIA MANOLACHE
DIONISIE VITCU
GHEORGHE BURLEA

...apoi

regia
ANDREI BLAIER

s-a născut legenda

O PRODUCȚIE
A CASEI
DE FILME
BUCUREȘTI

scenariul
CONSTANTIN STOICIU

imaginea • NICU STAN muzica • RADU ȘERBAN • decoruri • Arh. NICOLAE DRĂGAN
sunsetul • NICOLAE CIOLCĂ • montajul • ADINA CODRESCU

**DORIȚI SĂ PRIMIȚI LA DOMICILIU
CĂRȚILE CARE VĂ INTERESEAZĂ?**

adresați-vă librăriei centrale a coo-
perației de consum „CARTEA
PRIN POȘTĂ” — str. Serg.
Nuțu Ion, nr. 8—12, of. poștal 27
București, care vi le expediază la
adresa indicată. Secția „DISCUL
PRIN POȘTĂ” din cadrul ace-
leiași librării, vă poate expedia cu
promptitudine și discurile solicitate

**COMOD
REPEDE
SIGUR**

ÎNȚEPRINDEREA DE PANIFICAȚIE „DOLJ“

produce

delicioasa

RULADĂ

conține:
ouă, zahăr, grăsimi

Rulada cu gem, creme diferite
și cu cacao este
gustoasă

și Lei 8,25
hrănitoare

MIA
R